

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

Faculteit Bedrijfseconomische Wetenschappen

master in de toegepaste economische wetenschappen

Masterthesis

De boekhoudkundige verwerking van Bitcoin en impact op de balans vanuit de Belgische Wetgeving

Lise Alders

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste economische wetenschappen, afstudeerrichting accountancy en financiering

PROMOTOR :

Prof. dr. Nadine LYBAERT

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be

Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2024
2025

Faculteit Bedrijfseconomische Wetenschappen

master in de toegepaste economische
wetenschappen

Masterthesis

***De boekhoudkundige verwerking van Bitcoin en impact op de balans vanuit de
Belgische Wetgeving***

Lise Alders

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste economische wetenschappen,
afstudeerrichting accountancy en financiering

PROMOTOR :

Prof. dr. Nadine LYBAERT

Woord vooraf

Hier ligt voor u mijn masterscriptie. Tien jaar lang heeft het door mijn hoofd gespookt, maar nu is het moment gekomen, het is gelukt de masterscriptie af te ronden. Wat een zaligheid en een enorme stap voor me. Het was een strijd, vooral mentaal, om me na tien jaren terug naar de schoolbanken te begeven om af te maken wat 'long overdue' was. Het is dan ook met enorme trots dat ik u hierbij mijn masterscriptie presenteer, handelend over de rapportering van bitcoinbeleggingen voor Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen. De masterproef vormt het sluitstuk van mijn studie Toegepaste Economische Wetenschappen, met master in Accountancy & Finance aan de Universiteit van Hasselt.

Mijn dank aan mijn promotor prof.dr. Nadine Lybaert is enorm, om in mij te blijven geloven en me met zoveel zorg persoonlijk te begeleiden richting de eindstreep. Ook wil ik mijn familie bedanken voor de steun en het enthousiasme toen ik aangekondigde mijn studie te hervatten om mijn masterscriptie af te maken.

Ik hoop mijn kennis over de rapportering van bitcoinbeleggingen aan de hand van dit werk met u te kunnen delen en hoop dat u als lezer even geboeid zal zijn over het onderwerp dan ikzelf.

Ik wens u veel leesplezier.

Met vriendelijke groet,

Lise Alders

Pelt, 4 augustus 2025

Samenvatting

Probleemstelling

De opkomst van bitcoin heeft geleid tot belangrijke vragen over de boekhoudkundige verwerking ervan binnen het Belgische ondernemingsrecht. Door het ontbreken van specifieke richtlijnen in Belgian GAAP is er onduidelijkheid over hoe ondernemingen bitcoin-investeringen correct moeten verwerken in hun financiële staten. Dit zorgt voor inconsistentie, risico's op foutieve waardering, en een vertekend beeld van de financiële positie. De situatie wordt verergerd door het gebrek aan internationale consensus over de juiste boekhoudkundige aanpak van cryptocurrencies.

Deze masterproef onderzoekt hoe Belgische accountants bitcoin klasseren wanneer het wordt aangehouden als investering door niet-beursgenoteerde ondernemingen. De centrale vraag luidt: "Welke visie heeft de Belgische accountant aangaande de classificatie van bitcoininvesteringen door niet-beursgenoteerde Belgische ondernemingen in de financiële staten binnen de huidige regelgeving?" Via literatuurstudie en interviews met accountants wordt nagegaan hoe bitcoin in de praktijk wordt geclassificeerd, gewaardeerd en verantwoord, en welke impact deze keuzes hebben op fiscaliteit en transparantie. Het onderzoek wil zo bijdragen aan een betere afstemming tussen de traditionele boekhoudpraktijk en de digitale realiteit van vandaag.

Bitcoin als fenomeen

Bitcoin werd in 2009 gelanceerd als eerste cryptomunt door Satoshi Nakamoto en onderscheidt zich van traditioneel geld door haar decentrale aard, beperkte voorraad, en gebruik van blockchaintechnologie. In tegenstelling tot fiatgeld, zoals de euro, wordt bitcoin niet ondersteund door een centrale bank en kent het een hoge volatiliteit, wat het eerder geschikt maakt als investeringsmiddel dan als stabiel betaalmiddel. Hoewel bitcoin in België niet erkend wordt als wettig betaalmiddel, kan het wel vrij worden verhandeld als digitaal actief.

De werking van bitcoin berust op cryptografie en een decentraal netwerk dat transacties controleert via een proces van mining. Door het vastgestelde maximum van 21 miljoen munten en periodieke 'halvings', ontstaat er een digitale schaarste die de waarde van bitcoin beïnvloedt. Pseudonimiteit en transparantie op de blockchain zorgen voor een unieke combinatie van privacy en publieke controle.

Bitcoin wordt vooral gezien als een speculatief beleggingsinstrument met potentieel voor diversificatie. De spectaculaire waardeinstijgingen, gecombineerd met toenemende institutionele en geopolitieke interesse, geven bitcoin meer legitimiteit als financieel actief. Toch blijft het fenomeen omstreden, met enerzijds groeiende adoptie – zoals toetreding tot het S&P500-fonds en interesse van pensioenfondsen – en anderzijds blijvende kritieken vanuit o.a. Europa, dat waarschuwt voor risico's en pleit voor meer regulering. België toont zich vooralsnog terughoudend, maar signalen van veranderende perceptie worden zichtbaar.

Classificatie van Bitcoin in het huidige boekhoudkundig kader en gevolgen daarvan

Cryptomunten zoals bitcoin vormen een uitdaging voor traditionele boekhoudnormen, omdat ze niet volledig passen binnen bestaande kaders. In België vallen ondernemingen onder het wettelijk boekhoudrecht (Belgian GAAP), dat weinig tot geen specifieke richtlijnen geeft over hoe cryptomunten geboekt moeten worden. Hierdoor ontstaat ruimte voor interpretatie, wat kan leiden tot inconsistente verslaggeving.

De huidige praktijk is dat bitcoin meestal niet wordt beschouwd als geldmiddel of financieel instrument, maar eerder als immaterieel of materieel vast actief, of als voorraad – afhankelijk van het gebruik binnen de onderneming. Voor investeringen in bitcoin door niet-beursgenoteerde ondernemingen lijkt opname onder de post “andere financiële vaste activa” of “andere geldbeleggingen” het meest voor de hand te liggen, maar dit is niet expliciet vastgelegd. De waarderingsregels (zoals aanschaffingswaarde of actuele waarde) hangen dan af van de gekozen post.

Internationaal is er eveneens geen eenduidige standaard. Onder IFRS wordt bitcoin vaak geboekt als immaterieel actief, terwijl sommige landen aparte richtlijnen aan het ontwikkelen zijn. Deze internationale onzekerheid bemoeilijkt vergelijkbaarheid en betrouwbaarheid van financiële staten.

Het gebrek aan een duidelijk kader in Belgian GAAP zorgt ervoor dat accountants hun professionele oordeel moeten gebruiken bij de classificatie, waardering en rapportering van bitcoin. Dit onderzoek wil bijdragen aan meer duidelijkheid en consistentie door na te gaan hoe Belgische accountants hiermee omgaan in de praktijk.

Vergelijking met andere beleggingsinstrumenten en internationale wetgeving

Internationale wetgevers en standaardzetters hanteren uiteenlopende benaderingen voor de boekhoudkundige verwerking van cryptomunten, wat leidt tot gebrek aan uniformiteit. Binnen IFRS bestaat nog geen specifieke standaard voor cryptocurrencies. Meestal worden deze geclassificeerd als immaterieel actief (IAS 38) of als voorraad (IAS 2), afhankelijk van het gebruik. De IASB bevestigde in 2019 dat bitcoin doorgaans niet als financieel instrument of geldmiddel kan worden beschouwd.

Ook de FASB (VS) bracht in 2023 een eigen voorstel waarin cryptoactiva tegen reële waarde geboekt worden, met waardeveranderingen direct opgenomen in de resultatenrekening – een benadering die beter aansluit bij de economische realiteit van deze activa. In Europa zijn er initiatieven zoals MiCAR (Markets in Crypto Assets Regulation) om tot een juridisch kader te komen, maar die richten zich vooral op marktwerking, niet op boekhouding.

De verscheidenheid aan internationale benaderingen leidt tot beperkte vergelijkbaarheid van jaarrekeningen tussen landen. Bovendien worden accountants geconfronteerd met uiteenlopende interpretaties. In afwezigheid van duidelijke regels onder Belgian GAAP is het daarom relevant om te kijken hoe andere landen en normen omgaan met bitcoin, zodat inzichten kunnen worden meegenomen naar de Belgische context.

Waarde van het onderzoek

Dit onderzoek heeft aanzienlijke waarde voor zowel de praktijk als de theorie binnen de boekhoudkundige wereld. De snelle opkomst van bitcoin als investeringsmiddel stelt Belgische ondernemingen en accountants voor concrete uitdagingen, aangezien de huidige boekhoudwetgeving (Belgian GAAP) geen duidelijke richtlijnen biedt over de verwerking ervan. Dit leidt tot interpretatieverschillen, inconsistenties in rapportering en mogelijk een vertekend beeld van de financiële positie van ondernemingen. Door een brug te slaan tussen de unieke kenmerken van bitcoin, de bestaande Belgische boekhoudregels en internationale ontwikkelingen, levert dit onderzoek een waardevolle bijdrage aan het inzicht in hoe bitcoin op een correcte, consistente en transparante manier verwerkt kan worden in de jaarrekening. Bovendien ondersteunt het accountants in hun professionele oordeelsvorming en biedt het aanknopingspunten voor eventuele toekomstige normering binnen Belgian GAAP, wat cruciaal is gezien de groeiende relevantie van digitale activa in een steeds meer technologiegedreven economie.

Inhoudsopgave

Woord vooraf	
Samenvatting	
Inhoudsopgave	
Hoofdstuk 1: Inleiding	7
1.1 Probleemstelling en relevantie van het onderzoek	7
1.2 Onderzoeksvragen en methodologie	8
Hoofdstuk 2: Het fenomeen Bitcoin	10
2.1 Ontstaan van bitcoin	10
2.2 Definitie, kenmerken en werking van bitcoin	12
2.3 Bitcoin in het beleggingsklimaat	14
Hoofdstuk 3: Bitcoin in het Belgisch boekhoudkundig kader	19
3.1 Relevante boekhoudkundige principes en standaarden	19
3.2 Classificatie van bitcoin in de boekhouding	20
3.2.1 Liquide middelen	21
3.2.2 Geldbeleggingen	22
3.2.3 Voorraden	23
3.2.4 Vorderingen	23
3.2.5 Immateriële vaste activa	24
3.2.6 Financieel vaste activa	24
3.3 Gevolgen van classificatie	25
3.4 Fiscale behandeling van bitcoin in België	28
Hoofdstuk 4: Vergelijking met boekhoudkundige verwerking van andere Belgische belegginginstrumenten	32
Hoofdstuk 5: Vergelijking met internationale boekhoudwetgeving omtrent bitcoin	37
5.1 Bitcoin onder IFRS	37
5.2 Bitcoin onder US GAAP	42
5.3 Bitcoin onder Dutch GAAP	45
Hoofdstuk 6: Ontwikkeling van proposities en voorbereiding empirie	47
Hoofdstuk 7: Empirisch onderzoek	51

7.1 Dataverzameling vanuit steekproef	51
7.2 Methodologie van het empirisch onderzoek	51
Hoofdstuk 8: Resultaten uit empirie	53
8.1 Bitcoinbeleggingen classificeren als vordering.....	53
8.2 Voorschriften van internationale wetgeving zoals IFRS en US GAAP waarbij bitcoinbeleggingen als immaterieel vast actief worden beschouwd	54
Hoofdstuk 9: Beantwoorden onderzoeksvraag	59
9.1 Discussie.....	59
9.2 Beantwoording van de onderzoeksvraag	61
9.3 Voorstellen voor best practices in bitcoinrapportering	61
9.4 Beperkingen van het onderzoek en suggesties voor verder onderzoek	62
Hoofdstuk 10: Conclusie	63
Literatuurlijst	64
Bijlagen	69

Hoofdstuk 1: Inleiding

In het eerste hoofdstuk gaan we aan de hand van de probleemstelling kijken waar precies de pijn ligt en waaruit dit is ontstaan. Verder onderzoeken we de relevantie van het probleem en komen we uit op een centrale onderzoeksvraag, gevolgd door enkele deelvragen. We spreken in het kort waarom we het onderzoek in deze masterproef uitvoeren en welke methodologie hiervoor gebruikt zal worden.

1.1 Probleemstelling en relevantie van het onderzoek

De opkomst van bitcoin en andere cryptocurrencies heeft een revolutie teweeggebracht in de financiële wereld. De winst van Donald Trump in de Amerikaanse presidentsverkiezingen, en het daarbij horende vooruitzicht op een cryptovriendelijke regering in de VS, zette een turbo op bitcoin. De bitcoinkoers steeg maar liefst 50% sinds Trump zijn zegen (De Tijd, 2024). Het volatiele karakter van sterke koersstijgingen, en -dalingen, zijn kenmerkend voor bitcoin en maakt het een interessante beleggingsoptie, zowel voor particulieren als voor vennootschappen met een overschot aan liquide middelen. Deze beleggingen door ondernemingen dienen te worden gepresenteerd in hun financiële staten. Toch blijkt er onduidelijkheid over hoe Belgische ondernemingen beleggingen in bitcoin dienen op te nemen in de financiële staten, gezien hiervoor geen specifieke richtlijnen worden aangegeven binnen de Belgian GAAP. Vennootschappen dienen zich te bewegen binnen de Belgische regelgeving. Een gebrek aan duidelijke richtlijnen resulteert in inconsistente boekhoudkundige praktijken en potentiële onduidelijkheden in financiële staten. Dit leidt tot potentiële risico's zoals onjuiste waarderingen, onvolledige rapportages en een mogelijk vertekend beeld van de financiële positie van ondernemingen die bitcoin als investering aanhouden (Luo, 2022). De inspanningen van wereldwijde professionele boekhoudinstanties en normbepalers houden geen gelijke tred in ontwikkelingen, zoals opgemerkt door Dragomir & Dumitru (2023) en Jackson & Luu (2023).

De huidige internationale boekhoudpraktijken, waarbij bestaande GAAP- en IFRS-standaarden worden toegepast op cryptocurrencies, kunnen misleiden bij het evalueren van bedrijfsprestaties en maakt bedrijven mogelijk onvergelijkbaar. Luo (2022) wijst erop dat de inconsistente behandeling van crypto-activa in jaarrekeningen het voor beleggers moeilijk maakt om de impact op liquiditeit, winst, kasstromen en netto-activawaarde te begrijpen. Ook Daruwala (2024) benadrukt dat er momenteel onder IFRS geen specifieke boekhoudstandaard bestaat voor de verwerking van cryptocurrencies, waardoor bedrijven verschillende bestaande standaarden kunnen toepassen op basis van hun eigen oordeel.

De snelle groei van bitcoin bevestigt dat bitcoin wellicht een blijvend fenomeen is. Rushita et al. (2023) suggereren dat de groei van cryptomunten onvermijdelijk is vanwege het digitale tijdperk en de behoefte aan een cashvrije economie. Gezien steeds meer ondernemingen bitcoin als investeringsmiddel omarmen, zal de kans dat Belgische accountants te maken krijgen met de boekhoudkundige verwerking van cryptomunten in de financiële staten van hun klanten toenemen. Door een gebrek aan een duidelijk boekhoudkundig kader inzake cryptomunten, wordt er een uitdaging gesteld aan de accountant om beleggingen in bitcoin, met zijn unieke eigenschappen, in

de financiële staten onder te brengen, conform de huidige Belgische boekhoudwetgeving. Vragen over hoe bitcoin moet worden geclassificeerd, gewaardeerd, en gerapporteerd, blijven grotendeels onbeantwoord binnen het huidige Belgian GAAP-kader en worden aan de interpretatie van de accountant overgelaten.

Het onderzoek zal zich richten op welke classificatie Belgische accountants het meest passend vinden voor bitcoin die aangehouden wordt als belegging door Belgische ondernemingen onder Belgian GAAP. Meer specifiek zal gekeken worden naar de niet-beursgenoteerde Belgische ondernemingen, omdat de focus wordt gelegd op ondernemingen die vallen onder het Belgische boekhoudrecht, Belgian GAAP, dat minder duidelijke richtlijnen biedt voor nieuwe fenomenen zoals cryptomunten. Onderzoek naar hoe deze ondernemingen bitcoinbeleggingen verwerken, geeft inzicht in hoe Belgian GAAP wordt geïnterpreteerd of toegepast in de praktijk.

Ook zal er gekeken worden naar de gevolgen van deze keuze voor de waardering en fiscaliteit. Er zal een koppeling gemaakt worden naar internationale wetgeving en naar de boekhoudkundige verwerking van beter gekende beleggingsinstrumenten in het Belgische ondernemingslandschap. Het onderzoek zal binnen België kaderen en specifiek gericht zijn op de koning van de cryptomunten, bitcoin.

1.2 Onderzoeksvragen en methodologie

Deze masterproef richt zich op de volgende centrale onderzoeksvraag:

“Welke visie heeft de Belgische accountant aangaande de classificatie van bitcoininvesteringen door niet-beursgenoteerde Belgische ondernemingen in de financiële staten binnen de huidige regelgeving?”

Door deze vraag te beantwoorden, beoogt dit onderzoek bij te dragen aan de ontwikkeling van praktische oplossingen voor accountants in België. Het zal de huidige beperkingen van de Belgian GAAP in kaart brengen, internationale best practices onderzoeken en aanbevelingen doen voor een meer transparante en accurate weergave van bitcoin-investeringen in financiële rapportages. Uiteindelijk streeft deze masterproef ernaar om een brug te slaan tussen de innovatieve wereld van cryptocurrencies en de traditionele boekhoudkundige praktijken, om zo de betrouwbaarheid, volledigheid en relevantie van financiële verslaggeving in het digitale tijdperk te waarborgen.

De centrale onderzoeksvraag roept meteen heel wat deelvragen open. Zo zijn we nieuwsgierig naar welke van de bestaande balansposten het beste aan zal sluiten bij de unieke eigenschappen van bitcoin en naar andere motieven die door het uitblijven van concrete cryptoboekhoudwetgeving mee kunnen spelen in de bepaling van de juiste balanspost. Kortom, waar zouden Belgische accountants bitcoin plaatsen in het balansbeeld volgens de huidige boekhoudwetgeving, en waar ligt ruimte in de toekomst.

Er zal gestart worden met een uitgebreide literatuurstudie om de huidige stand van zaken te onderzoeken. Hierbij wordt onderzocht wat bitcoin is en welke unieke eigenschappen het draagt. Daarna werpen we een blik op bitcoin als beleggingsinstrument en gaan we ten rade in wat de huidige boekhoudwetgeving voorschijft met betrekking tot de classificatie en waardering van

bitcoinbeleggingen. Deze informatie zal bestaan uit met wetenschappelijke artikelen, CBN-adviezen en professionele publicaties over de boekhoudkundige behandeling van cryptocurrencies zoals bitcoin. Er zal gekeken worden naar hoe internationale wetgeving omgaat met bitcoinbeleggingen en er wordt een brug geslagen naar andere, beter bekende, beleggingsinstrumenten zoals goud en aandelen. Voor het empirisch gedeelte zal gewerkt worden aan de hand van interviews met accountants, om zo te achterhalen hoe Belgische accountants de bitcoinbeleggingen bij niet-beursgenoteerde Belgische ondernemingen zouden classificeren en wat hen hiertoe brengt. Na het verzamelen en analyseren van alle gegevens, volgt een synthese waarbij de bevindingen worden geïntegreerd. Dit zal resulteren in een overzicht van de huidige richtlijnen, uitdagingen en beperkingen en leidt tot concrete aanbevelingen voor een passende weergave van bitcoinbeleggingen binnen de huidige Belgische boekhoudwetgeving regelgeving. Om af te sluiten wordt er door de accountants een blik geworpen op de toekomst voor bitcoin in het Belgische ondernemingsklimaat.

Hoofdstuk 2: Het fenomeen Bitcoin

In het tweede hoofdstuk van deze masterproef gaan we dieper in op het fenomeen van bitcoin. Hoe is het ontstaan, hoe werkt het, wat zijn de kenmerken die gepaard gaan met bitcoin en waarin bitcoin verschilt van onze welgekende euro. We gaan verder met een analyse waarom bitcoin aan populariteit wint in het beleggingsklimaat.

2.1 Ontstaan van bitcoin

Bitcoin is de eerste en meest bekende cryptomunt. Bitcoin werd in 2009 gelanceerd, nadat de bijhorende bitcoinwhitepaper 'Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System' in 2008 gepubliceerd werd door een persoon, of groep, onder het pseudoniem Satoshi Nakamoto.

In haar rapport "De evolutie van geld" stelt Diamant (2024) vast dat in de vroegste samenlevingen handel vaak plaatsvond via ruil, maar dat dit systeem inefficiënt was omdat het moeilijk bleek gezien de nood aan een wederzijdse behoefte. Hierdoor ontstond de behoefte aan objecten die geruild konden worden. Dit ging van objecten zoals schelpen, kralen, zouten en metalen naar edelmetalen zoals zilver en goud die vanwege hun schaarste, duurzaamheid en deelbaarheid, erg geschikt waren als standaard betaalmiddel. Zo werden in Mesopotamië al rond 2500 v.Chr. zilveren staven gebruikt als eerste gestandaardiseerde betaalmiddel. In China verscheen rond het jaar 1000 het eerste papieren geld. Europa volgde in de 17e eeuw. Banken ontstonden als veilige bewaarplaatsen voor geld. Met de opkomst van deze banken werd giraal geld, oftewel tegoeden op bankrekeningen, steeds belangrijker, waarbij het geld alleen bestaat als administratieve boeking en niet als fysiek object. Traditioneel geld is inmiddels grotendeels vervangen door giraal geld. Met de komst van digitalisering ontstond digitaal geld. Centrale banken onderzoeken de introductie van digitaal centralebankgeld, CBDC, zoals de digitale euro. Sinds 2008 zijn virtuele valuta zoals cryptocurrencies en in het bijzonder bitcoin, in opkomst.

De meest bekende valuta zijn wellicht de Amerikaanse dollar, de euro en de Japanse yen. Ze zijn erkend en worden uitgegeven in fysieke bankbiljetten, fysieke munten of kunnen elektronisch gebruikt worden. Ze hebben op zichzelf weinig of geen intrinsieke waarde en worden ook wel fiat geld genoemd, de verzamelnaam voor traditioneel geld. Fiat geld kent een hoge flexibiliteit, doordat de geldhoeveelheid kan aangepast worden om de economie te reguleren. Hierdoor kent het een inflatierisico. De vraag die we ons kunnen stellen is of bitcoin gezien kan worden als geld. Bitcoin kan immers gebruikt worden om, mits overeenkomst tussen koper en verkoper, goederen en diensten te betalen.

Uit onderzoek van Yermack (2013) komt naar voren dat bitcoin niet voldoet aan de klassieke criteria van een valuta. Hij is van mening dat bitcoin te weinig gebruikt wordt voor dagelijkse transacties en dat zijn extreme volatiliteit het moeilijk maakt om prijzen stabiel te houden. Ook dienen prijzen in bitcoin vaak tot 4-5 decimalen uitgedrukt te worden, wat het verwarrend maakt voor consumenten om bitcoin te gebruiken. Baur et al. (2016) ziet in bitcoin kenmerken terug van zowel een valuta als een investeringsactief, wat bitcoin volgens hen een uniek en hybride financieel instrument maakt. Deze dualiteit maakt het moeilijk om bitcoin eenduidig te classificeren. Hun studie toont aan dat bitcoin slechts in beperkte mate functioneert als een traditionele valuta gezien ze voorlopig zelden

gebruikt wordt voor de aankoop van goederen en diensten, wat een van de kernfuncties van geld is. De hoge mate van prijsvolatiliteit maakt bitcoin volgens Baur et al. (2016) minder geschikt als stabiel betaalmiddel, maar potentieel aantrekkelijker voor speculanten. Toch vindt de studie weinig tot geen correlatie tussen bitcoin en traditionele financiële activa zoals aandelen, obligaties of grondstoffen, wat de risicobeheersing volgens Yermack (2013) zeer moeilijk maakt. Hij suggereert dat bitcoin mogelijk kan dienen als een diversificatie-instrument in beleggingsportefeuilles. Het is dan ook in die hoedanigheid dat we bitcoin het meest aantreffen, als een speculatief investeringsinstrument, waarbij investeerders bitcoin aanhouden in de hoop op waardeinstijgingen, vergelijkbaar met hoe ze andere investeringsactiva zoals aandelen of goud zouden behandelen.

De Europese Centrale Bank werkt sinds juli 2021 aan een project in digitale valuta, namelijk de digitale euro. De ECB geeft aan dat mensen geen toegang hebben tot publiek geld in digitale vorm, wat zij in een steeds digitaler wordende samenleving noodzakelijk acht. Ze is van mening dat een digitale euro de volgende stap is voor een gemeenschappelijke munt. Net zoals bitcoin zal de digitale euro zonder fysieke vorm bestaan. Wel heeft ze een gegarandeerde waarde, doordat ze gekoppeld staat aan de normale euro. De digitale euro wordt een wettig betaalmiddel, net als contant geld. De vraag is of bitcoin deze erkenning ook ooit kan krijgen.

In België wordt bitcoin niet erkend als wettig betaalmiddel, maar wel als een digitaal actief. Dit betekent dat bitcoin kan bezit, verhandeld en gebruikt worden, maar dat het geen officiële status zoals de euro heeft. De waarde is volledig afhankelijk van de marktprijs, die wereldwijd wordt bepaald op de cryptocurrency-exchanges. Dat geeft toenmalig minister van Financiën Vincent Van Peteghem aan in Parlementaire vraag nr. 514 van de heer Emmanuel Burton d.d. 29.06.2021. Hij verduidelijkt dat de invoering van de bitcoin als wettig betaalmiddel aanzienlijke risico's zou inhouden voor het monetaire beleid en de financiële stabiliteit van het land. Hierop is gewezen door centrale banken en internationale instellingen zoals de Wereldbank en het IMF. De erkenning van bitcoin als wettelijk betaalmiddel zou inhouden dat handelaars verplicht zouden zijn om bitcoin te aanvaarden voor verkopen, wat risico's met zich meebrengt gezien de schommelingen waarin bitcoin onderhevig is. Bovendien zou de status van wettig betaalmiddel eveneens betekenen dat belastingen in bitcoin zouden betaald kunnen worden.

Een wijziging in de erkenning van bitcoin ligt op Europees niveau. Het Europees Hof oordeelt vooralsnog dat in de eurozone de euro het enige wettige betaalmiddel is en dat zonder een specifieke overeenkomst over het betaalmiddel schuldeisers verplicht zijn betalingen in euro's te aanvaarden. Ze laat wel de vrijheid aan kopers en verkopers om onderling te beslissen of andere officiële vreemde valuta gebruikt mogen worden, zoals dit vaak met de Amerikaanse dollar wordt gedaan. Hieronder valt eveneens de mogelijkheid om tussen koper en verkoper af te spreken om privaat uitgegeven geld te gebruiken, zoals bitcoin (Europees Hof, z.d.). Het Europees Hof blijkt in zaak C-264/14 in oktober 2015 van oordeel dat bitcoin geen wettelijk betaalmiddel is, maar geeft wel aan dat bitcoin door de wet als betaalmiddel mag beschouwd worden inzake BTW.

De FSMA, Financial Services and Market Authority, de toezichthouder op de Belgische financiële sector, treedt het Europees Hof bij door te bevestigen dat virtuele munten geen wettig betaalmiddel zijn, gezien niemand in België verplicht kan worden om een betaling in een virtuele munt te

aanvaarden. Daarnaast geeft ze aan dat virtueel geld geen wettelijke bescherming geniet en de overheid geen controle uit kan oefenen op transacties met virtuele munten (FSMA, z.d.).

De basis van de waarde van bitcoin is onderwerp van discussie. In tegenstelling tot tastbare activa zoals goud, wordt bitcoin bekritiseerd omdat het geen intrinsieke waarde heeft. Toch zijn er argumenten zowel voor als tegen het idee dat bitcoin intrinsieke waarde bezit. Zo zouden we kunnen aannemen dat bitcoin wel waarde heeft gezien het door het vastgelegde maximum van 21 miljoen munten digitaal een schaarste kent die vergelijkbaar is met edelmetalen. Ook wordt bitcoin inmiddels wereldwijd gebruikt als betaalmiddel en investering. Toch zouden we de waarde van bitcoin kunnen betwisten gezien, door het vast bepaalde aantal beschikbare identieke digitale munten, de waarde van bitcoin enkel gedreven wordt door vraag en bitcoin geen fysieke substantie kent zoals goud wel heeft. Zijn waarde is volledig afhankelijk van vertrouwen en perceptie. De Europese Centrale Bank geeft aan dat crypto buiten toezicht van de autoriteiten valt, en waarschuwt mensen voor de risico's die crypto met zich meebrengt. Ze geeft aan dat volgens haar de waarde van bitcoin 0 is en voert hevig strijd tegen de cryptomunt.

Bitcoin is niet het enige voorbeeld van een product zonder intrinsieke waarde. Andere voorbeelden zijn fiatgeld, kunst en luxemerken. Onder fiatgeld verstaan we papiergeld zoals de euro of dollar. De waarde van fiatgeld wordt gebaseerd op vertrouwen in de uitgevende overheid. De waarde van schilderijen, antiek, en zeldzame voorwerpen is subjectief en afhankelijk van culturele waardering. Designerproducten hebben een hoge waarde door branding en exclusiviteit, niet door de productiekosten. Onder de categorie producten zonder intrinsieke waarde zouden we eveneens aandelen in verlieslatende bedrijven kunnen thuisbrengen, waarbij de aandelen worden gewaardeerd op basis van speculaties over toekomstige winstgevendheid. De waarde van bitcoin en andere producten zonder intrinsieke waarde is grotendeels subjectief en afhankelijk van externe factoren zoals vertrouwen, marktvraag en gebruik. Dit onderscheidt ze van fysieke activa, die vaak direct nuttig of tastbaar zijn. Bitcoin blijft een innovatief en controversieel fenomeen dat uitdaagt hoe we waarde definiëren in de digitale wereld.

2.2 Definitie, kenmerken en werking van bitcoin

Het tijdperk van de virtuele valuta is aangebroken. Virtuele valuta zijn digitale munten die zonder tussenkomst van banken en landen voor betalingen worden gebruikt. Een virtuele munt bestaat uit een unieke computercode waarmee alleen op het internet kan worden betaald. Deze manier van cryptografie zorgt voor de naam cryptomunten (FSMA, z.d.).

Lansky (2018) zegt dat om van een cryptomunt te kunnen spreken, er aan zes voorwaarden voldaan dient te zijn. Ten eerste wordt er geen centrale autoriteit vereist. Ten tweede zorgt het systeem ervoor dat een overzicht wordt bijgehouden van alle crypto-eenheden en hun eigendom. Ten derde definieert het systeem of nieuwe cryptocurrency-units kunnen worden gemaakt. Ten vierde kan de eigendom van cryptocurrency-units uitsluitend cryptografisch worden bewezen. Ten vijfde zorgt het systeem ervoor dat aan de hand van transacties de eigendom van de cryptografische eenheden verandert. Als er op hetzelfde moment twee verschillende instructies worden ingevoerd voor het wijzigen van de eigendom van de cryptografische eenheden, dan voert het systeem er maximaal

één uit. Dit is de zesde en laatste vereiste.

In Nakamoto's bitcoinwhitepaper (2008) wordt aangegeven dat een elektronische munt gedefinieerd wordt als een keten van digitale handtekeningen. Elke eigenaar draagt de munt over aan de volgende door een hash van de vorige transactie en de openbare sleutel van de volgende eigenaar digitaal te ondertekenen en deze toe te voegen aan het einde van de munt. Een begunstigde kan de handtekeningen controleren om de eigendomsketen te verifiëren. Hierdoor ontstaat een systeem waarin transacties in een vorm van kettingen worden goedgekeurd door verschillende personen. De transacties zullen getimestamped worden zodat de oorspronkelijke transactie onderscheiden kan worden van dubbele transacties. Ook zullen transacties anoniem gebeuren maar worden ze wel publiek inzichtelijk gemaakt (Nakamoto, 2008). Satoshi Nakamoto had met de oprichting van bitcoin de missie om wereldwijde financiën toegankelijk te maken voor iedereen, ongeacht achtergrond of locatie, met als gevolg dat bitcoin buiten centrale beheer wordt geplaatst. De allereerst gedecentraliseerde munt werd geboren, met daarbijbehorend de kans om zich financieel te bewegen onafhankelijk van overheidsbemoeienissen.

De cryptomunt onderscheidt zich van reguliere munten door een set aan unieke eigenschappen: decentralisatie, blockchain-technologie, beperkte voorraad en pseudonimiteit (Chuen, 2015).

Decentralisatie

Bitcoin wordt decentraal beheerd. Dit betekent dat bitcoin niet bij een beslissingsorgaan ligt, maar gespreid wordt over een web van computers met een diversiteit aan beheerders. Hierdoor functioneert het buiten inmenging van een centrale autoriteit en centrale banken, en kunnen deze geen bitcointransacties controleren of blokkeren.

Blockchain-technologie

Bitcoin maakt gebruik van een peer-to-peernetwerk van gebruikers, de blockchain, om bitcoins elektronisch over te dragen, op te slaan en te verhandelen. Bitcoin wordt in realtime gedeeld en bijgehouden door de personen die deel uitmaken van dit netwerk. In plaats van transacties op te slaan op een enkele server of een aantal servers, wordt bitcoin bijgehouden op een transactielogboek dat verdeeld is over een netwerk van deelnemende computers. De blockchain is onveranderlijk, waardoor het veilig en transparant is.

De werking van bitcoin kan worden samengevat als een reeks stappen. Transacties worden uitgezonden naar het netwerk en worden geverifieerd door nodes. De transacties worden gegroepeerd in blokken door miners, die een proof-of-work probleem oplossen. Indien het proof-of-work probleem succesvol wordt opgelost, zal het nieuwe transactieblok worden toegevoegd aan de blockchain en ontvangt de miner die het probleem oploste een beloning. Het nieuwe blok zal vervolgens geverifieerd worden door andere nodes (Bohme et al., 2015).

Beperkte voorraad

Toen bitcoinuitvinder Satoshi Nakamoto in 2008 het draaiboek bij bitcoin vrijgaf, heeft hij aangegeven dat er in totaal 21 miljoen bitcoins uitgegeven zullen worden over een tijdsperiode van

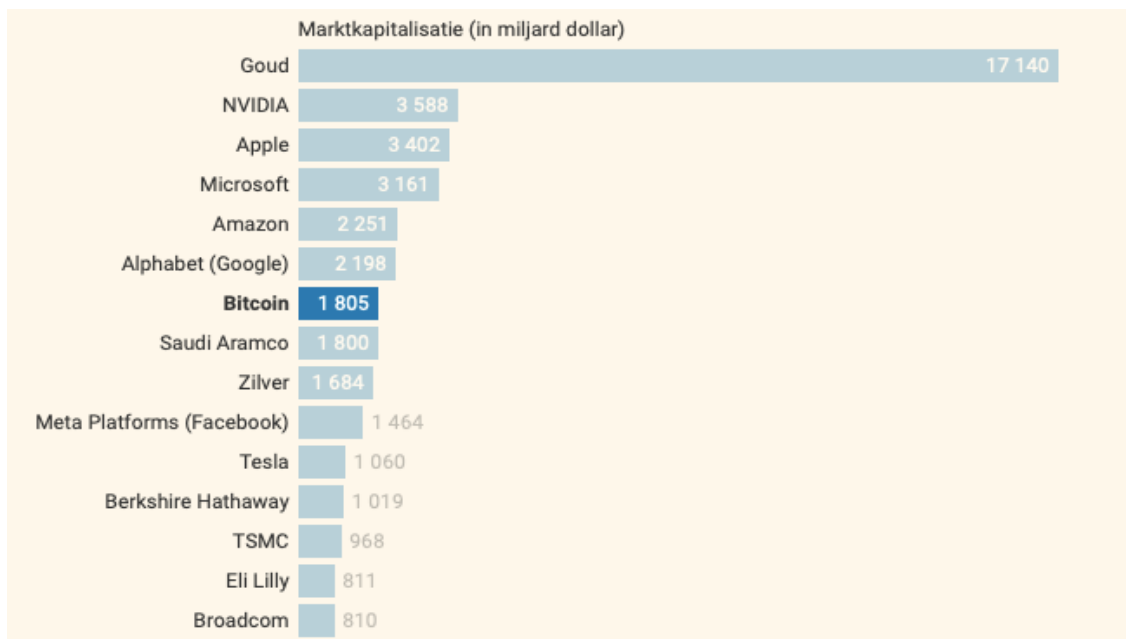
jaren aan de hand van een vooropgesteld schema. Bitcoin wordt gemined. Mining is het proces dat bitcoin gebruikt om nieuwe munten te genereren en nieuwe transacties te verifiëren. Bitcoin-minen is het oplossen van complexe wiskundige problemen door computers om transacties op het bitcoin-netwerk te controleren en nieuwe blokken aan de blockchain toe te voegen. Geslaagde miners krijgen hiervoor bitcoin-beloningen, momenteel 3,125 BTC per blok, en transactiekosten. Het gaat om enorme, gedecentraliseerde netwerken van computers over de hele wereld die blockchains, de virtuele grootboeken die crypto-transacties documenteren, verifiëren en beveiligen. In ruil voor hun verwerkingskracht worden computers op het netwerk beloond met bitcoin. Het is een positieve cirkel: de miners onderhouden en beveiligen de blockchain, de blockchain kent de munten toe en de munten zijn een stimulans voor de miners om de blockchain te onderhouden (Coinbase, z.d.). De beloning voor bitcoin miners wordt elke vier jaar gehalveerd, wat voor meer schaarste zorgt op de markt, wat in het verleden steeds tot een flinke opwaartse prijsevolutie heeft geleid. Van de 21 miljoen bitcoins die in totaal gemined kunnen, zijn intussen bijna 20 miljoen op de markt. Bitcoins die verloren zijn gegaan, door bijvoorbeeld het verlies van wallets, worden niet terug in omloop genomen. Volgens de voorspelling zal rond het jaar 2140 de allerlaatste bitcoin gemined worden. De beperkte en voorafbepaalde voorraad heeft als voordeel dat bitcoin niet bijgedrukt kan worden, wat de munt stabiel maakt en minder gevoelig voor inflatie.

Pseudonimiteit

De gebruikers van de blockchain handelen onder een pseudoniem. Pseudoniemen stellen gebruikers in staat om aliaten te gebruiken wanneer ze communiceren met anderen, zonder daarbij hun ware identiteit prijs te geven. Toch dient opgemerkt te worden dat pseudoniem niet dezelfde mate van privacy kent als anoniem. Hoewel transacties met een pseudonieme identiteit moeilijk te herleiden zijn naar iemands echte identiteit, kunnen ze nog steeds gekoppeld worden aan die pseudonieme identiteit. De transactiegeschiedenis die gekoppeld wordt aan een pseudoniem adres is publiekelijk zichtbaar op de blockchain, wat betekent dat patronen en connecties kunnen worden geïdentificeerd en, mits zorgvuldig analyse, herleid kunnen worden. Hoewel pseudoniemen een hoge mate van privacy bieden, garanderen ze geen volledige anonimiteit.

2.3 Bitcoin in het beleggingsklimaat

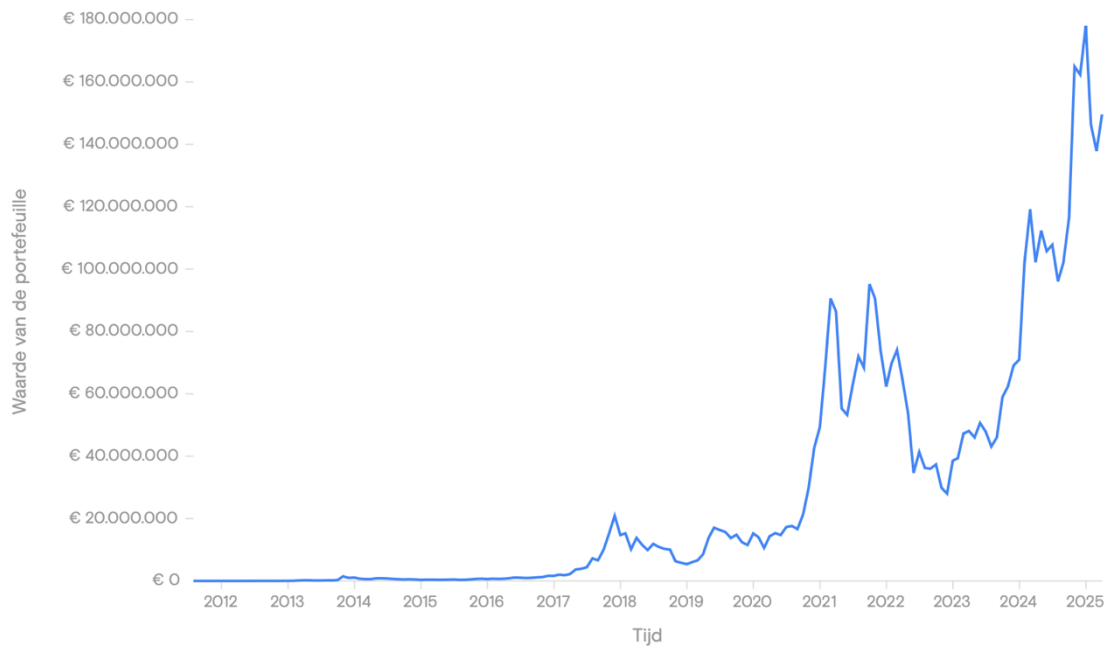
3.000.000.000.000 dollar, dat is volgens De Tijd in december 2024 de omvang van de totale markt in cryptomunten. Van die totale waarde maakt bitcoin met 1.805 miljard dollar het grootste deel uit. Deze waarde maakt van bitcoin, na goud, NVIDIA, Apple, Microsoft, Amazon en Alphabet het zevende grootste actief ter wereld (Figuur 1). Bitcoin is momenteel groter dan de volledige wereldwijde zilverreserves, Meta en Tesla. Een gek idee dat er voor 2009 nog geen sprake was van bitcoin.

Figuur 1: Bitcoin zevende grootste belegging in de wereld (Bron: De Tijd, 2024)

Het volatiel verleden van bitcoin zorgde ervoor dat zowel ervaren als onervaren beleggers geïnteresseerd werden in cryptomunten (Katsiampa, 2019). Na de crisis van 2008 was het vertrouwen in de banken sterk gedaald, waarmee het decentrale karakter van bitcoin aan populariteit won (Aernoudt, 2019). Bitcoin heeft sinds zijn opkomst een enorme koersstijging gekend. Waar op 22 mei 2010 nog twee pizza gekocht werden voor 10.000 bitcoin, staat inmiddels de koers voor 1 bitcoin rond de 100.000 dollar. De extreme waardeestijging van bitcoin heeft geleid tot intense speculatie en volatiliteit, wat zowel kansen als risico's met zich meebrengt voor investeerders. Wanneer we de winst van de voorbij jaren op bitcoin vergelijken met het S&P500 fonds komen we tot verbazingwekkende cijfers. Zo heeft bitcoin in de laatste tien jaar een rendement gehaald van 44127%. Wat hallucinant is, gezien de S&P 500 over dezelfde tijdsperiode een rendement boekte van 224%. Wanneer we kijken naar het rendement van het laatste jaar zien we dat bitcoin 48,4% haalde, terwijl S&P 500 8,6% haalde (Curvo, z.d.).

CNBC en Bloomberg roepen dat bitcoin ooit een miljoen dollar waard kan zijn. Of dit effectief gaat gebeuren zal enkel de tijd uitwijzen. Een grote factor hierin zal het beleid van Donald Trump in de Verenigde Staten zijn aangaande de bitcoin policy. Trump beloofde om bitcoin een prominenter plaats te geven in de financiële wereld. De hallucinante stijgingen die bitcoin doormaakte de laatste jaren (Figuur 2), wekken de interesse van beleggers. Landen als El Salvador, Argentinië, Butan en de United States wagen zich eraan om de landsreserves, naast goud, uit te breiden met bitcoin. Ook Amerikaanse pensioenfondsen durven het intussen aan om te beleggen in bitcoin. Van de twijfel waarmee het merendeel van de wereld in 2016 nog tegenover bitcoin stond, lijkt steeds minder over. Toch mogen we niet vergeten dat bitcoin gedreven wordt door verwachtingen. Oorspronkelijk bedoeld als een gedecentraliseerd digitaal betaalmiddel, heeft bitcoin zich ontwikkeld tot een veelbesproken investeringsinstrument en potentiële disruptieve kracht in de financiële wereld (Baur et al., 2018).

Figuur 2: Historische rendementen van de bitcoinindex tussen 2011 en 2025 (in EUR) (Bron: Curvo, z.d.)

Het idee achter het bitcoin algoritme van een vaste aantal totale bitcoin en de periodieke halvings bij het vrijgeven van nieuwe bitcoin, is om een activum te creëren dat een intrinsieke schaarste heeft. Als de perceptie van deze schaarste in de loop der tijd toeneemt, zal de vraag naar bitcoins stijgen en zal zo ook de bitcoinprijs stijgen. Anderzijds speelt 'mining' een belangrijke rol bij de waardebeoordeling van bitcoin. Bitcoins gevonden door miners, worden snel te koop aangeboden zodat de miner zijn investering in onder andere elektriciteit en rekenkracht kan terugverdienen. Door de activiteit van het minen is er momenteel eveneens een constante druk op de prijsdaling. Deze neerwaartse druk zal naar voorspelling wegvallen wanneer de laatste bitcoin gemined is (FisconetPlus, z.d.).

Volgens CoinTelegraph blijft Satoshi Nakamoto, met 7,08% van de totaal momenteel beschikbare bitcoins, de grootste bitcoinbezitter. Cryptoplatform Binance komt op de tweede plaats met een bezit van 4,29% van de momenteel beschikbare bitcoins, gevolgd door BlackRock iBit, een ETF-fonds, die 3,03% bezit. Verder zien we softwaregigant Microstrategy terug in de top tien, samen met Grayscale en Fidelity, beide EFT's, Bitfinex en Kraken, beide cryptobeurzen, en landen de Verenigde Staten en China. Deze tien bezitters zijn samen goed voor 25% van alle totale beschikbare bitcoin momenteel. Michael Saylor, de oprichter van MicroStrategy, gelooft dat bitcoin een manier is om kapitaal te beschermen tegen de inflatie en devaluatie van klassieke munten, vooral in reactie op de massale geldcreatie door centrale banken tijdens de covidpandemie. Hij beschouwt bitcoin als digitaal goud met een beperkte voorraad, dat op de lange termijn waarde kan behouden. De investeringsstrategie van MicroStrategy wordt door investeerders positief onthaald, wat de aandelenkoers van het bedrijf in het afgelopen jaar met 700% deed stijgen (De Tijd, 'De gewaagde strategie van bitcoingigant MicroStrategy, 23 november 2024).

Klassieke beleggers beweren dat bitcoin de grootste tulpenbollenmania van de geschiedenis is en een grote misallocatie van geld betreft. Zo klonk het ooit vanuit de hoek van JPMorgan Chase nog dat bitcoin waardeloos was en een gehypete fraude. In 2021 noemde Trump bitcoin een zwendel maar afgelopen zomer beloofde hij tijdens de verkiezingsstrijd om van de VS de cryptohoofdstad van de wereld te maken. Of dit gaat lukken, valt af te wachten, maar met een comfortabele meerderheid aan pro-crypto-kandidaten in het Huis van Afgevaardigden is het niet uitgesloten.

De toekomst van bitcoin werd voorheen als onzeker gezien, maar vindt steeds meer zijn weg in overheidsreserves en pensioenfondsen, waardoor het lijkt dat de toekomst van bitcoin steeds zekerder wordt. Yermack, professor economie aan de New York University, geeft aan dat bitcoin in 2024 een stevig duwtje heeft gekregen richting legitimiteit en de mainstream. Zo heeft de Amerikaanse beurswaakhond, SEC, toestemming gegeven aan grote vermogensbeheerders om bitcointrackers te lanceren (De Tijd 'Brengt cryptopresident Trump beleggers tranen of een revolutie', 30 november 2024). Coinbase, een groot crypto platform, trad, voorlopig als eerste en enige cryptospeler, in mei 2025 toe tot de S&P500, wat een erkenning van crypto aangeeft naast de klassieke activa. Gezien winstgevendheid over vier kwartalen een voorwaarde vormt voor het toetreden tot het S&P500-fonds, is dit een grote stap voor de cryptowereld (De Tijd, podcast 14/5/2025). Hierop gebaseerd lijkt het erop dat cryptomunten mooie jaren tegemoet gaan in een cryptovriendelijk klimaat.

Europa is niet even happig dan de VS en blijft een grote criticus van bitcoin. Toch streeft ze naar harmonisatie binnen haar landen temidden het cryptolandschap, waar bitcoin deel van uitmaakt. Een voorbeeld hiervan is de MiCAR-regelgeving die staat voor Markets in Crypto-Assets Regulation. Deze werd op 9 juni 2023 uitgegeven door de Europese Unie en wijst er volgens AccountancyVandaag (2024) op dat Europa en de overheden cryptomunten enigszins beginnen te omarmen.

Op de vraag of bitcoin in België dezelfde tendens zal kennen als Amerika, zal wellicht negatief geantwoord worden. Uit een onderzoek van Trends in 2021 bleek dat Belgische bedrijven over het algemeen terughoudend waren om in bitcoin te investeren. 80% tot 90% van de Belgische ondernemingen heeft hun cashreserves zien dalen door de coronacrisis, waardoor het wel of niet investeren in bitcoin een luxeprobleem was dat toen geen prioriteit had. Belgische bedrijven worden beschreven als eerder conservatief. Daarnaast raadden financiële experts Belgische bedrijven af om het voorbeeld van Tesla en Microstrategy te volgen door in bitcoin te investeren, vanwege de hoge volatiliteit en het risico (De Tijd, Waar eindigt de prijsexplosie van bitcoin?, 15 november 2024). België is misschien wat terughoudend, maar heeft al vaker laten zien dat ze nieuwe technologieën toch omarmt. Voorbeelden hiervan zijn internetbankieren of mobiele betalingen, die traag op gang kwamen, maar uiteindelijk algemeen geaccepteerd werden. Bij een rondvraag van De Tijd in 2024 onder Belgische beleggers gaf 47% van de beleggers een positief antwoord op de vraag of bitcoin naar zijns inziens zou kunnen stijgen tot 180.000 dollar.

Volgens een model van de fondsenuitgever VanEck zou de betrokkenheid van centrale banken kunnen betekenen dat bitcoin tegen 2050 als wereldwijde reservevaluta fungeert, met een waarde van 3 miljoen dollar per munt. De meeste centrale banken blijven terughoudend vanwege de

volatiliteit en het gebrek aan regulering waarvoor bitcoin gekend staat. Maar als de VS een strategische reserve aanleggen, kan daar snel verandering in komen. Ook in Europa zullen kiezers wellicht een cryptovriendelijker beleid afdwingen. Nergens is immers bitcoin populairder dan in Europa. Nederland en België lopen voorop in een populariteitsindex die het online zoekgedrag naar bitcoin meet. Enkele Europese overheden tonen zich al mild. Malta staat bekend als een van de meest cryptovriendelijke landen, met een duidelijke regelgeving die innovatie stimuleert en bedrijven aantrekt. Zwitserland heeft een Crypto Valley in Zug en biedt een stabiel juridisch kader rond cryptobezit. In België riskeren beleggers een forse meerwaardetaks wanneer ze beslissen bitcoinbeleggingen te verkopen. Toch zou het jammer zijn wanneer bedrijven die willen investeren in crypto de boot missen door een gebrek aan aangepaste reglementering in België. De voorlopige missie wordt om bitcoin in te passen binnen de huidige wetten in afwachting van een duidelijk cryptovriendelijk kader.

Hoofdstuk 3: Bitcoin in het Belgisch boekhoudkundig kader

In het derde hoofdstuk van deze masterproef zoeken we naar de wijzen waarop bitcoinbeleggingen opgenomen kunnen worden in de jaarrekening. Welke balanscategorieën sluiten aan en is er een match tussen de eigenschappen van de categorie en de unieke eigenschappen van bitcoin. We gaan nog een stap verder bij een korte analyse welke gevolgen een bepaalde classificatie met zich meebrengt voor bijvoorbeeld waardeverminderingen en de bedrijfsratio's. We sluiten af met een blik te werpen op het wettelijk kader rondom bitcoin binnen de Belgische boekhoudwet en welke fiscale behandeling we in het achterhoofd dienen te houden wanneer bedrijven aan de slag gaan met bitcoinbeleggingen.

3.1 Relevante boekhoudkundige principes en standaarden

In België vormen de Belgische algemeen aanvaarde boekhoudprincipes, Belgian GAAP, de basis voor de financiële verslaggeving van bedrijven. Deze principes zijn vastgelegd in het Koninklijk Besluit van 29 april 2019 tot uitvoering van het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (KB WVV) en worden opgesteld door de Belgische overheid. De boekhoudregels zijn ontworpen om de consistentie en vergelijkbaarheid van financiële informatie te waarborgen, zodat beleggers, crediteuren en andere belanghebbenden betrouwbare beslissingen kunnen nemen op basis van de rapporten. Belgian GAAP heeft als belangrijkste kenmerk dat ze vereist dat jaarrekeningen opgesteld worden in overeenstemming met het Belgisch boekhoudrecht en de Belgische vennootschapswetgeving. Ze omvat specifieke vereisten voor het classificeren en rapporteren van activa, passiva, inkomsten en uitgaven, evenals richtlijnen voor de presentatie van financiële overzichten en de verplichting om de jaarrekening neer te leggen bij de Nationale Bank (Exact Online, 2024).

Belgian GAAP leunt op het voorzichtheidsprincipe. Dit houdt in dat ze in de basis zal waarderen tegen historische kostprijs. Deze waarderingsmethode houdt in dat activa worden gewaardeerd tegen de oorspronkelijke aankoopprijs of productiekosten, zonder rekening te houden met latere waardeveranderingen (art. 3:35 KB WVV). Het voorzichtigheidsprincipe is gebaseerd op de drie uitgangspunten: objectiviteit, voorzichtigheid, consistentie. Dit houdt in dat de historische kostprijs verifieerbaar is en gebaseerd op werkelijke transacties, dat het overschatting van activa in volatiele marktomstandigheden voorkomt en dat het zorgt voor een stabiele waarderingsmethode over tijd. Waardeveranderingen worden op deze manier pas erkend bij de effectieve realisatie. Dit wordt als betrouwbaarder beschouwd. Een ander voordeel van waarderen tegen historische kostprijs bestaat eruit dat de jaarrekeningen opgesteld onder historische kostprijs over het algemeen eenvoudiger en goedkoper zijn. Vanuit het oogpunt van de accountant vereist waardering tegen historische kostprijs weinig tot geen extra werk aan het einde van het boekjaar. Wanneer de waarde van een belegging significant en duurzaam is gedaald, moet volgens Belgian GAAP een waardevermindering worden geboekt om de boekwaarde aan te passen aan de huidige marktwaarde. Wanneer de waarde van een belegging stijgt, wordt de boekwaarde niet aangepast. Onder historische kostprijs wordt uiterst zelden een herwaardering toegepast. Voor bepaalde beleggingen kan herwaardering plaatsvinden indien er een significante verandering in waarde is die niet als tijdelijk wordt beschouwd.

Belgian GAAP is voornamelijk van toepassing op kleine en middelgrote in België gevestigde ondernemingen die niet beursgenoteerd zijn. Grotere, beursgenoteerde ondernemingen zijn vaak verplicht om hun geconsolideerde jaarrekeningen op te stellen volgens de International Financial Reporting Standards, hierna IFRS. De IFRS-richtlijnen worden aangegeven door de Europese Unie. Een belangrijk verschil tussen Belgian GAAP en IFRS is de benadering van waardering. Waar Belgian GAAP wordt gekenmerkt door het voorzichtigheidsprincipe, waarbij historische kostprijs worden aangehouden voor het waarderen van activa en passiva, gebruikt IFRS vaak fair value, wat kan leiden tot verschillend gerapporteerde cijfers tussen beide frameworks (Exact, z.d.). De Commissie voor Boekhoudkundige Normen geeft een interpretatie van de wetgeving binnen Belgian GAAP.

Wanneer we een blik werpen op bitcoin binnen het boekhouden, starten we in 1494 in Italië, waar de methode van het dubbelboekhouden in het leven is geroepen. Dit werd gedaan om de nauwkeurigheid van de boekhouding te verbeteren (Waymire en Basu, 2008). Met de opkomst van blockchaintechnologie waarop bitcoin gehouden en verhandeld wordt, stelt zich de mogelijkheid tot de methode van het trippelboekhouden. Yu et al. (2019) stellen dat de toepassing van blockchaintechnologie in de financiële boekhouding veel potentieel heeft. Zo zou het het boekhoudproces van bedrijven transparant kunnen maken en kan het de kwaliteit van de externe verslaggevingsinformatie verbeteren terwijl het de informatieasymmetrie tussen bedrijven en externe investeerders vermindert. Gezien het technische karakter, wordt hierop niet verder ingegaan in deze masterproef, maar kan verwezen worden naar Bohme et al. (2015).

In het bepalen van de juiste balanscategorie voor de activa van een onderneming beschikt de accountant niet volledig over een vrije keuzemogelijkheid. De keuze dient namelijk in overeenstemming te zijn met de Belgische boekhoudwetgeving en de Belgische boekhoudregels, evenals met de werkelijke economische realiteit van het actief. Deze stellen dat een actief geboekt moet worden op basis van wat het economisch vertegenwoordigt. Zo zal een gebouw steeds geboekt worden als een materieel vast actief en zal een softwarelicentie geboekt worden als immaterieel vast actief. In sommige gevallen kan er twijfel zijn over de classificatie op de balanscategorie en bestaat er enige beoordelingsvrijheid voor de accountant, zoals bijvoorbeeld in het geval dat een onderneming cryptomunten bezit. Er kan discussie ontstaan waaronder deze geboekt dient te worden, en er zal afhankelijk van het doel van het bezit en de eigenschappen van het actief een keuze gemaakt worden die onderbouwd dient te zijn en gebaseerd op de feiten en de intentie van het gebruik. De onderbouwing dient opgenomen te worden in de toelichting bij de jaarrekening. Bovendien moet de keuze consistent toegepast worden in volgende boekjaren, tenzij de omstandigheden wijzigen. Een foute indeling kan aanleiding geven tot opmerkingen van de belastingadministratie of de bedrijfsrevisor.

3.2 Classificatie van bitcoin in de boekhouding

Volgens de Belgian GAAP worden activa uitgesplitst in twee categorieën. Zo onderscheiden we vaste activa en vlottende activa (Artikel 3:80 KB WVV). Onder Belgian GAAP wordt de classificatie van activa bepaald op basis van de aard en het gebruik van het respectievelijk actief. Dit houdt in dat vermogensbestanddelen die bestemd zijn om duurzaam voor de bedrijfsuitoefening te worden gebruikt, worden geschaald onder vaste activa. De andere vermogensbestanddelen maken daardoor

automatisch deel uit van de categorie vlottende activa. In de zoektocht naar de juiste balansclassificatie voor bitcoinbeleggingen kan er gekeken worden in de richting van financiële vaste activa en de immateriële vaste activa onder categorie van de vaste activa. Voor de vlottende activa komen de categorieën Liquide middelen, Geldbeleggingen en Vorderingen in aanmerking.

Nu hedgefondsen, family offices en institutionele bankiers bitcoin aan hun portefeuille toevoegen, begint cryptocurrency de erkenning te krijgen van een unieke activaklasse (De Tijd, 2024). Toch is hiervoor nog geen specifieke ruimte voorzien binnen de Belgian GAAP. Bitcoinbeleggingen zullen bijgevolg geschaald dienen te worden onder een van de bestaande categorieën. Wanneer we deze beleggingen willen classificeren dienen we rekening te houden met de unieke eigenschappen van bitcoin. Zoals eerder aangehaald zijn dit de decentralisatie, blockchain-technologie, beperkte voorraad en pseudonimiteit. Deze unieke eigenschappen maken bitcoin opvallend verschillend van traditionele activaklassen zoals onroerend goed, aandelen en zelfs goud (Tabel 1). We dienen eveneens rekening te houden met het feit dat bitcoin momenteel niet als wettelijk betaalmiddel wordt erkend.

Traits of Money	Bitcoin	Gold	Fiat
Verifiable	High	Moderate	Moderate
Fungible	High	High	High
Portable	High	Low	High
Durable	Moderate	High	Low
Divisible	High	Low	Moderate
Scarce	High	Moderate	Low
Established History	Low	High	Low
Censorship resistant	High	Moderate	Low
Unforgeable Costliness	High	High	Low
*Openly Programmable	High	Low	Low
*Decentralized	High	Moderate	Low

Tabel 1: Vergelijking bitcoin, goud, fiat geld (Bron: Dan Held, 2019)

3.2.1 Liquide middelen

Liquide middelen, de categorie van de meest liquide activa van de vlottende activa, omvat de tegoeden op zicht bij kredietinstellingen, alsook kasmiddelen en de te incasseren vervallen waarden (Artikel 3:89, § 1, IX KVV). De CBN definieert cryptomunten in CBN-advies 2021/16 als "digitale weergave van een waarde die niet door een centrale bank of een overheid wordt uitgegeven of gegarandeerd, die niet noodzakelijk aan een wettelijk vastgestelde valuta is gekoppeld en die niet

de juridische status van valuta of geld heeft, maar die door natuurlijke of rechtspersonen als ruilmiddel wordt aanvaard en die elektronisch kan worden overgedragen, opgeslagen en verhandeld". Cryptomunten, zoals bitcoin, worden decentraal beheerd, waardoor deze niet op zicht zullen staan bij een kredietinstelling. Daarbij kunnen we toevoegen dat bitcoin geen erkend betaalmiddel is. Op basis van de kenmerken en de definitie dienen we bijgevolg bitcoinbeleggingen uit te sluiten van de categorie 'Liquide middelen'. De CBN is van oordeel dat de voorstelling van bitcoinbeleggingen als liquide middelen de lezer van de jaarrekening laat veronderstellen dat de cryptomunten op balansdatum zouden kunnen worden gebruikt om betalingen mee uit te voeren naar om het even welke schuldeiser, wat hier echter niet het geval is (CBN, advies 2021/16).

3.2.2 Geldbeleggingen

Indien we kijken naar beleggingen vinden we terug dat beleggingen die bedoeld zijn om langer dan één jaar aangehouden te worden, zoals aandelen in andere bedrijven of obligaties, doorgaans geboekt worden onder de vaste activa, terwijl beleggingen die bedoeld zijn voor de korte termijn, zoals effecten die binnen een jaar verkocht kunnen worden, geboekt worden als vlottende activa. De specifieke boeking hangt af van het type belegging en de intentie van het bedrijf voor de belegging. Beleggingen worden meestal geschaald onder de post 'Financiële vaste activa' voor de langere termijn of de post 'Geldbeleggingen' voor de kortere termijn.

Geldbeleggingen kunnen omschreven worden als het binnen de onderneming aanwezig, tijdelijk vrij vermogen, dat men een zo goed mogelijke bestemming geeft qua rendement en qua realiseerbaarheid (De Lembre, 2010). Geldbeleggingen zijn activa die de vennootschap houdt met het oog op belegging, niet voor onmiddellijke liquiditeitsbehoefte en waarmee ze een tijdelijk of middellangrendement wenst te genereren. In het algemeen rekeningstelsel worden ze opgedeeld onder de subklassen 'eigen aandelen', 'aandelen' en 'geldbeleggingen andere dan vastrentende beleggingen', 'vastrentende effecten' en 'termijndeposito's' die niet onmiddellijk opvraagbaar zijn. Geldbeleggingen zijn bedoeld om tijdelijke overschotten aan liquide middelen te beleggen op een eerder korte termijn.

Het ontwerpadvies van de CBN, voorafgaand aan advies 2021/16, duidde 'Overige beleggingen' aan als de meest passende balanspost voor bitcoininvesteringen, gezien overvloedige financiële bedrijfsmiddelen worden ingeruild voor bitcoin, met als doel een meerwaarde te realiseren bij verkoop. Tevens geeft bitcoin geen periodieke inkomsten, zoals rente of dividend. De CBN verklaarde in een later advies 2021/16 over virtuele munten als betaalmiddel dat geldbeleggingen geen passende categorie vormen om de cryptomunten in onder te brengen gezien 'Overige beleggingen' de vorderingen op kredietinstellingen betreffen (artikel 3:89, § 1, VIII.B KB WvV). Gezien bitcointransacties decentraal geregeld worden via blockchaintechnologie, komen kredietinstellingen hier niet aan te pas en zou de categorie 'Overige beleggingen' niet passend zijn. Toch stelt de FSMA dat de kwalificatie als beleggingsinstrument niet afhangt van de specifieke technologie die wordt aangewend (FSMA_2022_25 dd. 22/11/2022 betreffende de kwalificatie van cryptoactiva als effecten, beleggingsinstrumenten of financiële instrumenten). Belangrijke kanttekening hierbij is dat deze richtlijn enkel opgaat wanneer er een uitgever is. Bitcoin wordt gecreëerd door een computercode en geschiedt niet uit afspraken tussen uitgever en belegger. Hierdoor zijn de

prospectusverordening, de prospectuswet en de MiFID gedragsregels niet van toepassing en wordt er niet voldaan aan de voorwaarde van de FSMA om over beleggingsinstrument te kunnen spreken. De Commissie stelt eveneens dat de voorstelling van bitcoininvesteringen als 'Overige beleggingen' het aspect 'belegging' te veel zou beklemtonen, terwijl cryptomunten tot op vandaag gekenmerkt zijn door een uiterst volatiel karakter (CBN, advies 2021/16).

3.2.3 Voorraden

Volgens CBN-advies 2013/15 zijn voorraden activa die bestemd zijn om verkocht te worden in het kader van de gewone bedrijfsuitoefening. Bij crypto-trader of cryptomakelaars is dit het geval, bijgevolg mogen zij de bitcoins in hun bezit met het oog op een snelle doorverkoop met winst aan klanten, schalen onder de categorie 'Voorraad'. Bij een onderneming die bitcoin passief aanhoudt in de hoop op een toekomstige waardestijging, past de classificatie onder voorraden bijgevolg niet.

3.2.4 Vorderingen

Vorderingen zijn bedragen die derden aan de vennootschap verschuldigd zijn. Ze vertegenwoordigen een recht op betaling van geld, goederen of diensten in de toekomst. Typische vorderingen zijn handelsvorderingen, te innen opbrengsten zoals rente of dividenden, vorderingen op verbonden ondernemingen, vooruitbetalingen aan leveranciers of fiscaal terug te vorderen bedragen. Vorderingen op ten hoogste één jaar worden als vlottende activa gezien, die op meer dan één jaar worden onder vaste activa geschaald. Gezien de masterproef handelt over bitcoinbeleggingen gaan we uit van een langdurig aanhouden, wellicht meer dan een jaar. Indien we die redenering volgen, zouden bitcoinbeleggingen onder de vorderingen op meer dan één jaar onderbracht dienen te worden. Toch spreekt CBN-advies 2019/03 dit tegen door aan te geven dat wanneer er sprake is van een speculatief idee, de activa het best als vlottende activa aangenomen worden.

In CBN-advies 2021/16 deelt de Commissie haar mening dat het is aangewezen om cryptomunten gebruikt als betaalmiddel op te nemen onder de subrubriek 'Overige vorderingen'. Aangezien cryptomunten geen wettelijk aanvaarde betaalmiddelen zijn, geeft deze balanspresentatie aan dat het gaat om een methode om een transactie af te wikkelen tussen partijen die bereid zijn op die manier te handelen (Valckx, z.d.). De boeking onder de Overige vorderingen geeft aan dat dit geen vordering is op bijvoorbeeld een kredietinstelling, maar op een op vandaag beperkt aantal partijen. Bij cryptomunten wordt, in tegenstelling tot bij traditionele valuta, niet gewerkt met een centrale beheerder of centrale overheid, maar geldt wel een systeem van autoregulering. Cryptomunten worden in real time gedeeld en bijgehouden door alle personen die deel uitmaken van een peer-to-peer cryptomuntnetwerk en worden verhandeld of uitgewisseld via dat netwerk (CBN-advies 2021/16). Het is een methode om een transactie af te wikkelen tussen partijen die bereid zijn dit zo te doen. Anderzijds heeft de boeking onder Overige vorderingen als voordeel dat aangegeven wordt dat een individuele tegenpartij nog moet instemmen met de afwikkeling in cryptomunt.

In het uitzonderlijke geval dat een kredietinstelling failliet zou gaan, worden de liquide middelen die hier gevolg van ondervinden overgeboekt naar dubieuze vorderingen, via vorderingen en waardeverminderingen op vorderingen. Dit houdt in dat wanneer bitcoin een erkenning zou krijgen als valuta, en de vereiste voor het centraal beleid binnen een kredietinstelling zou komen te vervallen,

hiermee rekening dient gehouden te worden.

3.2.5 Immateriële vaste activa

Artikel 3:41, §1 van het KB WVV schrijft voor wat onder immateriële vaste activa wordt verstaan. Het gaat om de identificeerbare, niet-geldelijke activa zonder fysieke substantie die verworven of voortgebracht zijn door de vennootschap en die bestemd zijn om duurzaam voor de bedrijfsuitoefening te worden gebruikt. Immateriële vaste activa dienen afzonderlijk herkenbaar te zijn, dus zijn geen onderdeel van iets anders. Het mag niet om een vordering gaan, dus immateriële vaste activa geven geen recht op geld of betaling. Ze bestaan niet in fysieke vorm en worden verworven of worden intern ontwikkeld. Daarnaast zijn ze niet bedoeld voor doorverkoop, maar net voor langdurig gebruik binnen de onderneming. Voorbeelden van immateriële vaste activa zijn octrooien, merken en handelsnamen, licenties, software en goodwill.

Afgaande op de definitie, zouden cryptocurrencies onder de categorie immateriële vaste activa geschaald kunnen worden wanneer ze voor langere termijn worden aangehouden, maar de hoge volatiliteit die gepaard gaat met cryptomunten vormt hierbij een obstakel. De immateriële vaste activa dienen identificeerbaar te zijn en toekomstige economische voordelen op te leveren. Bovendien dient de betrokken entiteit er de volledige zeggenschap over te hebben.

Immateriële vaste activa kunnen een beperkte of onbeperkte levensduur hebben. Volgens de Belgische GAAP mogen immateriële activa enkel in uitzonderlijke omstandigheden een onbepaalde gebruiksduur hebben, bijvoorbeeld bij de overname van een wereldwijd bekend merk. Het boekhoudrecht bepaalt op geen enkele wijze hoe men deze inschatting maakt en legt het oordeel ervan bij het bestuursorgaan van de onderneming.

3.2.6 Financieel vaste activa

Financiële vaste activa omvatten aandelen, vorderingen en andere financiële rechten die bestemd zijn om duurzaam door de vennootschap te worden gehouden (Artikel 3:39, lid 1 KB WVV). Ze omvatten langetermijnbeleggingen die bedoeld zijn om duurzaam bij te dragen aan de activiteiten van de ondernemingen, zoals aandelen in een dochter- of zusteronderneming, langlopende leningen aan verbonden ondernemingen, waarborgen of deposito's met een lange looptijd en bijvoorbeeld participaties in joint ventures. Het omvat instrumenten die een contractueel recht op geldstromen vertegenwoordigen. Bitcoin is geen contractueel recht, noch een recht op een onderliggende waarde, en voldoet dus strikt genomen dus niet aan de definitie van een financieel actief onder Belgian GAAP. Daarnaast zijn financiële vaste activa veelal participaties, leningen of borgtochten aan verbonden ondernemingen of deelnemingen. Bitcoin is geen investering in een andere entiteit, wat de rubriek "financiële vaste activa" minder geschikt maakt. Als volgende factor beschouwen we de reeds besproken volatiliteit van bitcoin, die het moeilijk maakt om de belegging als duurzaam aangehouden te beschouwen, wat een classificatie onder de vaste activa, die juist bedoeld is voor stabiele, niet-speculatieve aanwending, niet passend maakt (CBN-advies 2019/03).

Toch zouden we het langs een andere kant kunnen benaderen en stellen dat financiële vaste activa bedoeld zijn om voor een lange tijd in de onderneming gehouden te worden, dus, dat in het geval

een onderneming expliciet zou stellen dat ze bitcoin aanhoudt als een lange termijn investering, zoals ze obligaties, aandelen of participaties zou aanhouden, gekozen kan worden voor een opname van de bitcoinbeleggingen onder de categorie van financieel vast actief.

De conclusie tot dusver luidt dat volgens CBN-advies 2021/16 cryptomunten aangehouden als beleggingen niet gezien kunnen worden als liquide middelen, zoals geld op een bankrekening, maar ook niet als geldbeleggingen, gezien kredietinstellingen niet tussenkomen in het verhandelen en cryptomunten geen wettelijk aanvaardbare betaalmiddelen zijn. Het CBN-advies 2021/16 raadt aan om cryptomunten, die als betaalmiddel worden gebruikt, te behandelen als 'Overige vorderingen'. Er wordt niet aangegeven of dit advies standhoudt indien het cryptomunten gebruikt als beleggingsinstrument betreft. Deze classificatie gaat eveneens op indien we CBN advies 2019/03 volgen dat stelt dat activa met een speculatieve of waardeonzekere aard dienen opgenomen te worden als vlottende activa. Een classificatie als financieel vast actief is hierdoor eveneens uitgesloten, mede gezien geen contractueel recht bestaat tussen bitcoin en de onderneming. Ook Valckx (z.d.) deelt de mening dat het meest getrouw beeld van de jaarrekening wordt gegeven door cryptomunten op te nemen onder de subrubriek 'Overige vorderingen', gezien dat duidelijk weergeeft dat cryptomunten geen wettelijk aanvaarde betaalmiddelen zijn en dus een methode betreft om een transactie af te wikkelen tussen partijen die bereid zijn op een andere manier dan via traditionele valuta te handelen.

3.3 Gevolgen van classificatie

Gezien het huidige gebrek aan boekhoudwetgeving rondom de classificatie van bitcoinbeleggingen, zou er enige keuzevrijheid voor de accountant kunnen ontstaan om een, naar zijn keuze, gewenste balanscategorie te kiezen. Deze keuze zal wellicht samenhangen met het verschil in de gevolgen van de ene classificatie ten opzichte van de andere. Dit gaan we onderzoeken door de gevolgen van de mogelijke balanscategorieën waaronder we de bitcoinbeleggingen hypothetisch gezien zouden kunnen schalen, te onderzoeken. Luo (2022) stelde reeds dat het bezitten van bitcoin potentiële risico's inhoudt voor de rapportering. Zo kan er sprake zijn van onjuiste waarderings, onvolledige rapportages of kan er mogelijk een vertekend beeld geschetst worden van de financiële positie van ondernemingen die bitcoin als investering aanhouden.

Waardering

Om de bitcoindagwaarde vast te stellen, is er momenteel nog geen algemene richtlijn over welke bronnen, zoals een exchange of broker, voor de marktwaarde leidend zijn voor de belastingaangifte. De belastingdienst is akkoord met een breed scala aan bronnen. Het is als accountant verstandig om op voorhand de klant te informeren welke bronnen onafhankelijk zijn en gebruikt kunnen worden voor de waardebepaling over de aangehouden bitcoinbeleggingen.

Het meest voor de hand liggende probleem is dat door de volatiliteit van bitcoin de wisselkoersen van cryptovaluta enorme pieken en dalen vertonen, waardoor het lastig is om een waarde toe te kennen aan bitcoin. Hierbij maakt het eveneens uit dat de regelgeving rondom waardering en de jaarbalansen van bedrijven nog geen rekening houden met dit soort technologie. Het is geen gewone

valuta, waardoor het niet gezien wordt als officieel geld of als aandeel. Hierdoor is het aangewezen gebruik te maken van een betrouwbare bron om een correcte waardebepaling te doen. Het boeken aan marktwaarde is binnen de krijtlijnen van het voorzichtigheidsprincipe binnen het Belgisch boekhoudrecht niet toegestaan.

Wanneer we kijken naar waardering schrijft de Belgian GAAP voor dat liquide middelen en vorderingen gewaardeerd dienen te worden tegen nominale waarde waar geldbeleggingen, immaterieel vaste activa en financiële vaste activa gewaardeerd dienen te worden tegen aanschaffingswaarde (Artikel 3:89, §2, 2° KB WVV), waarbij we onder nominale waarde de officiële, vastgestelde waarde van bijvoorbeeld een aandeel of obligatie verstaan, terwijl aanschaffingswaarde de totale gemaakte kosten uitmaken om iets te verwerven, inclusief aankoopprijs en bijkomende kosten. Bij geldbeleggingen hoeven bijkomende kosten met betrekking tot de aankoop niet verwerkt te worden in de aanschaffingsprijs, maar kunnen ze worden aangerekend op de resultatenrekening van het boekjaar waarin ze werden gemaakt op een subklasse 65 'Financiële kosten' (Art. 3:19, § 2 KB WVV). Bij materiele vaste activa en financiële vaste activa kan de aanschaffingswaarde naast de aankoopprijs ook bijkomende kosten bevatten zoals de niet-terugbetaalbare belastingen en de vervoerskosten (Artikel 3:51 KB WVV).

Waardeverminderingen en herwaardering

Wanneer de realisatiewaarde op balansdatum lager is dan de boekwaarde, dient er een waardevermindering geboekt te worden (Art. 3:89, §2, 1° KB WVV). De waardeverminderingen moeten voldoen aan de eisen van voorzichtigheid, oprechtheid en goede trouw. Waardeverminderingen worden niet toegepast voor liquide middelen, gezien ze in principe niet dalen in waarde. Ze worden wel toegepast op geldbeleggingen, wanneer de belegging duurzaam in waarde gedaald is, maar ook op vorderingen, wanneer de ontvankelijkheid van de vordering onzeker is of wanneer de inning wordt betwist (Artikel 3:89, §2, 2° KB WVV). Waardeverminderingen worden eveneens toegepast op immateriële en financiële vaste activa indien er een duurzame daling is van de waarde van het actief die niet gerepresenteerd wordt door de afschrijvingen (artikel 3:51, §3 KB WVV).

Wanneer de waarde van een actief opnieuw stijgt na een eerder geboekte waardevermindering, dient de waardevermindering te worden teruggenomen van zodra de terugname gerechtvaardigd is door een duurzame wijziging van de situatie (Artikel 3:89, §4 KB WVV). De terugneming van een waardevermindering wordt niet toegestaan op goodwill (art. 3:38, §2 KB WVV). Een terugname is enkel gerechtvaardigd wanneer het gaat om een objectieve vaststelling van de hogere waarde en de waardewijziging dient duurzaam te zijn, dus geen tijdelijke piek. Indien aan de voorwaarden voldaan is, en de reden voor de eerdere waardevermindering verdwenen of verminderd is, bijvoorbeeld wanneer de beurswaarde van een aandeel opnieuw stijgt, mag de waardevermindering gedeeltelijk of volledig teruggenomen worden. De terugname van de waardeverminderingen wordt geboekt in de resultatenrekening, dat positief ten goede komt van het resultaat en dit voor het bedrag van maximaal de oorspronkelijke waardevermindering (Art. 3:89, §4 KB WVV). Terugnamen van waardeverminderingen gelden voor geldbeleggingen, wanneer de beleggingen in waarde hersteld is, en vorderingen, wanneer een betwiste vordering opnieuw opeisbaar wordt bijvoorbeeld

door een gerechtelijke uitspraak, maar ook voor immateriele en financiële vaste activa wanneer de oorzaak van de duurzame daling komt te vervallen (artikel 3:51, §3, tweede lid KB WVV).

Herwaarderingsmeerwaarden zijn meerwaarden op vaste activa die geboekt worden als gevolg van een duurzame waardeestijging van deze activa. Onder het voorzichtigheidsprincipe worden herwaardering en het boeken van niet gerealiseerde meerwaarden op voorraden, vorderingen, liquide middelen en goodwill verboden. Dit betekent dat de boekwaarde van activa niet verhoogd kan worden boven de oorspronkelijke nominale of aanschaffingswaarde, zelfs niet bij een duurzame waardeestijging. Dit betekent dat een mogelijke prijsstijging van activa pas in de boeken zal komen wanneer de meerwaarde ook effectief is gerealiseerd, bij de verkoop ervan.

Materiele en financiële vaste activa kunnen in uitzonderlijke gevallen geherwaardeerd worden en wordt enkel toegelaten indien het een duurzame meerwaarde betreft, wat. betekent dat de werkelijke waarde van het actief structureel hoger ligt dan de boekwaarde, na terugname van eerder geboekte waardeverminderingen, wat tijdelijke fluctuaties uitsluit (Artikel 57, §1, 2° van het KB WVV). Daarnaast dient de herwaardering objectief onderbouwd te kunnen worden door bijvoorbeeld marktprijzen, onafhankelijke schattingen of beurskoersen (Artikel 3:34 §1, 4° KB WVV).

Koersverschillen

Activa in vreemde valuta dienen omgerekend te worden tegen de koers die op de datum van de afsluiting van het boekjaar geldt. Dit betekent dat wanneer een onderneming een bankrekening in een vreemde munt aanhoudt, het saldo op balansdatum omgerekend dient te worden naar euro's tegen de slotkoers van die datum. Het verschil tussen de nominale waarde in euro bij verkrijging en de waarde op balansdatum wordt dan geboekt als een koersverschil in de resultatenrekening. Positieve verschillen worden geboekt als opbrengst, negatieve verschillen als kost. In CBN-advies 132/4 over vreemde valuta, wordt dit principe verder toegelicht.

Soms kan een onderneming voor haar vaste activa in vreemde valuta kiezen om koersverschillen niet meteen via de resultatenrekening te boeken, maar om ze op te nemen op een overlopende rekening op de balans, de rekening voor latente koersverschillen. De rekening voor latente koersverschillen wordt afgebouwd over de looptijd van het actief (CBN-advies 132/4). De voorwaarde hiervoor is uiteraard dat het voorzichtigheids- en getrouwheidsbeginsel gerespecteerd worden en dat er een expliciete verantwoording worden toegevoegd in de toelichting bij de jaarrekening. Indien we de bitcoinbeleggingen zouden schalen onder het immaterieel of financieel vast actief, zouden we hiervan gebruik kunnen maken.

Afschrijvingen

Afschrijvingen zijn van toepassing op vaste activa. Financieel vaste activa kunnen nooit worden geactiveerd en afgeschreven maar immateriële vaste activa met beperkte levensduur worden wel geactiveerd en dienen lineair afgeschreven te worden over de verwachte gebruiksduur. In Belgian GAAP wordt een immaterieel actief in quasi alle gevallen afgeschreven, zelfs wanneer de gebruiksduur moeilijk te bepalen is of onbeperkt zou zijn. De normale regel is afschrijven over een standaard van vijf jaar, tenzij objectief een langere termijn kan worden aangetoond, waarbij de

termijn tot tien jaar opgetrokken kan worden, op voorwaarde dat die gebruiksduur op passende wijze wordt gemotiveerd in de toelichting (Artikel 3:39, §2 KB WV).

Indien blijkt dat de boekwaarde van het immaterieel vast actief hoger is dan de gebruikswaarde voor de vennootschap, moeten er aanvullende afschrijvingen geboekt worden, onder de niet-recurrente kosten. De aanvullende afschrijvingen die niet langer verantwoord blijken, moeten worden teruggenomen voor hetzelfde bedrag dat voorheen geboekt is in aanvullende afschrijvingen. Deze terugnemering dient in het resultaat genomen te worden via de niet-recurrente opbrengsten. Wanneer blijkt dat, door veranderde economische omstandigheden of technologische ontwikkelingen, een te snelle afschrijving is gebeurd in het afschrijvingsplan, mogen de gewone afschrijvingen worden teruggenomen. Deze terugnemering dient in resultaat genomen te worden via de niet-recurrente opbrengsten.

Toelichting

In de toelichting wordt de bijkomende informatie gegeven over de activa. Zo zal voor de post 'liquide middelen' een vermelding gemaakt worden van de specificatie van rekeningen-courant, kasmiddelen, bankdeposito's en wisselkoersverschillen en zal de toelichting van 'geldbeleggingen' de evolutie van de waarde van de betreffende activa bevatten. Bij de 'overige vorderingen' wordt verduidelijkt welk bedrag waaraan openstaat. Indien bitcoinbeleggingen, zoals aangeraden door de CBN, geboekt worden als 'overige vorderingen' zal er in de toelichting voor deze post een vermelding dienen te komen over welk bedrag betrekking heeft op cryptomunten. Volgens Valckx (2022) gebeurt dat aan de hand van een afzonderlijke paragraaf die verduidelijkt welk bedrag betrekking heeft op de cryptomunten. Bij de samenvatting van de waarderingsregels in de toelichting moeten de grondslagen van de waardering van cryptomunten worden vermeld (KPMG, z.d.).

De toelichting van de immateriele vaste activa bevat de aanschaffingswaarden en toenames, geboekte afschrijvingen, waardeverminderingen en de belangrijke investeringen of buitengewone afschrijvingen (Artikel 3:70, §1, 1° KB WV). Voor de financiële vaste activa bevat de toelichting de specificatie van deelnemingen, leningen en vorderingen zoals aanschaffingswaarde, meerwaarden, niet-opgevraagde bedragen, nettoboekwaarde, een vermelding van waardeverminderingen en opdeling in verbonden en niet-verbonden ondernemingen (Artikel 3:70, §1, 3° KB WV). Indien er een herwaardering heeft plaatsgevonden onder het financieel vast actief, dient in de toelichting een vermelding gemaakt te worden van welk actief werd herwaardeerd, de berekeningswijze van de meerwaarde en het bedrag van de herwaardering (Artikel 3:34, §2 KB WV).

3.4 Fiscale behandeling van bitcoin in België

Zoals in 3.3 besproken zou de accountants, gezien het huidige gebrek aan boekhoudwetgeving rondom de classificatie van bitcoinbeleggingen, de keuzevrijheid kunnen gebruiken om de aantrekkelijkste classificatie te kiezen. Hierbij zouden fiscale overwegingen een rol kunnen spelen. In 3.4 gaan we onderzoeken er fiscale factoren zijn die werkelijk een rol kunnen spelen bij de keuze voor een bepaalde balanscategorie.

Vennootschapsbelastingimplicaties

Gezien de boekhoudkundige verwerking van bitcoin voorlopig nog vrij gelaten wordt, zouden accountants de ene dan wel de andere balanscategorie te verkiezen met het oog op ene fiscaal voordeel. Voor ondernemingen geldt de regel dat zij in hun balans een overzicht dienen te bieden van de totale activa en passiva van de ondernemingen. Hieronder valt eveneens de aangehouden hoeveelheid bitcoins, ongeacht of deze gehouden worden in eigen beheer, met behulp van een cold en hot wallet, of bij een exchange of broker. Instanties die juridisch gezien een vennootschap zijn, die zich, naar Belgisch of buitenlands recht, bezighoudt met verrichtingen of handelingen van winstgevende aard, en die in België of in het buitenland haar maatschappelijke zetel of haar voornaamste inrichting in België heeft, waarbij ze niet expliciet uitgesloten is van de vennootschapsbelasting of niet expliciet onderworpen is aan de rechtspersonenbelasting, vallen onder de vennootschapsbelasting (Federale Overheidsdienst Financien, z.d.).

De belastbare grondslag voor de vennootschapsbelasting bestaat uit het totale bedrag van de winst van de onderneming. De belastbare winst wordt berekend op basis van het boekhoudkundig resultaat, zoals weergegeven in de jaarrekening die door de onderneming wordt neergelegd. Het tarief bedraagt standaard 25 %, met enkele uitzonderingen voor kleine bedrijven en voor bepaalde sectoren (Federale Overheidsdienst Financien, z.d.).

Voor verkoop

Tijdelijke koersschommelingen worden onder waardering tegen historische kostprijs niet meegenomen in het resultaat van een vennootschap. Let daarbij op dat waardeverminderingen de winst rechtstreeks beïnvloeden, gezien een waardevermindering wordt geboekt als kost in de resultatenrekening, waardoor de winst, en dus ook de belastbare basis, daalt voor de vennootschapsbelasting. Let daarbij wel dat waardeverminderingen op aandelen nooit fiscaal aftrekbaar zijn, maar ze moeten wel geboekt worden. Herwaarderingen hebben geen onmiddellijk effect op de winst doordat herwaarderingen niet geboekt worden via de resultatenrekening, maar via het eigen vermogen op de balans.

Bij verkoop

Hoewel de meerwaarden op bitcoinbeleggingen onder normaal beheer voor privé personen vrijgesteld is van belasting, worden in de vennootschapsbelasting in het algemeen alle opbrengsten van de vennootschap belast, dus ook de winst uit de verkoop van hun bitcoin, wanneer de vennootschap de bitcoin verkoopt tegen een verkoopprijs die hoger ligt dan de aankoopprijs. Een definitief verlies bij de verkoop van bitcoin, tegen een verkoopprijs die lager lag dan een aankoopprijs, is in principe fiscaal aftrekbaar van de jaarwinst bij de berekening van de vennootschapsbelasting (Dfisc, z.d.). Eveneens dient erop gelet te worden dat wanneer de bitcoinbelegging verkocht wordt, de eventuele geboekte waardeverminderingen teruggenomen dienen te worden en deze fiscaal belastbaar te stellen over totale meerwaarde.

Roerende voorheffing

De roerende voorheffing is een belasting op inkomsten uit roerende goederen zoals spaarrekeningen, obligaties, aandelen, dividenden, intresten, royalty's, auteursrechten etc. Het basistarief van de roerende voorheffing bedraagt 30% (Federale Overheidsdienst Financiën, z.d.). Op bitcoinbeleggingen is geen roerende voorheffing van toepassing gezien bitcoinbeleggingen geen roerende inkomsten, zoals interesten of dividenden, geven.

BTW-aspecten

Eind 2015 heeft het Europees Hof van Justitie geoordeeld dat de bitcoin moet worden aanzien als een wettig betaalmiddel aangaande BTW-kwesties. De virtuele bitcoin kan echter niet worden gekwalificeerd als een 'lichamelijke zaak' in de zin van de BTW. Bijgevolg is het inwisselen van traditionele valuta's tegen eenheden van bitcoin en omgekeerd een activiteit die vrijgesteld is van BTW (cf. artikel 135, lid 1, BTW -Richtlijn 2006/112/EG). Voormalig Minister van Financiën Johan Van Overtveldt heeft het Europees Hof van Justitie hierin gevolgd en geïnformeerd via een parlementaire vraag (d.d. 17.11.2015) dat wisseloperaties in bitcoin, net zoals de bemiddeling door derden in het kader van een overeenkomst tot overdracht van bitcoins, vrijgesteld zijn van BTW (cf. art. 44, § 3, nr. 9 van het Belgisch BTW Wetboek). Gezien de vrijstelling van verschuldigde BTW kan er geen BTW in aftrek worden genomen op de aankopen of investeringen met betrekking tot deze activiteit.

Anti-witwas, fraude en hacking

Zoals eerder aangegeven zijn bitcointransacties pseudoniem en spelen ze zich af buiten traditionele financiële instellingen om. Hoewel bitcointransacties op de blockchain transparant zijn, kunnen criminelen de pseudonieme eigenschappen van bitcoin gebruiken om witwassen te vergemakkelijken. Dit houdt in dat er aan bitcoin een risico voor witwaspraktijken en illegale activiteiten bestaat. België heeft de Europese Anti-Witwasrichtlijnen, de Anti-Money Laundering Directives, geïmplementeerd, die ook betrekking hebben op cryptocurrencies. Belgische bedrijven die bitcoin aanhouden zonder cryptodiensten aan te bieden, vallen niet direct onder de registratieplicht van Anti-Money Laundering Directives, maar de bedrijven dienen wel interne procedures te implementeren die zorgen voor transparantie, risicobeheer en naleving van de anti-witwasregelgeving.

De Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten, FSMA, houdt toezicht op bedrijven die diensten aanbieden met betrekking tot cryptocurrencies in België. Ze waarschuwt bedrijven voor frauduleuze praktijken in de cryptosector en houdt een lijst bij van verdachte entiteiten. Sinds 1 mei 2022 moeten aanbieders van cryptodiensten, virtual asset service providers, zich registreren bij de FSMA. Dit impliceert dat deze aanbieders van diensten blijvend aan een aantal inschrijvings- en bedrijfsuitoefeningsvoorwaarden moeten voldoen, waarop de FSMA zal toezien. Ook dienen ze te voldoen aan strenge anti-witwasregels, zoals identiteitscontrole, KYC oftewel Know Your Customer, en dienen verdachte transacties gemeld te worden aan de Cel voor Financiële Informatieverwerking, CFI, die verdachte financiële transacties analyseert en een sleutelrol speelt in het opsporen van witwasactiviteiten. Cryptotransacties die ongewoon lijken, moeten worden gemeld door gereguleerde dienstverleners (KB 08.02.2022 over het statuut van en het toezicht op aanbieders

van diensten voor het wisselen tussen virtuele valuta en fiduciaire valuta en aanbieders van bewaarportemonnees; KB 01.02.2022 betreffende de wet tot wijziging van de wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten om bepalingen in te voeren rond het statuut van en het toezicht op aanbieders van diensten voor het wisselen tussen virtuele valuta en fiduciaire valuta en aanbieders van bewaarportemonnees). Hierin is eveneens een rol weggelegd voor de accountants. Zij dienen voldoende informatie te verzamelen over de aard en oorsprong van bedrijfsinkomsten, inclusief crypto-activa en ze moeten transacties controleren op ongewone of verdachte patronen. Verdachte transacties of structuren moeten worden gemeld aan de Cel voor Financiële Informatieverwerking.

Op 29 juni 2023 is MiCAR in werking getreden. Ze biedt een geharmoniseerd regelgevend kader voor crypto-activa binnen de Europese Unie, met als doel investeerders te beschermen en financiële stabiliteit te waarborgen. Ze versterkt de verplichte AML-controles voor alle cryptobedrijven en biedt meer helderheid over hoe lidstaten, waaronder België, verdachte transacties moeten aanpakken en zal vanaf 2026 uitbreiden naar cryptoplatformen aangaande de uitwisseling van financiële gegevens tussen de lidstaten.

Hoofdstuk 4: Vergelijking met boekhoudkundige verwerking van andere Belgische belegginginstrumenten

In dit hoofdstuk gaan we kijken hoe andere instrumenten die aangewend worden door ondernemingen als belegging, worden geclassificeerd, en welke regels er gevolgd dienen te worden voor dergelijke beleggingsinstrumenten binnen ondernemingen. We kijken naar goud, kunstwerken, aandelen, DBI-fondsen, obligaties, ETF's en vreemde valuta. Ondernemingen brengen hun overvloedige liquiditeiten onder in investeringen en beleggingen waarvan verwachten dat ze meerwaarde gaan creëren. De keuze valt vaak op investeringen in aandelen, in goud of in kunstwerken. De nieuwe, ietwat vreemde, eend in de bijt is bitcoin. Bitcoin wordt weleens het digitale goud genoemd.

Goud

Gerealiseerde meerwaarde: Belastbaar - Gerealiseerde minderwaarde: Aftrekbaar

Goud is het meest gebruikte edelmetaal voor beleggingsdoeleinden. De referentieprij van goud wordt uitgedrukt in Amerikaanse dollar per ons maar hangt niet vast aan aandelenkoersen of valuta. Investeren in goud gaat om goud op rekening, d.w.z. goud dat materieel niet leverbaar is. Goud wordt voornamelijk verhandeld in de vorm van futures en opties. Evenals bitcoin is goud minder liquide en kunnen prijsschommelingen hoog zijn. Volgens CBN-advies 2011/6 wordt het investeren in goud beschouwd als een geldbelegging en wordt rubriek VIII.B "Overige beleggingen" van de balans aangeraden. Goudbeleggingen genereren geen periodieke opbrengsten. Daarom wordt een voorkeur gegeven ze te plaatsen binnen een subrekening van rubriek 51 Aandelen.

Goudbeleggingen worden gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde waarbij bijkomende kosten van aanwerving niet bij de aankoop prijs gevoegd worden maar wel ten laste mogen genomen worden van de resultatenrekening van het boekjaar in de loop waarvan ze werden aangegaan (Artikel 3:52–3:53 KB WVV). Ze volgen het principe van de beleggingen, waarbij waardeverminderingen worden toegepast wanneer de realisatiewaarde op de datum van de jaarafsluiting lager is dan de aanschaffingswaarde, mits deze voldoen aan de eisen van voorzichtigheid, oprechtheid en goede trouw, en met de kanttekening dat ze teruggenomen dienen te worden wanneer de oorzaak van de waardevermindering verdwijnt (Artikel 3:52–3:53 KB WVV). Aangezien Belgian GAAP de herwaarderingsmeerwaarden op goudbeleggingen uitgesloten. Een mogelijke stijging van de goudprijs zal dus pas in de boeken komen wanneer de meerwaarde ook effectief is gerealiseerd. Tussentijds kan in de toelichting wel melding gemaakt worden van de evolutie van de waarde van de betreffende activa. Wanneer goud verkocht wordt met meerwaarde, is de meerwaarde belastbaar tegen het vennootschapsbelastingtarief. Een minderwaarde is fiscaal aftrekbaar. Goud is vrijgesteld van BTW. De vergelijking tussen bitcoin en goud kan verder uitdiept worden aan de hand van het onderzoek van Kyriazis, genaamd 'Is Bitcoin Similar to Gold? An Integrated Overview of Empirical Findings' in 2020. In deze masterproef wordt hier niet verder op in gegaan.

Kunstwerken in materiële vorm

Gerealiseerde meerwaarde: Belastbaar - Gerealiseerde minderwaarde: Aftrekbaar

Wanneer kunstwerken door de onderneming worden aangekocht als zuivere belegging en op korte of middellange termijn verkocht zullen worden met de bedoeling een meerwaarde te realiseren, acht de Commissie eveneens een opname onder de geldbeleggingen aangewezen, zij het op voorwaarde dat er voor de kunstwerken een liquide markt bestaat. Dit geeft ze aan in CBN-advies 2011/6. De classificatie onder geldbeleggingen houdt in dat er een waardering plaatsvindt tegen aanschaffingswaarde, dat waardeverminderingen geboekt dienen te worden indien de realisatiewaarde lager is dan de aanschaffingswaarde en dat herwaardering niet wordt toegelaten. Er zou een nota geplaatst kunnen worden in de toelichting over het kunstwerk en haar geschatte waarde.

Kunstwerken die worden aangekocht als belegging, maar waarvoor geen liquide markt bestaat, behoren volgens de Commissie tot de materiële vaste activa. Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschaffingsprijs en voor dat bedrag in de balans opgenomen, onder aftrek van de desbetreffende afschrijvingen en waardeverminderingen. Van kunstwerken wordt aangenomen dat zij een onbeperkte economische levensduur hebben, daarom worden ze niet afgeschreven. Voor materiële vaste activa waarvan de gebruiksduur niet is beperkt worden in geval van duurzame minderwaarde of ontwaarding waardeverminderingen geboekt. Conform artikel 3:57 KB WvV mogen materiële vaste activa geherwaardeerd worden, wanneer de waarde van deze activa, bepaald in functie van hun nut voor de vennootschap, op vaststaande en duurzame wijze uitstijgt boven hun boekwaarde. De geherwaardeerde waarde die voor deze vaste activa in aanmerking wordt genomen, wordt verantwoord in de toelichting bij de jaarrekening waarin de herwaardering voor het eerst werd toegepast.

De belasting van de meerwaarde op kunst die door een vennootschap wordt aangehouden hangt af van het boekhoudkundig en fiscaal statuut van het kunstwerk binnen de onderneming. Indien de kunst aangehouden als belegging geschaald wordt onder de materiële vaste activa, dan wordt de meerwaarde bij verkoop beschouwd als een belastbare meerwaarde. De meerwaarde wordt integraal opgenomen bij het belastbare resultaat en wordt belast aan het normale vennootschapsbelastingtarief. Boekhoudkundig wordt de meerwaarde geboekt via de resultatenrekening, tenzij de vennootschap gebruikmaakt van een meerwaardereserve met uitgestelde belasting, maar dat is uitzonderlijk. Wanneer ze als bedrijfsmiddel, bijvoorbeeld ter decoratie van de kantoren, wordt geboekt, zijn afschrijvingen mogelijk en geldt de meerwaarde soms als herbeleggingsmeerwaarde. maar gezien kunstwerken doorgaans een onbeperkte economische levensduur hebben, worden ze meestal niet afgeschreven. Dit doet de vraag stellen waarin het verschil ligt en biedt mogelijkheden voor fiscale optimalisatie over de vorm. Een gerealiseerde minderwaarde op kunstwerken wordt in principe ook fiscaal aanvaardbaar, tenzij de fiscus oordeelt dat het kunstwerk niet correct als actief werd geboekt (CBN-advies 2011/6).

Kunstwerken kunnen geherwaardeerd worden indien hun waarde op duurzame wijze uitstijgt boven de boekwaarde. Deze herwaardering moet verantwoord worden in de toelichting bij de jaarrekening en kan alleen onder strikte voorwaarden, zoals bepaald door de Commissie voor Boekhoudkundige

Normen (CBN) en de Belgische boekhoudwetgeving. Een aanpassing op tijdelijke marktfluctuaties is niet toegestaan. Zo dient er sprake te zijn van een duurzame meerwaarde, waarbij de vennootschap dient aan te tonen aan de hand van een deskundigenverslag dat de waarde van het kunstwerk op duurzame wijze de boekwaarde overstijgt en dient het kunstwerk geboekt te zijn als financieel of materieel vast actief. Fiscus kijkt kritisch toe op herwaarderingen die vooral tot doel hebben om de balans kunstmatig te versterken (CBN-advies 132/6).

Aandelen

Gerealiseerde meerwaarde: Belastbaar - Gerealiseerde minderwaarde: Niet aftrekbaar

Als de aandelen worden aangekocht met het oog op verkoop op korte of middellange termijn, worden ze geboekt als geldbeleggingen onder de vlottende activa. De aandelen worden gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde en worden opgenomen in rubriek VIII.B "Overige beleggingen" van de balans. Bijkomende aanschaffingskosten mogen direct ten laste van het resultaat worden genomen. Waardeverminderingen worden toegepast wanneer de realisatiewaarde op balansdatum lager is dan de aanschaffingswaarde. Deze waardeverminderingen moeten worden teruggenomen als de oorzaak verdwijnt. Herwaardering is niet toegestaan voor aandelen geboekt als geldbeleggingen.

Het rendement van een aandeel wordt vooral bepaald door de verkregen meer- of minderwaarde en ligt op lange termijn doorgaans hoger dan dat van andere beleggingen, gezien het hogere risico profiel. Indien de aandelen beursgenoteerd zijn, gaan we uit van een hoge liquiditeit gezien deze vrij gemakkelijk en snel verkocht en aangekocht kunnen worden. Toch dient er nog steeds aan het principe van vraag en aanbod, koper en verkoper voldaan te worden. De waarde van een aandeel op de beursmarkt kan erg schommelen naargelang de vooruitzichten van de onderneming. De gerealiseerde meerwaarden zijn normaal gezien belastbaar in de vennootschapsbelasting. De gerealiseerde minderwaarden op aandelen zijn niet aftrekbaar. Dit kan ertoe leiden dat de vennootschap toch vennootschapsbelasting zal moeten betalen op haar beleggingen ondanks het feit dat de globale aandelenportefeuille een negatief rendement realiseert. De meerwaarden uit aandelen kunnen vrijgesteld worden van de vennootschapsbelasting door een aftrek voor definitief belast inkomen, de DBI-aftrek. Om van de DBI-aftrek te kunnen genieten dienen bedrijven te voldoen aan drie voorwaarden. Hierover valt meer terug te vinden op FisconetPlus, z.d. DBI-aftrek wordt uitgesloten voor bitcoin gezien er geen tien procent participatie mogelijk is.

DBI-fonds

Gerealiseerde meerwaarde: Vrijgesteld - Gerealiseerde minderwaarde: Niet aftrekbaar

Een DBI-fonds is een beleggingsfonds in de vorm van een vennootschap die quasi volledig zelf belegt in aandelen. De voorwaarden om van de DBI-aftrek te kunnen genieten bestaan eruit dat het DBI-fonds jaarlijks minstens 90% van zijn inkomsten, na aftrek van bezoldigingen, commissies en kosten, uitkeert als dividend en zelf moet beleggen in bedrijven die een normale taxatie hebben ondergaan. Een DBI-fonds wordt geclassificeerd onder geldbeleggingen. De inkomsten uit een DBI-bevek, evenals eventuele meerwaarden op de aandelen ervan, komen in aanmerking voor de DBI-aftrek en zijn bijgevolg vrijgesteld van vennootschapsbelasting.

Obligaties

Gerealiseerde meerwaarde: Belastbaar - Gerealiseerde minderwaarde: Aftrekbaar

Een obligatie is een vastrentend instrument dat een lening van een investeerder aan een lener vertegenwoordigt. Het is een contract tussen de investeerder en de lener, waarbij de lener het geld gebruikt om zijn activiteiten te financieren en de investeerders rente ontvangen over de investering. Dit type belegging is meestal het minst volatiel en risicovol. Het bedrag, de datum van de tussentijdse inkomsten en de terugbetaling van het kapitaal worden bepaald op het moment van de emissie. In tegenstelling tot privébeleggingen zijn obligaties over het algemeen op elk ogenblik verhandelbaar op een secundaire markt volgens de beschikbare liquiditeit. Naast regelmatige inkomsten kunnen obligaties meerwaarden genereren als de marktrente lager wordt dan het tarief van de obligatie in bezit. De meerwaarden die de vennootschap realiseert, zijn belastbaar. Niettegenstaande zijn de minderwaarden die de vennootschap realiseert op obligaties aftrekbaar.

ETF's

Gerealiseerde meerwaarde: Belastbaar - Gerealiseerde minderwaarde: Aftrekbaar

ETF's (Exchange Traded Funds) zijn beursgenoteerde beleggingsfondsen met een variabel kapitaal. Dit type fonds volgt passief de evolutie van het onderliggend actief. Wegens de beursnotering zijn trackers vlot verhandelbaar. De onderliggende activa zijn zeer divers, dit kan gaan over aandelenindexen, obligaties, valuta etc. Eventueel bestaat er ook een wisselkoersrisico. De inkomsten en de meerwaarden bij de verkoop worden belast in de vennootschapsbelasting. Een gerealiseerde minderwaarde is echter niet aftrekbaar.

Wat met de bitcoin ETF's? Bedrijven kunnen ervoor kiezen een fonds in bitcoin te kopen. Toch kan men de veronderstelling maken dat deze fondsen dezelfde volatiliteit volgen dan de cryptomunt zelf. Het enige verschil met rechtstreeks investeren in bitcoin bestaat uit een verhoogde veiligheid gezien de ETF's wel centraal worden gereguleerd via de SEC. Volgens gegevens van SosoValue, een databureau in de cryptosector, hebben de bitcoin-ETF's samen meer dan 19,7 miljard dollar aan instroom ontvangen. De leidende iShares bitcoin EFT (IBIT) heeft meer dan 25 miljard dollar aan bitcoin onder beheer, terwijl de FBTC van Fidelity 12,3 miljard dollar beheert (De Tijd, 2024).

Vreemde valuta

Gerealiseerde meerwaarde: Belastbaar - Gerealiseerde minderwaarde: Aftrekbaar

Bedrijven kunnen naast aandelen en goud, ook beleggen in vreemde valuta, zoals bijvoorbeeld de Amerikaanse dollar. Dit wordt gedaan wanneer er wordt verwacht dat de koers van de valuta gaat stijgen. Indien de munt stijgt of daalt ten opzichte van de euro, spreken we van wisselkoersverschillen. Bij effectieve verkoop of conversie van de vreemde valuta wordt het verschil tussen de werkelijke koers en de boekwaarde belast als resultaat, bij meerwaarde, of aftrekbaar als kost, bij minderwaarde. Daarbuiten kan er gekozen worden om te beleggen in de vorm van obligaties of aandelen in vreemde munten. Het rendement op dit soort belegging hangt niet enkel of van de

wisselkoers van de munt waarin belegd wordt, maar ook van de interesten, dividenden en meerwaarden.

In figuur 3 vinden we een overzicht terug van de belegginginstrumenten termijnrekening, obligaties, aandelen en beleggingsfondsen die de fiscale verschillen tussen deze belegginginstrumenten duidelijk weergeeft.

CRITERIA	TERMIJNREKENING	OBLIGATIES	INDIV. AANDELEN	BELEGGINGSFONDSEN
Dividenden	n.v.t.	n.v.t.	Vennootschapsbelasting (*)	Vennootschapsbelasting, behalve voor DBI-fondsen
Intresten	Vennootschapsbelasting	Vennootschapsbelasting	n.v.t.	n.v.t.
Meerwaarde	n.v.t.	Vennootschapsbelasting	Vennootschapsbelasting (*)	Vennootschapsbelasting, behalve voor DBI-fondsen
Minwaarde	n.v.t.	Aftrekbaar	Niet aftrekbaar	Niet aftrekbaar
Beurstaks	n.v.t.	Ja	Ja	Ja
Verlies KMO-tarief Venn.B. (**)	n.v.t.	n.v.t.	Ja	Ja
Behoud notionele intrestaftrek	Ja	Ja	Ja, behalve indien ze voor DBI-aftrek in aanmerking komen	Kapitalisatiefonds: Nee DBI-fonds: Nee Distributiefonds: Ja

Figuur 3: Overzicht fiscale spelregels voor beleggingen in de vennootschap. Bron: Lemonconsult (2020).

Hoofdstuk 5: Vergelijking met internationale boekhoudwetgeving omtrent bitcoin

In hoofdstuk 5 kijken we naar hoe bitcoinbeleggingen onder andere boekhoudwetgevingen gezien wordt. Zo werpen we een blik op wat IFRS, de Europese richtlijnen, voorschrijven, om na te gaan hoe bitcoinbeleggingen zich situeren binnen het Europese en beursgenoteerde boekhoudkader. Ook gaan we ten rade in wat de US GAAP, de Amerikaanse richtlijnen aanraden aan Amerikaanse ondernemingen in hoe hun bitcoinbeleggingen te boeken. Daarnaast gaan we kijken bij onze noorderburen, in Nederland, waar ze Dutch GAAP gebruiken, om te vergelijken of zij al dan niet dezelfde principes volgen dan Belgian GAAP. Het toetsen van wat zowel in de Europese beursgenoteerde, als de Amerikaanse, als de Nederlandse boekhoudkundige kaders rondom bitcoinbeleggingen wordt voorgeschreven helpt ons een duidelijker beeld te krijgen bij hoe bitcoinbeleggingen onder andere boekhoudwetgeving wordt gezien, en maakt de verschillen duidelijk met ons Belgian GAAP.

5.1 Bitcoin onder IFRS

Waar Belgian GAAP voorschrijft waar Belgische ondernemingen aan gebonden zijn, geven de International Financial Reporting Standards, kortweg IFRS, aan wat voor internationale, beursgenoteerde ondernemingen van toepassing is. Sinds 2005 is voor geconsolideerde jaarrekeningen van beursgenoteerde Belgische vennootschappen een transitie verplicht van Belgian GAAP naar IFRS. De IFRS werkt aan de hand van een reeks standaarden voor de financiële overzichten die van toepassing zijn op 167 rechtsgebieden, waaronder België. Net zoals Belgian GAAP heeft IFRS tot doel te zorgen voor consistentie, transparantie en vergelijkbaarheid van de financiële verslaglegging. De standaarden worden ontwikkeld en vastgesteld door de International Accounting Standards Board, hierna IASB.

Volgens Ball (2016) werden de IFRS-normen grotendeels buiten overheidsinstanties ontwikkeld en waren ze niet primair bedoeld om te voldoen aan politieke criteria of om te corresponderen met regels voor belastingboekhouding. De IFRS-normen zijn grotendeels bedoeld om financiële overzichten de economische substantie te laten weerspiegelen van de financiële zaken van een bedrijf. In vergelijking met Belgian GAAP wordt er binnen IFRS meer gebruikgemaakt van fair value accounting in plaats van historische kosten, waardoor IFRS-balansen en winsten mogelijk informatiever worden en economische winsten en verliezen tijdiger worden vastgelegd. Dit kan volgens Bakertilly (2019) leiden tot grotere schommelingen in de gerapporteerde waarden als gevolg van marktfluctuaties. Belgian GAAP past historische kosten toe, wat resulteert in een stabielere maar mogelijk minder actuele waardering. IFRS verhoogt de internationale vergelijkbaarheid van financiële rapportering.

De IASB heeft in juni 2019 een richtlijn uitgebracht hoe cryptocurrencies onder IFRS geboekt dienen te worden. Ze geeft hierbij de definitie van cryptomunten aan als "digitale of virtuele valuta, die zijn vastgelegd op een gedistribueerd grootboek dat cryptografie gebruikt voor beveiliging en niet wordt uitgegeven door een bevoegde autoriteit of andere partij" (IFRS, 2019). Bitcoin valt binnen deze definitie. Zoals hierboven reeds besproken houden bedrijven bitcoin aan om diverse redenen en voor

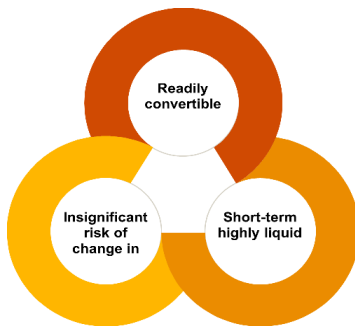
verschillende toepassingen. De toepassing van het gebruik van bitcoin bepaalt onder IFRS de te volgen regelgeving (Procházka, 2018).

Liquide middelen

In eerste instantie lijkt het erop dat cryptocurrencies administratief moeten worden verwerkt als geldmiddelen, aangezien cryptovaluta's kunnen gebruikt worden als digitale valuta. Dit zou erop duiden dat IAS 7 of IAS 32 'Financiële instrumenten' gevolgd dienen te worden. Toch kunnen cryptocurrencies niet worden beschouwd als gelijkwaardig aan geldmiddelen zoals die gedefinieerd staan onder IAS 7 en IAS 32. IAS 7 definieert geldmiddelen en kasequivalenten als 'kasmiddelen en direct opvraagbare deposito's'. Kasequivalenten zijn "kortlopende, zeer liquide beleggingen die onmiddellijk kunnen worden omgezet in geldmiddelen waarvan het bedrag gekend is en die geen materieel risico van waardeverandering in zich dragen" (Alinea 6, IAS 7).

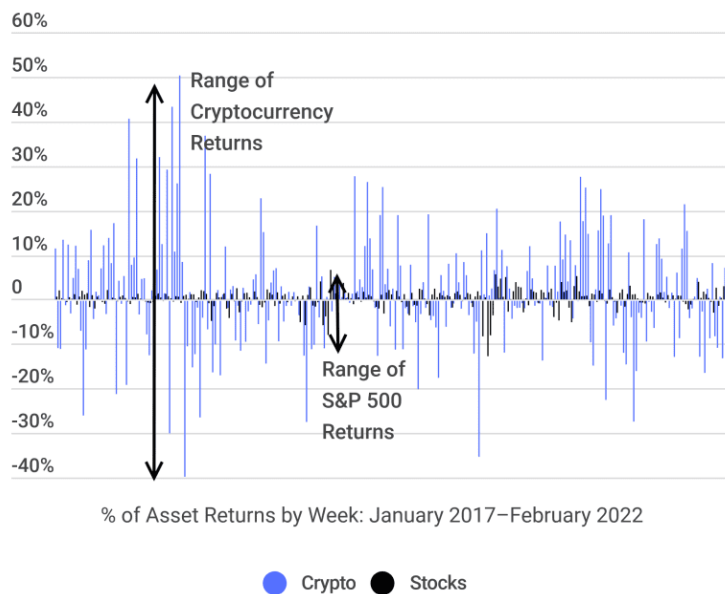
Om te bepalen of een instrument "geldmiddelen of kasequivalenten" is, wordt gewoonlijk een beoordeling in twee stappen uitgevoerd: Ten eerste moet het instrument worden getoetst aan de definitie van "geldmiddelen". Pas wanneer wordt vastgesteld dat het geen "geldmiddelen" zijn, moet worden overwogen of het instrument een "kasequivalent" is. Dit onderscheid werd verduidelijkt in het agendabesluit van het IFRS Interpretations Committee, IFRS IC, 'Demand Deposits with Restrictions on Use arising from a Contract with a Third Party (IAS 7)', dat in april 2022 werd gepubliceerd. Het is belangrijk om duidelijk te definiëren wat een entiteit als geldmiddelen en kasequivalenten beschouwt en posten die niet aan deze definities voldoen, zullen op een andere regel in de jaarrekening moeten worden gepresenteerd (bijvoorbeeld kortetermijnbeleggingen of andere debiteuren). De behandeling in het kasstroomoverzicht en het overzicht van de financiële positie (balans) kan ook verschillen en moet worden uitgelegd en aangesloten. Ten slotte kunnen lokale wettelijke of regelgevende vereisten ook invloed hebben op de manier waarop kasequivalenten of soortgelijke saldi in de balans kunnen worden gepresenteerd. Het is algemeen aanvaard dat deposito's bij financiële instellingen die onmiddellijk opeisbaar en beschikbaar zijn binnen 24 uur of één werkdag, zonder boete, beschouwd kunnen worden als onmiddellijk opvraagbare deposito's. Instrumenten waarbij terugbetaling na één dag kan plaatsvinden, worden mogelijk niet beschouwd als geldmiddelen, maar kunnen nog steeds voldoen aan de definitie van kasequivalenten, op voorwaarde dat aan alle criteria voor kasequivalenten wordt voldaan.

Het identificeren van kasequivalenten is niet altijd eenvoudig. De definitie van kasequivalenten heeft drie gerelateerde componenten die samen moeten worden bekeken: gemakkelijk inwisselbaar, verwaarloosbaar risico op verandering en een hoge liquiditeit op korte termijn (Figuur 4).

Figuur 4: Componenten voor classificatie als kasequivalenten (Bron: Daruwala, 2024).

De IFRS Interpretations Committee (IFRSIC) stelde in IAS 32 dat geld een financieel actief is waarvan wordt verwacht dat het wordt gebruikt als ruilmiddel en als monetaire eenheid bij het bepalen van de prijs van goederen of diensten. Geld is in eigenschap een zeer liquide kortetermijnactiva die snel kan worden omgezet in contanten zonder enig risico op waardeverandering (Daruwala, 2024). Hoewel sommige cryptovaluta's worden gebruikt als ruilmiddel, kunnen ze niet zomaar worden ingewisseld voor een goed of dienst, en werden er geen cryptovaluta's gevonden die zowel de kenmerken van een ruilmiddel als van meeteenheid vertonen. Daarom concludeerde het IFRS IC dat cryptovaluta's niet kunnen worden geclassificeerd als contant geld (IFRS, 2019). Leopold & Vollmann (2019) weerspiegelen in hun rapport namens PwC het perspectief van IFRS en voegden toe dat cryptovaluta's geen wettig betaalmiddel zijn en meestal niet worden uitgegeven of ondersteund door een overheid of staat. Het heeft ook niet de kenmerken van geld, omdat het zeer risicovol is en onderhevig aan een hoge prijsvolatiliteit. De hoge volatiliteit in vergelijking met andere financiële instrumenten waaraan cryptocurrencies onderworpen zijn wordt door veel onderzoeken in de literatuur benadrukt (Liu & Serletis, 2019; Akyildirim et al., 2020; Gupta & Chaudhary, 2022; Hansen et al., 2024). Een onderzoek van moneygeek.com onthult dat de variabiliteit in wekelijkse rendementen van cryptovaluta's vier keer zo groot is als die van aandelenmarkten. Volgens Daruwala (2024) ondersteunt figuur 5 de suggestie van IFRSIC dat cryptocurrencies niet kunnen worden beschouwd als kasequivalenten omdat ze hun waarde mogelijk niet behouden vanwege hun zeer volatiele aard.

Figuur 5: Vergelijking van variabiliteit van wekelijkse rendementen tussen cryptomunten en het S&P 500 fonds tussen januari 2017 en februari 2022 (Bron: Moneygeek, z.d.)

Voorraden

Wanneer entiteiten actief handelen en kopen met het oog op wederverkoop in de nabije toekomst met als doel winst te maken via / uit ? prijsschommelingen of op te treden als tussenpersoon voor cryptovaluta's, is de IFRS van oordeel dat IAS 2 Voorraden van toepassing is. Deze classificatie geldt ook voor entiteiten die crypto's minen, genereren en verkopen.

IAS 2 geeft aan dat voorraden kortetermijnactiva zijn die gebruikt worden om goederen of diensten te produceren voor toekomstige verkoop waarbij de entiteit controle heeft over dat actief en waarvan de verwerving resulteert in een uitgave. Wanneer cryptovaluta's aan deze criteria voldoen, kunnen ze worden geclassificeerd als voorraden als ze de primaire bedrijfsactiviteit van de entiteit vormen (Milutinović & Dimitrijević, 2020). IFRS vereist niet dat voorraden een fysieke vorm hebben.

Ze worden gewaardeerd tegen kostprijs voor eerste erkenning en vervolgens tegen de laagste van kostprijs en netto realiseerbare waarde (NRV). Hier is de NRV de reële waarde minus de kosten die zijn gemaakt om ze te verkopen. De kosten die worden gemaakt voor mining zijn de conversiekosten om de crypto's tot stand te brengen. Het zou de typische kosten van arbeid, elektriciteit en andere nutsvoorzieningen, afschrijvingen en andere uitgaven met betrekking tot het miningproces omvatten (Procházka, 2018).

Immateriële vaste activa

Wanneer IAS 2 niet van toepassing is, is de IASB van oordeel dat IAS 38 Immateriële activa dient toegepast te worden op het bezit van crypto-activa. IAS 38 definieert immateriële activa als "niet-monetaire activa zonder fysieke substantie en identificeerbaar, scheidbaar of voortvloeiend uit contractuele of wettelijke rechten". De IFRSIC benadrukt dat cryptocurrency voldoen aan deze criteria gezien een crypto-activum identificeerbaar is, gescheiden van de entiteit en individueel kan

worden verkocht of overgedragen.

We identificeren onder de categorie Immateriële vaste activa zowel immateriële activa met een vaste levensduur als die zonder vaste levensduur. Gezien de periode waarin cryptocurrencies geld kunnen genereren niet kan worden bepaald, wordt bitcoin geclassificeerd onder immateriële activa zonder vaste levensduur. Als er geen indicatoren zijn voor een vaste levensduur, kunnen ze niet worden afgeschreven en is het herwaarderingsmodel van toepassing (Lapitkaia & Leahovcenco, 2020). Fair value accounting voor het herwaarderingsmodel is alleen mogelijk als er een actieve markt bestaat, waarbij de bepalingen van IFRS 13 Fair Value Measurement vereisen dat de crypto-activa jaarlijks worden gecontroleerd op waardevermindering of wanneer er een indicatie is dat de waarde mogelijk is aangetast.

Vorderingen

Een vordering bestaat uit het recht om een aantal valuta-eenheden te ontvangen. Gezien bitcoin een niet-monetair actief betreft, concludeerde de IFRSIC dat cryptocurrencies de houder geen recht geven om een vast of vast te stellen aantal valuta-eenheden te ontvangen, wat maakt dat bitcoin onder IFRS niet behandeld kan worden als een vordering (IAS 21).

Financieel vaste activa

IAS 32 Financiële instrumenten, paragraaf 11 definieert een financieel actief als contant geld, een eigenvermogensinstrument van een andere entiteit, een contractueel recht om contant geld of een ander financieel actief van een andere entiteit te ontvangen, een contractueel recht om financiële activa of financiële passiva met een andere entiteit te ruilen onder bepaalde voorwaarden of een bepaald contract dat zal of kan worden afgewikkeld in de eigenvermogensinstrumenten van de entiteit.

De IFRSIC concludeerde dat cryptocurrency geen financieel actief is, omdat het ten eerste geen contant geld of een eigenvermogensinstrument van een andere entiteit is. Ten tweede geeft het geen aanleiding tot een contractueel recht voor de houder. Het geeft de houder ook geen restbelang in de netto activa van een entiteit (IFRS, 2019). Kanttekening kan gemaakt worden bij de studie van Luo (2022) die aangeeft dat hoewel cryptomunten geen contant geld zijn, ze wel een financieel actief kunnen zijn voor veiligheidstokens die een overblijvend belang in eigen vermogen vertegenwoordigen, bijvoorbeeld rechten op overblijvende winst, dividenden of opbrengsten bij liquidatie, of voor stable coins die houders een in rechte afdwingbaar recht geven om de munten in te wisselen voor geldmiddelen. Voor bitcoin is dit overigens niet van toepassing.

Toelichtingen

In het rapport 'Holding of Cryptocurrencies' is terug te vinden dat naast de openbaarmakingen die vereist zijn door IFRS-normen, een entiteit verplicht is volgens paragraaf 112 van IAS 1, om alle aanvullende informatie openbaar te maken die relevant is voor het begrijpen van haar financiële overzichten.

Andere standaarden die mogelijk van toepassing zijn, zijn onder meer IFRS 13 Fair Value

Measurement, IAS 1 Presentatie van financiële overzichten en IAS 10 Gebeurtenissen na de verslagperiode, die vereisen dat een entiteit alle materiële niet-aanpassende gebeurtenissen openbaar maakt.

Voor cryptocurrencies die aangehouden worden als investering betekent dit onder IFRS dat paragrafen 38.118-38.128 van IAS 38 voor cryptocurrencies waarop IAS 38 wordt toegepast dienen opgesteld te worden. Daruwala (2024) voegt hieraan toe dat volgens de openbaarmakingsvereisten van IAS 38 hetzelfde meetmodel dient gebruikt te worden voor alle activa in een bepaalde klasse. Hier kan een uitzondering op worden gemaakt als een cryptocurrency in een specifieke klasse geen actieve markt heeft, dan moet deze worden gemeten met behulp van het kostenmodel. Als een entiteit cryptocurrencies tegen reële waarde meet, specificeren paragrafen 13.91-13.99 van IFRS 13 Fair Value Measurement de toepasselijke openbaarmakingsvereisten.

Door paragraaf 122 van IAS 1 'Presentatie van financiële overzichten' toe te passen, geeft een entiteit keuzes weer die het management heeft gemaakt met betrekking tot de boekhouding van cryptocurrencies als deze deel uitmaken van de oordelen die het meest significante effect hadden op de bedragen die in de financiële overzichten worden opgenomen.

Paragraaf 21 van IAS 10 Gebeurtenissen na de verslagperiode vereist dat een entiteit details openbaar maakt van alle materiële niet-aanpassende gebeurtenissen, inclusief informatie over de aard van de gebeurtenis en een schatting van het financiële effect ervan (of een verklaring dat een dergelijke schatting niet kan worden gemaakt). Een entiteit die cryptovaluta aanhoudt, moet bijvoorbeeld nagaan of veranderingen in de reële waarde van die beleggingen na de verslagperiode van zodanige betekenis zijn dat het niet bekendmaken van deze gegevens van invloed zou kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers van financiële overzichten op basis van de financiële overzichten nemen.

In juli 2020 publiceerde de European Financial Reporting Advisory Group, een particuliere vereniging die in 2001 werd opgericht op initiatief van de Europese Commissie om het algemeen belang te dienen, kortweg EFRAG, een discussiepaper over 'Accounting for crypto assets (liabilities)' vanuit het perspectief van houders en emittenten. Deze discussiepaper identificeerde de hiaten in de boekhoudkundige behandeling van crypto-actief waar IAS 38 Immateriële activa of IAS 2 Voorraden geen reële waarde via winst of verlies toestaan. Het benadrukte de boekhoudkundige behandeling gebieden die verduidelijking behoeven, waaronder IFRS 9 Financiële instrumenten, IAS 32 Financiële instrumenten: presentatie, IFRS 15 Opbrengsten uit contracten met klanten, en IAS 37 Voorzieningen, voorwaardelijke verplichtingen en voorwaardelijke activa.

5.2 Bitcoin onder US GAAP

Waar Belgian GAAP geldt voor Belgische ondernemingen en IFRS geldt voor beursgenoteerde bedrijven, geldt US GAAP voor Amerikaanse entiteiten. De US Generally Accepted Accounting Principles vormen het boekhoudkundige raamwerk dat door Amerikaanse beursgenoteerde bedrijven aangehouden wordt bij het opstellen van hun financiële verslagen. De algemeen aanvaarde boekhoudprincipes worden vastgesteld, gecontroleerd en herzien door de Financial Accounting

Standards Board, hierna FASB.

Een van de opvallende verschillen tussen Belgian GAAP en US GAAP bestaat eruit dat Belgian GAAP meer regelgebaseerd is, terwijl US GAAP meer principes volgt. Dit betekent dat Belgian GAAP gedetailleerde regels en richtlijnen biedt voor specifieke boekhoudkundige situaties, terwijl US GAAP meer flexibiliteit biedt en de nadruk legt op het toepassen van algemene principes op unieke transacties (Exact, 2024). Een ander verschil is dat onder US GAAP de meest liquide activa en passiva als eerste vermeld worden op de balans, terwijl dit bij Belgian GAAP niet zo is. Ook de rapportage van investeringen op de balans verschilt tussen de twee standaarden.

In de praktijk van het American Institute of Certified Public Accountants wordt gesteld dat crypto-activa best geboekt worden onder FASB ASC 350 Intangibles-Goodwill oftewel immateriële activa met een onbeperkte levensduur. Ze werden aanvankelijk opgenomen tegen kostprijs minus waardevermindering en vervolgens getest op bijzondere waardeverminderingen. Als er een bijzonder waardeverminderingsverlies werd opgenomen, mocht het saldo van de cryptocurrencies niet naar boven worden aangepast, zelfs niet indien de latere waarde steeg en blijven de waarde van de activa en de winstgevendheid van het bedrijf neerwaarts gericht tot de verkoop van de activa (Luo, 2022).

Hierop kwam bij Agenda Consultation van 2021 kritiek door de FASB. Er werd aangegeven dat het enkel opnemen van de dalingen maar niet de stijgingen, totdat de activa worden verkocht, onvoldoende relevante informatie kan bieden over de waarde van de crypto-activa en zo ook de financiële positie van een entiteit. Als reactie op deze kritiek heeft de FASB op 13 december 2023 Accounting Standards Update, ASU, 2023-08 Intangibles — Goodwill and Other — Crypto Assets: Accounting for and Disclosure of Crypto Assets uitgegeven, die van kracht werd op boekjaren die beginnen na 15 december 2024. ASU 2023-08 creëert een nieuw subonderwerp binnen FASB Accounting Standards Codification, ASC, Topic 350, Intangibles — Goodwill and Other: FASB ASC Subtopic 350-60, Crypto Assets en biedt richtlijnen voor de boekhouding van crypto-activa. Zo vereist ze dat alle crypto-immateriële activa in zijn scope worden gemeten tegen reële waarde na verwerving, waarbij veranderingen in de reële waarde in elke rapportageperiode worden opgenomen in de netto-inkomsten.

5.2.1 Reikwijdte

ASU 2023-08 is van toepassing op alle entiteiten die cryptoactiva bezitten die voldoen aan de scopecriteria uiteengezet in ASC 350-60-15-1. Aan elk van deze criteria dient voldaan te zijn indien ASC 350-60 gevolgd mag worden. Zo moet het crypto-activum voldoen aan de definitie van immateriële activa zoals gedefinieerd in FASB ASC Sectie 350-60-20 als immateriële activa die geen fysieke substantie hebben. De term verwijst ook naar immateriële activa anders dan goodwill. Bitcoin voldoet hieraan. De houder mag geen afdwingbare rechten of claims hebben op onderliggende goederen, diensten of andere activa. Hierin voldoet bitcoin eveneens. Ook dienen de activa gecreëerd te zijn of te bestaan op een gedistribueerd grootboek gebaseerd op blockchain of vergelijkbare technologie. Bitcoin voldoet hier wederom aan. De activa dienen beveiligd te zijn door cryptografie en fungibel en mogen niet gecreëerd of uitgegeven zijn door de rapporterende entiteit

of haar gerelateerde partijen. Bitcoin voldoet aan al deze criteria.

Buiten de reikwijdte vallen crypto-activa zoals CBDC's, financiële vaste activa zoals effecten, niet vervangbare tokens (NFT) en andere regelingen in digitale vorm alsook stablecoins en wrapped tokens (Deloitte, 2024; Mishler, 2024). Activa die buiten de scope van ASC 350-60-15-1 vallen, zullen behandeld blijven onder ASC 350-30. Bedrijven moeten de aard van elk crypto-actief in bezit goed begrijpen om tot de juiste conclusie te komen. De beoordeling of een crypto-actief aan deze criteria voldoet, vereist vaak een zorgvuldige analyse per individueel actief (Deloitte, 2024).

5.2.2 Waardering in de winst- en verliesrekening

Een entiteit moet de aard van een belegging in cryptoactiva overwegen die binnen het toepassingsgebied van ASU 2023-08 vallen. Als de cryptoactivaholdings operationeel van aard zijn, kan de entiteit overwegen om de winsten en verliezen, zowel gerealiseerde als ongerealiseerde, op te nemen in de bedrijfsopbrengsten. Als de holdings echter voor beleggingsdoeleinden zijn in plaats van operationeel, kan het gepast zijn om de herwaarderingswinsten en -verliezen op te nemen onder de post voor operationele baten als de entiteit dat sub totaal presenteert. Entiteiten moeten oordelen over de presentatie van operationele of niet-operationele winsten en verliezen op cryptoactiva.

5.2.3 Presentatie

ASU 2023-08 creëert eveneens nieuwe presentatie- en openbaarmakingsvereisten voor crypto-activa. De nieuwe richtlijn vereist dat crypto-activa die binnen het toepassingsgebied vallen afzonderlijk van andere immateriële activa op de balans worden gepresenteerd. De boekhoudkundige gevolgen voor cryptoactiva die tegen reële waarde worden gemeten, dienen apart van andere immateriële activa die niet tegen reële waarde worden gemeten in de financiële overzichten te worden gerapporteerd. Omdat cryptoactiva anders worden gemeten dan andere immateriële activa, biedt een aparte presentatie in de financiële overzichten beleggers relevante informatie over hoe het management waarde genereert uit het aanhouden van cryptoactiva. Dit is vooral belangrijk vanwege de hoge volatiliteit van cryptoactiva-waarden (Mishler, 2024). De herwaardering van de crypto-activa moet afzonderlijk van de afschrijving of bijzondere waardevermindering van andere immateriële activa in de winst- en verliesrekening worden opgenomen. Additionele toelichtingen zijn vereist, inclusief significante bezittingen van crypto-activa en een reconciliatie van de begin- en eindsaldi van crypto-activa. Deloitte (2024) vult daarop aan dat het belangrijk is om op te merken dat bedrijven die bitcoin bezitten, zorgvuldig moeten documenteren hoe ze tot de conclusie zijn gekomen dat bitcoin binnen de scope van ASC 350-60 valt. Mishler (2024) schrijft voor dat de toelichting de volgende zaken dient te vermelden: de naam van de cryptoactiva, de kostprijs, de reële waarde en het aantal eenheden voor elke significante cryptoactiva-holding, evenals de totale reële waarden en kostprijsbases van de cryptoactiva-holdings die niet individueel significant zijn.

De richtlijnen van ASU 2023-08 versterken de openbaarmakingen over de soorten cryptoactiva die worden aangehouden en eventuele wijzigingen in die holdings. Het verbetert ook de openbaarmakingen voor zowel jaarlijkse als tussentijdse rapportageperioden, waardoor investeerders relevante informatie krijgen om de blootstelling en het risico van significante

individuele cryptoactiva-holdings te analyseren en te beoordelen. De vereisten voor openbaarmaking van de reële waarde van Topic 820 zijn ook van toepassing op cryptoactiva (Mishler, 2024).

Hoewel entiteiten vrijwillig uitgesplitste gerealiseerde winsten en verliezen voor individuele cryptoactiva mogen verstrekken, vereist ASU 2023-08 dit niveau van informatieverstrekking niet. Als een meer uitgesplitste toelichting wordt verstrekt, is Deloitte (2024) van mening dat de entiteit ervoor moet zorgen dat het totale bedrag van de cumulatieve gerealiseerde winsten en cumulatieve gerealiseerde verliezen wordt opgenomen in de toelichting.

De nieuwe vereiste van het FASB om cryptoactiva binnen de reikwijdte van ASU 2023-08 te meten tegen reële waarde is gunstig voor zowel rapporterende entiteiten als investeerders. Voor investeerders weerspiegelt het beter de economie, risico's, kasstromen en impact op de financiële overzichten van cryptoactiva. Voor rapporterende entiteiten vermindert het de kosten en complexiteit door het huidige cost-less-impairment accountingmodel niet langer toe te passen. De nieuwe regelgeving weerspiegelt de volatiliteit in cryptomarkten beter en verbetert de transparantie in financiële rapportages om zo bij te dragen aan een nauwkeuriger beeld van de waarde van crypto-bezittingen (PwC, 2023).

5.3 Bitcoin onder Dutch GAAP

Op 4 oktober 2018 publiceerde de Nederlandse Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) de RJ-uiting 2018-7: 'Overwegingen ten aanzien van de verwerkingswijze van crypto currencies in de jaarrekening'. Daarin wordt de classificatie als immaterieel vaste activa, als voorraden, als andere beleggingen en als liquide middelen behandeld. De uiting beklemtoont dat de specifieke classificatie afhankelijk is van de doelstelling van het houden van cryptovaluta's.

Immateriële vaste activa

Wanneer cryptovaluta's voor de langere termijn worden gehouden, bijvoorbeeld bij onderzoeksprojecten, mag de classificatie als immateriële vast activa aangehouden worden. Dit zal slechts in bepaalde erg specifieke gevallen aan de orde zijn. Immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of – onder voorwaarden – tegen actuele waarde.

Liquide middelen

Liquide middelen zijn volgens de Raad instrumenten in de vorm van papier of een munt of een tegoed op een bank, die worden uitgegeven door een overheid dan wel door onder toezicht van de overheid staande instellingen. Gezien cryptovaluta's niet worden uitgegeven of ondersteund door een overheid, en ook niet door een instelling onder toezicht van een overheid, kunnen cryptovaluta's niet worden gekwalificeerd als liquide middelen.

Financiële vaste activa

Het bezit van bitcoin bevat geen contractueel recht om liquide middelen of een ander financieel actief te ontvangen. Daardoor voldoen cryptovaluta's niet aan de definitie van een financieel instrument.

Belegging

In Nederland wordt een belegging gedefinieerd als een actief dat wordt aangehouden om opbrengsten of waardestijging of beide te realiseren. Ze is niet bedoeld voor gebruik in de productie of de levering van goederen of diensten of voor bestuurlijke doeleinden in het kader van de gewone bedrijfsuitoefening, of voor verkoop als onderdeel van de gewone bedrijfsuitoefening. De Raad is van mening dat cryptovaluta's die worden aangehouden als belegging geclassificeerd worden onder 'Andere beleggingen' en gewaardeerd dienen te worden tegen kostprijs of actuele waarde. Waardeverminderingen komen ten bate of laste van de winsten of verliezen, en dus het eigen vermogen van de vennootschap. Indien tegen actuele waarde wordt gewaardeerd, kunnen de waardeveranderingen worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening of eerst via de herwaarderingsreserve in het eigen vermogen en bij realisatie in de winst-en-verliesrekening (Joanknecht, 2019).

Er dient vennootschapsbelasting te worden betaald over de behaalde fiscale winst. Dat wil zeggen dat de verkoopprijs van de cryptovaluta minus de kostprijs belast wordt. Jaarlijks mag verlies worden genomen, indien de marktwaarde onder de kostprijs zakt.

Hoofdstuk 6: Ontwikkeling van proposities en voorbereiding empirie

De grote vraag is hoe bitcoin opgenomen dient te worden in de balans, gezien het niet voldoet aan de definitie van contant geld, hoewel het een ruilmiddel is. Is het een financieel instrument? Wordt het beschouwd als voorraad? Inventaris moet tastbaar zijn, en bitcoin is dit niet. Misschien als immateriële activa? Zo ja, wat dan met de waardeverminderingen en de volatiliteit waarvoor bitcoin gekend staat? Wat dient er te gebeuren bij een waardestijging van bitcoin? Hoe wordt een waardestijging verwerkt als de bijzondere waardeverminderingsmethode wordt toegepast? De specifieke en unieke eigenschappen van bitcoin maken het moeilijk om de beleggingen in bitcoin onder te brengen onder de juiste categorie op de balans. Zeker is dat ze een actiefpost bekleden, maar of dat onder de vlottende activa of vaste activa hoort te zijn, blijkt eveneens onduidelijk. Toch heeft de keuze in balanspost gevolgen ten aanzien van mogelijke afschrijvingen, waardeverminderingen en herwaardering.

Na het doorlopen van de literatuurstudie ontstaat nieuwsgierigheid naar hoe de bevindingen uit de literatuur opgaan in de praktijk en willen we de volledigheid van de literaire bevindingen in functie van het onderzoek toetsen. Dit wordt getoetst aan de hand van proposities. In dit hoofdstuk willen we de ontbrekende delen in de literatuur toetsen en aanvullen door proposities te formuleren die dieper ingaan op welke visie de Belgische accountant heeft aangaande de classificatie van bitcoininvesteringen door niet-beursgenoteerde Belgische ondernemingen in de financiële staten binnen de huidige regelgeving.

Bitcoinbeleggingen classificeren als vordering

Vanuit CBN-advies 2021/16 wordt voorgesteld bitcoinbeleggingen te classificeren als 'Overige Vorderingen'. Volgens de CBN indiceert dit dat bitcoin geen wettig betaalmiddel is en er geen kredietinstelling betrokken wordt in het proces. Hierin treedt Valckx (2022) de CBN bij in mening. Door de classificatie als vordering wil de CBN aangeven dat het gaat om een overeenkomst waarbij beide partijen dienen in te stemmen. Indien we bitcoin classificeren als vordering waarderen we tegen aanschaffingswaarde, zoals bij geldbeleggingen en bestaat er geen mogelijkheid tot afschrijven en herwaarderen. Ook houdt een boeking als vordering in dat we waardeverminderingen dienen te boeken wanneer een duurzame waardedaling vastgesteld kan worden, wat niet van toepassing was geweest indien we bitcoinbeleggingen als liquide middelen classificeren gezien we daar met koersverschillen werken in plaats van waardeverminderingen. De vordering mag in vreemde valuta bestaan en dekt de volatiliteit, toch sluit de classificatie als vordering niet volledig aan bij het langetermijnbeleggingsdoel.

Propositie 1: Belgische accountants vinden de classificatie van bitcoinbeleggingen als vordering, en de daarbij horende boekhoudkundige gevolgen zoals waardevermindering maar geen activering en herwaardering, de meest passende categorie bij de unieke kenmerken van bitcoin en het beleggingsdoel van de onderneming onder Belgian GAAP.

Voorschriften van internationale wetgeving zoals IFRS en US GAAP waarbij bitcoinbeleggingen als immaterieel vast actief worden beschouwd

Wanneer we kijken naar boekhoudwetgeving rondom bitcoinbeleggingen over de landsgrenzen heen, komen we tot de vaststelling dat IFRS cryptobeleggingen classificeert als immaterieel vast actief.

US GAAP neemt hetzelfde standpunt in, door een bijzondere 'crypto'-categorie in het leven te roepen onder de subcategorie van 'Goodwill' onder het immaterieel vast actief. Zowel onder IFRS als US GAAP worden de bitcoinbeleggingen gewaardeerd tegen fair value. Dutch GAAP volgt de visie van immaterieel vast actief enkel indien het langdurig aangehouden bitcoin betreft, bijvoorbeeld voor onderzoeksprojecten, maar de Raad is van mening dat cryptovaluta's die worden aangehouden als belegging geclassificeerd dienen te worden onder 'Andere beleggingen' en gewaardeerd tegen kostprijs of reële waarde. Toch kunnen we ons afvragen de boeking als immaterieel vast actief passend is bij de beleggingsaard, gezien bitcoinbeleggingen immers geen operationeel doel binnen de onderneming betreffen.

Propositie 2: Het classificeren van bitcoinbeleggingen als immaterieel vast actief, zoals gedaan wordt in IFRS, US GAAP en Dutch GAAP, geeft een duidelijker balansbeeld van de aard van het actief.

Het voorzichtigheidsprincipe inzake volatiele producten zoals bitcoin en een waarheidsgetrouw balansbeeld

Bitcoin kent een uiterest volatiel karakter. Wie één bitcoin tien jaar geleden kocht, betaalde daar nog geen driehonderd euro voor, terwijl de huidige marktwaarde van een bitcoin momenteel rond de honderduizend euro ligt. Hoe geef je aan je stakeholders een eerlijk balansbeeld van de onderneming? Belgian GAAP wordt gekenmerkt door het voorzichtigheidsprincipe waarbij activa worden opgenomen tegen aanschaffingswaarde, en er waardeverminderingen worden toegepast bij duurzame waardedaling. Toch staat Belgian GAAP enkel in uiterst uitzonderlijke gevallen toe dat de waarde van een activa naar boven toe aangepast kan worden bij duurzame waardeinstijgingen. IFRS houdt vast aan het principe van fair value, waarbij gewaardeerd wordt tegen marktwaarde. Ook US GAAP en Dutch GAAP volgen hierin door te stellen dat fair value mag toegepast worden voor bitcoinbeleggingen. Daarbij is er debat over wat de waarde van bitcoin precies is, een zeepbel, gebakken lucht of zijn marktwaarde die er op dit moment voor ontvangen kan worden met behulp van een platform dat niet beheerd wordt door kredietinstellingen? De hoge volatiliteit zou mogelijk kunnen afnemen naargelang bitcoin meer ingebed geraakt. Het vooraf bepaalde aanbod van bitcoinmunten en de decentralisatie maken dat de munt niet gestuurd kan worden, wat een minder volatiel bestaan onwaarschijnlijk maakt. Het blijft immers een sentimentsgedreven koersproduct.

Propositie 3: Belgische ondernemingen die bitcoinbeleggingen aanhouden waarvan de waarde inmiddels enorm gestegen is, zouden een waarheidsgetrouw balansbeeld van de financiële staat hun onderneming naar hun stakeholders toe kunnen weergeven indien ze toegestaan worden deze beleggingen te waarderen tegen fair value, zoals dit is toegestaan onder IFRS en US GAAP.

Voorbijgestreefde idee dat geldmiddelen en liquide middelen beheerd en verhandeld dienen te worden door traditionale kredietinstellingen en onwil over erkenning als munt

Dat bitcoin niet erkend is als wettelijk betaalmiddel en dat ze niet door kredietinstellingen behandeld wordt, maakt dat ze buiten de reikwijdte van de definitie van liquide middelen en geldmiddelen valt. Ook het volatiele karakter stelt problemen in de classificatie. De vraag die we ons hierbij kunnen stellen is of blockchain op gelijke lijn gesteld kan worden met kredietinstellingen, en of de erkenning vanuit het Europees Hof als wettelijk betaalmiddel er ooit zal komen. Een andere vraag die zich stelt, is of de volatiliteit waardoor de bitcoinkoers momenteel geplaagd wordt, in diezelfde mate stand

houdt doorheen de jaren. Bij een korte terugblik kunnen we vaststellen dat bitcoin aangehouden als belegging niet volledig past onder de post Liquide middelen of Geldbeleggingen gezien bitcoin de juridisch status als wettelijke valuta niet bezit en niet via kredietinstelling wordt beheerd. Dat het Europees Hof de juridische status van bitcoin zal herzien lijkt onwaarschijnlijk. Wel kunnen we ons de vraag stellen of, of wanneer, er in de toekomst een rol is weggelegd voor de vernieuwende blockchaintechnologie en deze dezelfde erkenning krijgt dan de kredietinstellingen momenteel.

Banklicenties zouden kunnen gegeven worden aan cryptobedrijven, geeft Yermack aan tijdens een debat voor De Tijd (2024). Van Hove, die deelneemt aan datzelfde debat, slaat die deur dicht. Hij verwijst naar het recente schandaal met cryptobeurs FTX en voorspelt het risico op een crisis in het banksysteem indien de scheiding tussen het crypto en banksysteem wordt opgeheven. Toch gelooft Yermack dat de cryptomarkt te klein is om het banksysteem te doen kapseizen (Debat De Tijd 'Brengt cryptopresident trump beleggers tranen of een revolutie' 30 november 2024).

Propositie 4: Belgische accountants zijn van mening dat de houvast op basis van definitie voor kredietinstellingen en erkende valuta dient gewijzigd te worden door de opkomst van blockchain en cryptocurrencies.

Vergelijking met andere beleggingsinstrumenten helpt om bitcoin te plaatsen binnen het huidige boekhoudkundige kader

Bij gebrek aan specifieke boekhoudregelgeving rond cryptomunten, kunnen we de vergelijking maken naar andere, meer gekende, beleggingsproducten. Toch blijkt dat het toepassen van de regelgeving voor de traditionele beleggingsproducten vaak geen oplossing te bieden, gezien bitcoin unieke eigenschappen bezit die haar moeilijk vergelijkbaar maakt. De fiscus evenals de rulingdienst beschouwen investeringen in cryptomunten als risicovollere investeringen met veelal een speculatieve aard. Toch zouden we, na het Lernout en Hauspie verhaal, kunnen denken dat geen enkele belegging zonder risico is. Een andere mening luidt dat goud en bitcoin delen dat ze schaars zijn, maar er is meer nodig is om dat te vertalen in waarde. Het moet ook begeerlijk zijn. Goud is dat, als symbool van het onsterfelijke, met de twinkeling in de ogen die het creëert. Bitcoin is niet meer dan een computercode. Ook Yermack (2024) gelooft niet dat bitcoin een actief is zoals goud, hoewel veel beleggers dat idee aanhangen. "De bitcoinkoers beweegt niet zoals de koers van goud, dat in tijden van turbulentie veel kopers aantrekt" (Yermack bij De Tijd, 2024).

Propositie 5: Belgische accountants baseren zich op andere beleggingsvormen zoals goud, fondsen e.d. bij het vaststellen van de meest passende balanscategorie voor de nog vrij nieuwe bitcoinbeleggingen.

Gebruik van vrije keuze in de classificatie van bitcoinbeleggingen door gebrek aan boekhoudwetgeving

Een kritische bedenking bij de vrije keuze die accountants momenteel min of meer hebben bij het bepalen van de passende activa categorie voor bitcoinbeleggingen, kan gesteld worden bij het feit dat hierdoor de meest passende categorie gekozen kan worden op basis van het doel van de cijfers van de onderneming. Zo zouden ondernemingen die baat hebben bij een hoge liquiditeit hun bitcoinbeleggingen liever geschaald zien onder de vlottende activa, liefst zo liquide mogelijk, terwijl een onderneming in nood voor een hoge rentabiliteit wellicht zal opteren voor een classificatie onder

de immateriele vaste activa. Hieronder een korte uiteenzetting van de ratio's en de impact van de keuze voor de ene dan wel de andere categorie op de liquiditeit en rentabiliteit van de onderneming. Wat ons brengt bij de volgende propositie:

Propositie 6: Belgische accountants zijn bereid de classificatie af te stellen op basis van de meest gunstige weergave van de financiële maatstaven.

Hoofdstuk 7: Empirisch onderzoek

Om een diepgaander inzicht te verkrijgen omtrent de praktijk bij de bevindingen uit de literatuurstudie van deze masterscriptie, is er een kwalitatief empirisch onderzoek uitgevoerd. In dit hoofdstuk kan de gebruikte onderzoeksmethode voor het empirisch onderzoek teruggevonden worden.

7.1 Dataverzameling vanuit steekproef

Voor het onderzoek werd gekozen om zes Belgische accountants te interviewen. Het is voor het onderzoek niet noodzakelijk dat de accountants in aanraking zijn gekomen met bitcoinbeleggingen in het klantendossiers, een louter hypothetische toetsing voor de meest gepaste classificatie volgens hen is voldoende. Er werd gekozen voor accountants van grotere bedrijven, gezien de activaklassen hier uitgebreider zijn en er over meer kapitaal beschikt kan worden om beleggingen in bitcoin te kunnen doen.

Voor de steekproef is er gekozen om zes diepte-interviews af te nemen met accountants die te maken hebben met niet-beursgenoteerde ondernemingen onder Belgian GAAP. Twee accountants zouden gezien kunnen worden als 'crypto-accountants' en beschikken over ruime ervaring met bitcoin binnen het Belgische boekhoudlandschap. De andere accountants gekozen voor de interviews lijken op eerste zicht weinig specifiek met bitcoin te maken te hebben. We onderscheiden vijf kantoren gekoppeld aan de zes geïnterviewde accountants, waaronder een middelgroot en twee grote accountantskantoren in de regio Hasselt, een klein cryptoaccountantskantoor dat onderdeel uitmaakt van groter accountantskantoor in de regio Antwerpen en een klein cryptoaccountantskantoor in de regio van Gent. Er is gekozen voor een diversiteit in ervaring met bitcoin om een zo representatief mogelijke weergave te doen van de visie van de Belgische accountant op bitcoinbeleggingen onder Belgian GAAP. De geïnterviewden bestaan uit vijf mannen en een vrouw.

Een eerste vaststelling was dat de accountants zonder of met weinig bitcoinaffiniteit een bepaalde onrust vertoonden en graag op voorhand de vragen voor het interview wilden ontvangen, omdat ze zich graag wouden voorbereiden. De accountants met een grotere affiniteit met cryptomunten zoals bitcoin reageerden met groot enthousiasme op mijn verzoek aan hen om een bijdrage te leveren aan mijn onderzoek. Om de interviews gestructureerd te laten verlopen, werd een interviewleiddraad opgesteld. Deze is terug te vinden als bijlage 1.

7.2 Methodologie van het empirisch onderzoek

Dit onderzoek richt zich op de visie van Belgische accountants met betrekking tot de classificatie van bitcoininvesteringen door niet-beursgenoteerde ondernemingen onder Belgian GAAP. Aan de hand van zes diepte-interviews met Belgische accountants wil dit onderzoek de huidige praktijken in verband met bitcoinbeleggingen voor Belgische ondernemingen binnen Belgian GAAP onderzoeken. Er is gekozen voor een kwalitatief onderzoek, gezien een kwalitatief onderzoek volgens Saunders (2024) het best gebruikt wordt om te achterhalen wat de beweegredenen zijn voor beslissingen die de geïnterviewden hebben genomen, of wanneer de redenen voor de houding en mening van de

geïnterviewden begrepen willen worden. Kwalitatieve data zijn gebaseerd op de mogelijkheid om een onderwerp op een zo reeel mogelijke manier te onderzoeken (Robson & McCartan, 2016). Met behulp van semi-gestructureerde interviews worden Belgische accountants bevraagd om inzicht te verkrijgen in hoe accountants omgaan met bitcoinbeleggingen binnen Belgische middelgrote ondernemingen onder Belgian GAAP en om de gelegenheid te hebben antwoorden verder uit te zoeken, waarbij de geïnterviewden hun antwoorden kunnen uitleggen of nader uitwerken (Saunders, 2024). Er wordt onderzocht welke classificaties Belgische accountants overwegen voor bitcoinbeleggingen en waarom, en welke uitdagingen zij ervaren binnen de huidige regelgeving.

Na het verzamelen van de data wordt een structurele grounded theory aanpak gebruikt om de data te analyseren. Hiervoor worden de interviews getranscribeerd, waarna de data volgens open coderen ingedeeld kan worden in thema's of codes. De codes die voortkomen uit dit proces zijn gebaseerd op termen die naar voren komen tijdens de interviews. Vanuit het open coderen kan overgegaan worden op axiaal coderen, om verbanden tussen categorieën kenbaar te maken. De verbanden worden hierarchisch geordend en gebaseerd op termen uit de academische literatuur. Na het axiaal coderen wordt selectief coderen gebruikt waarbij hoofd- en subcategorieën worden opgesteld (Saunders, 2024).

Hoofdstuk 8: Resultaten uit empirie

In hoofdstuk 8 worden de bevindingen van het onderzoek naar de classificatie van bitcoinbeleggingen onder Belgian GAAP gepresenteerd. De bevindingen bieden inzicht in de praktijk van Belgische accountants de boekhoudkundige verwerking van bitcoinbeleggingen binnen de huidige boekhoudwetgeving zien. De bekomen resultaten worden gepresenteerd aan de hand van citaten uit interviews met Belgische accountants. In de volgende secties worden de proposities getest die geformuleerd staan in hoofdstuk zes. Tenslotte wordt er een laatste sectie een kritische blik geworden op de bekomen resultaten

8.1 Bitcoinbeleggingen classificeren als vordering

Propositie 1: *Belgische accountants vinden de classificatie van bitcoinbeleggingen als vordering, en de daarbij horende boekhoudkundige gevolgen zoals waardevermindering maar geen activering en herwaardering, de meest passende categorie bij de unieke kenmerken van bitcoin en het beleggingsdoel van de onderneming onder Belgian GAAP.*

Het valt op dat ondanks de weinige wetgeving de geïnterviewde accountants allen zouden willen vasthouden aan hetgeen door de overheid voorgeschreven wordt. In dit geval gaat het om CBN-advies 2021/16 waarin wordt aangeraden bitcoin te boeken als vordering. Er wordt in het voorschrift geen rekening gehouden met de aard of het doel van de bitcoin binnen de vennootschap. De accountants geven aan liever vast te houden aan het advies, om eventueel latere discussies tijdens controles te vermijden. Accountant 2 die nog weinig te maken heeft gehad met bitcoin geeft aan dat hij amper vennootschappen tegenkomt die beleggen in bitcoin, dus uit tijdsefficiëntie kiest het CBN-advies te volgen. Accountants die in hun praktijk vaker te maken krijgen met cryptocurrencies, zoals bitcoin, geven aan dat er voor iedere case een grondige analyse dient te gebeuren gezien het correct boeken van cryptocurrencies maatwerk vraagt van de accountant. Toch komt bij elk interview ter sprake dat dient gekeken te worden naar de aard van activa, waarbij er wordt gestuurd richting belegging. Accountant 2 benadrukt dat CBN-advies 2021/16 een tijdelijk standpunt bevat dat in afwachting van een definitief standpunt gepubliceerd werd. Hij wijst erop dat een vordering inhoudt dat er recht is op een betaling, maar dat bij bitcoinbeleggingen geen verplichting bestaat de bitcoin in te wisselen voor euro. Eveneens is er geen verplichting voor de vennootschap om een goed of dienst af te leveren. Dit maakt een classificatie als vordering minder passend. Accountant 3 wijst erop dat het besproken CBN-advies van toepassing is op cryptocurrencies als betaalmiddel, maar wat met cases waarin dit niet het geval is? Hij geeft aan dat bitcoin elke keer opnieuw om een tailormade aanpak vraagt, gezien cryptovaluta op verschillende wijzen ingezet kunnen worden binnen ondernemingen. Common sense en best practises zijn volgens hem nodig per case. Accountant 5 heeft zich verdiept in de technische werking van blockchain en bitcoin en is van mening dat hoewel in CBN-advies 2021/16 geen duidelijkheid wordt gegeven over de aard van de cryptovaluta, er dient vastgehouden te worden aan de weinige wetgeving die er is. Een one size fits all. Hij stelt dat de classificatie als vordering in principe aansluit omdat het een tegoed betreft van de onderneming.

8.2 Voorschriften van internationale wetgeving zoals IFRS en US GAAP waarbij bitcoinbeleggingen als immaterieel vast actief worden beschouwd

Propositie 2: *Het classificeren van bitcoinbeleggingen als immaterieel vast actief, zoals gedaan wordt in IFRS, US GAAP en Dutch GAAP, geeft een duidelijker balansbeeld van de aard van het actief.*

Bitcoin houdt zich niet staande als vast actief. Dat wordt aangegeven door alle geïnterviewde accountants. De bepalingen aangehouden door IFRS en USGAAP om bitcoinbeleggingen als immaterieel vaste activa te boeken vinden de bevroegde accountants een vreemde manier van voorstelling door het speculatief karakter van de belegging. Onder USGAAP wordt een subcategorie ingericht onder de noemer van goodwill, maar "Wat is goodwill?", klinkt het. "Bij negatieve publiciteit kan goodwill zelfs negatief worden, dus hoe schat je de waarde hiervan in?". Accountant 2 bespreekt een voorbeeld uit zijn praktijk waarbij een klant een softwareprogramma bouwde om cryptowallets op de blockchain aan te houden. In dit geval wordt er gekozen een boeking te maken als immaterieel vast actief, gezien de intellectuele eigendom van het softwareprogramma aan de klant toebehoorden. Een andere motivatie voor deze indeling was het feit dat de klant zich in opstartfase bevond, en op deze manier verliezen beperkt konden worden doordat de kosten gespreid konden worden.

Toch klinkt vanuit de perspectieven van verschillende accountants dat bitcoin te liquide is om gezien te worden als vast actief. Bitcoin kan namelijk onmiddellijk omgezet worden in geld.

Accountant 4 zou zich in zekere zin kunnen vinden in de redenering van het bestempelen van bitcoinbeleggingen als immaterieel vast actief, gezien de digitale aard en het ontbreken van fysieke substantie, maar door het ontbreken van een gebruiksfunctie voor het bedrijf zoals bij licenties of software, is dit volgens hem niet de aangewezen methode voor bitcoinbeleggingen. Toch zal er voor ondernemingen onder BEGAAP die een geconsolideerde jaarrekening neerleggen onder IFRS een vertaalslag gemaakt dienen te worden, geeft accountant 3 aan. Volgens hem sluit de aanschaf van bitcoin met het oog op een winst te realiseren bij verkoop op termijn, meer aan bij de aard van een belegging, al dan niet een geld- of overige belegging bij discussie over de erkenning van bitcoin als valuta. In de praktijk zou accountant 6 de indeling als immaterieel of financieel vast actief durven hanteren bij langetermijnposities, met jaarlijkse toetsing op bijzondere waardeverminderingen. Hij haalt hierbij het voorbeeld aan van Microstrategy, waarbij de groeistrategie van het bedrijf bestaat uit de verzameling van bitcoin. In zulke gevallen zou accountant 1 eveneens een classificatie als financieel vast actief overwegen door de strategiecomponent in het verhaal, toch ontkracht accountant 2 dit met het statement dat Microstrategy wellicht zijn bitcoin onmiddellijk zouden verkopen in geval van cashproblemen. Accountant 3 sluit een boeking als financieel vast actief eveneens uit omdat hij naar mening is dat over een financieel vast actief een participatie hoort te staan, wat onhaalbaar is voor bedrijven die in bitcoin beleggen. Wel is er een grijze zones voor aandelen van bedrijven, zoals Microstrategy, die bitcoin inkopen en zo de bitcoinkoers volgen. Indien ondernemingen in dergelijke bedrijven zouden investeren, zou er sprake zijn van 'Aandelen' onder de noemer van 'Beleggingen', of zelfs van financieel vaste activa wanneer een participatie bestaat.

Accountant 1 gelooft dat liquide middelen nu nog uitgesloten worden van de selectie door de definitie, maar dat de erkenning als betaalmiddel nadert wanneer stable coins hun weg zullen vinden binnen het ondernemingslandschap, bijvoorbeeld tesla's die betaald konden worden met bitcoin. Voor bitcoinbeleggingen, zou er in dat geval het idee van een spaarrekening gevolgd kunnen worden: een

erg liquide blijvend product, dat voor langere tijd door de onderneming wordt aangehouden met het oog op het realiseren van een meerwaarde.

Alle accountants zijn het er over eens dat immaterieel vast actief geen passende classificatie biedt binnen de Belgische boekhoudwetgeving, dit vooral door de aard van bitcoinbelegging. De belegging houdt geen operationele waarde voor de onderneming, dus zou niet onder de vaste activa opgenomen dienen te worden.

8.3 Het voorzichtigheidsprincipe inzake volatiele producten zoals bitcoin en een waarheidsgetrouw balansbeeld

Propositie 3: Belgische ondernemingen die bitcoinbeleggingen aanhouden waarvan de waarde inmiddels enorm gestegen is, zouden een waarheidsgetrouw balansbeeld van de financiële staat hun onderneming naar hun stakeholders toe kunnen weergeven indien ze toegestaan worden deze beleggingen te waarderen tegen fair value, zoals dit is toegestaan onder IFRS en US GAAP.

De waardebepaling van bitcoin is een moeilijk gegeven. Accountant 2 geeft aan dat er voor activa een intrinsieke waarde en een economische waarde bestaat. De intrinsieke waarde van bitcoin is discutabel, zoals het kunstwerk van de banaan met plakband. Toch zien we bij bitcoin een sterke economische waarde gezien bitcoin gedreven wordt door vraag en aanbod. Volgens accountant 2 betekent dit dat de waarde van de bitcoinbeleggingen minimaal de aanschaffingswaarde is. Boeken aan fair value wijkt volgens hem te ver af van voorzichtigheidsprincipe.

Accountant 1 pleit voor een vereenvoudiging van beleggingsinformatie in de boekhouding. Momenteel dient voor ieder aandeel of belegging uitgesplitst in de boekhouding te worden aangegeven wat de marktwaarde is en dient er een waardevermindering geboekt te worden voor elke belegging waarvan de marktwaarde onder de boekwaarde ligt, wat een enorme administratieve rompslomp teweegbrengt voor accountants, maar waarbij de vraag gesteld kan worden of het een meerwaarde is voor derden om deze informatie in deze details terug te vinden in de jaarrekening. Er wordt geopperd dat een totaalpakket met alle beleggingen, en de daarop geboekte totale waardeverminderingen, over het geheel bekeken kan worden, met een toelichting over inhoud van de beleggingsrekening en de marktwaarde per item. Accountant 3 stelt dat, door vast te houden aan het voorzichtigheidsprincipe, historische kostprijzen blijven staan in de balans die niet de actuele waarde van de onderneming weerspiegelen. Hij stelt zich de vraag hoe kredietinstelling hiermee omgaan en of zij de toelichting met marktwaarde mee in beschouwing nemen of enkel de balanswaarde. Door de groei van bitcoin en de opname van bitcoin in fondsen en pensioenplannen is de waarde van bitcoin een maatschappelijk probleem geworden. Hoe de waarde van bitcoin zal evolueren valt af te wachten. Het blijft een markt, en marktomstandigheden zijn nooit te voorspellen, zegt hij. Toch geeft het vertrouwen te zien wat JPMorgan doet met Coinbase. Hij raadt dus aan minimum te boeken aan historische kostprijs, maar de manier van afwaarderen is toch onderwerp van discussie. Accountant 6 wijst op een mogelijk significante impact op het resultaat wanneer het voorzichtigheidsprincipe losgelaten zou worden. Bovendien bemoeilijkt het ontbreken van een uniforme referentiekurs volgens hem de bepaling van een betrouwbare marktwaarde en is uniformiteit in te volgen richtlijnen essentieel om bedrijven te kunnen vergelijken. Daarnaast stelt hij dat cryptografische sleutels het enige bewijs zijn van bitcoinbeleggingen, wat een obstakel kan bieden voor verificatie door de accountant. Ook ziet hij problemen bij de beoordeling van de

betrouwbaarheid van prijsinformatie. Accountant 1 geeft nog aan dat we niet uit het oog mogen verliezen dat een jaarrekening bedoeld is om derden te informeren over de financiële toestand van een onderneming. Door het voorzichtigheidsprincipe wordt geen getrouw beeld gegeven, niet voor beleggingen, ook niet voor gebouwen, wat een groot hiaat is in de boekhoudwetgeving. Hij raadt aan in de toelichting uitgebreid vermelding te maken van de beleggingen, naar soort, boek- en marktwaarde, om een duidelijk beeld te kunnen schetsen van de financiële toestand van de onderneming zonder dat die in de jaarrekeningcijfers naar voren komt. Toch wil hij een vereenvoudigd systeem van boeking van totale beleggingswaardeverminderingen.

8.4 Vergelijking met andere beleggingsinstrumenten helpt om bitcoin te plaatsen binnen het huidige boekhoudkundige kader

Propositie 4: Belgische accountants baseren zich op andere beleggingsvormen zoals goud, fondsen e.d. bij het vaststellen van de meest passende balanscategorie voor de nog vrij nieuwe bitcoinbeleggingen.

Accountant 6 ziet wel vaker alternatieve activa, zoals kunst, wijn en digitale activa, voorbijkomen in beleggingsvoorkeuren van klanten. Daarnaast wordt binnen zijn cliënteel als beleggingsplan gekeken naar opties zoals vastgoed, aandelen, obligaties en crypto. Hij geeft aan dat de classificatievraag van bitcoin in de praktijk complexer is dan aanvankelijk gedacht, wat de case per case behandeling van accountant 3 bijtreedt. Er wordt regelmatig verwezen naar het aanhouden van vreemde valuta of edelmetalen zoals goud, hoewel bitcoin wezenlijk verschilt vanwege het ontbreken van fysieke vorm en decentraal beheer. Hij beschouwt bitcoin als een nieuwe categorie binnen deze beleggingsvormen, met unieke eigenschappen die een eigen behandeling vereisen. De vergelijking met goud wordt gemaakt, gezien bij deze belegging eveneens liquide middelen worden ingezet in producten met de hoop om in de toekomst meer geld te kunnen verwezenlijken. Accountant 1 kiest voor bitcoinbeleggingen de rubriek onder de vlottende activa, subcategorie "andere beleggingen", aangezien de intentie bestaat de positie op korte termijn te liquideren, zoals voor andere beleggingsinstrumenten eveneens het geval is. Hij is van oordeel dat andere beleggingsinstrumenten zoals aandelen eveneens volatiele tijden kennen, en ziet bitcoin op lange termijn stabiliseren wanneer de laatste coin gemined is. Accountant 5 heeft nog geen cliënten gehad die experimenteerden met bitcoin, maar is wel van mening om bitcoin te boeken als 'andere belegging' onder de vlottende activa, gezien de speculatieve posities die snel werden geliquideerd. Hij stelt dat deze behandeling in grotere portefeuilles tot een vertekend beeld kan leiden. Hij wijst op de fiscale onzekerheid rond gerealiseerde meerwaarden, die eveneens verschilt per beleggingsinstrument. Volgens hem is de vergelijking met edelmetalen beperkt relevant, omdat bitcoin geen fysieke opslag vereist, maar wel risico's kent zoals verlies van toegang tot private keys.

8.5 Gebruik van vrije keuze in de classificatie van bitcoinbeleggingen door gebrek aan boekhoudwetgeving

Propositie 5: Belgische accountants zijn bereid de classificatie af te stellen op basis van de meest gunstige weergave van de financiële maatstaven.

Vrijheid voor accountants ligt hem volgens accountant 1 in de mate waarin de waarde van de bitcoinbeleggingen een som betreft die het bedrijf kan missen, dus een overschot aan liquide

middelen, en bijgevolg geen bedreiging kan vormen voor de verdere bedrijfsvoering. Vrijheid tot het optimaliseren van de liquiditeitsratio is beperkt, gezien hierbij enkel het verschil tussen de classificatie als vlottende activa, dan wel vaste activa een rol speelt. Welke categorie binnen de respectievelijke classificatie speelt daarin geen rol. Fiscaal kan er weinig verschil vastgesteld worden. Classificatie tot financiële vaste activa zou een voordeel kunnen opleveren, maar daarvoor dient er een deelneming te zijn, die bij bitcoin niet gehaald kan worden. Afschrijven worden niet toegestaan voor immateriële vaste activa dus hierop kan geen voordeel vastgesteld worden. Waardeverminderingen die van toepassing zijn, kennen enkel een tijdelijk fiscaal voordeel, en dienen teruggenomen worden bij waardestijging, dus ook hier ligt geen drijfveer voor accountant 1. Accountant 2 treedt hierin bij. Hij zou kiezen voor korte termijn activa om de liquiditeit zo hoog mogelijk te leggen, maar of de classificatie vorderingen of geldbeleggingen of zelfs voorraad is, komt op hetzelfde neer. Accountant 5 verwacht dat, naarmate meer ondernemingen bitcoin aanhouden, er druk zal ontstaan op de CBN om concrete voorschriften te publiceren. Accountant 3 geeft eveneens aan dat het hoogtijd is dat de Belgische boekhoudwet het voorbeeld van de andere landen volgt en meer duidelijkheid biedt aan onderneming met bitcoin. Dit zal een uniform kader bieden voor accountants, en twijfel of onzekerheid wegnemen.

8.6 De toekomst van bitcoin en blockchain op de rol van accountant

Op de vraag wat er in de toekomst ligt voor Belgische accountants met betrekking tot cryptocurrencies en blockchaintechnologie, reageert accountant 1 dat hij vermoedt dat grote accountantskantoren hun best zullen doen zoveel mogelijk regelgeving op cryptoaccounting en blockchainaccounting te krijgen, zodat zij expertise kunnen bieden voor de klanten. Voor de kleinere accountantskantoren zal deze regelgeving een administratieve rompslomp en veel arbeidsuren betekenen terwijl ze nu al kampen met personeelstekorten. De vraag is of extra boekhoudwetgeving een meerwaarde biedt voor het getrouw beeld van de jaarrekening. Naast het aanhoudend personeelstekort in de accountancy, de toenemende controle en de druk van het IAB om te blijven voldoen aan vereisten en op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen, lijkt verdieping in zaken crypto veel gevraagd. Accountant 2 is positiever en gelooft dat blockchain een evolutie kan bieden voor de accountants, door efficiëntie te bieden in zoekopdrachten, maar schrikt af door het hoge frauderisico rond crypto. Accountant 3 geeft, uit eigen ervaring, aan dat crypto inmiddels zijn weg heeft gevonden naar vele ondernemingen en vindt het hoogtijd dat er kaders worden voorzien in de wetgeving. Ook gelooft hij sterk in een uitrollen van technologieën zoals blockchain in de komende jaren. De voornaamste uitdaging betreft volgens hem de afwezigheid van expliciete richtlijnen binnen het Belgische GAAP-kader, hetgeen kan leiden tot uiteenlopende interpretaties en rapporteringspraktijken, maar ook uit uitblijven van geschikte tools voor dataverzamelen als accountant op de blockchain voor klanten. De data op de blockchain dient vertaald te worden naar de boekhouding, maar de tools die vandaag beschikbaar zijn, laten die transitie niet toe. Accountant 3 wil zich veilig stellen, maar dient uitgebreid te rapporteren, te documenten, en individuele beslissingen aan te vragen bij de CBN. Tools voor cryptoaccounting zijn erg duur, wat een investering vraagt van de accountant. Toch gelooft hij dat er een enorme markt voor cryptoaccounting open komt te liggen die bediend moet worden. Het begrijpen van de technologie van bitcoin, crypto en blockchain is belangrijk, maar gaat het petje te boven van de reguliere accountant. Hierdoor wordt de vraag naar data-analisten en it'ers groter dan accountants, gelooft hij. Meer regulering is welkom,

om duidelijkheid te bieden, maar mag de accountancy niet lam leggen. Te weinig accountants beseffen wat een impact klanten met crypto hebben op de interne procedures en problemen stelt van compliance. Een andere overweging die naar voren komt, is dat ondernemingen die met cryptocurrencies in zee willen gaan, de keuze maken voor ondernemingsvormen met minder publicatieverplichtingen, zoals een VOF, geeft accountant 3 aan, of een onderneming die kan rapporteren onder een micro schema, zoals accountant 1 aangeeft. Hij zegt dat het qua wetgeving niet te moeilijk gemaakt moet worden. De jaarrekeningswetgeving bestaat om toelichting te geven bij de cijfers, wat in de meeste situaties voldoende is. Volgens accountant 3 zal in de toekomst zo goed als elke klant te maken krijgen met crypto, blockchain en de-fi. In andere landen zijn ze volop bezig met het onderwerp, terwijl in België er nog met achterdocht naar crypto wordt gekeken.

Hoofdstuk 9: Beantwoorden onderzoeksvraag

9.1 Discussie

De specifieke en unieke eigenschappen van bitcoin maken het moeilijk om de beleggingen in bitcoin door ondernemingen onder te brengen onder de juiste categorie op de balans. Om een volledig beeld te kunnen geven van de financiële staat van een onderneming, dienen ze zeker opgenomen te worden in de balans, maar in welke categorie blijkt onduidelijk. Toch heeft de keuze in balanspost gevolgen ten aanzien van mogelijke afschrijvingen, waardeverminderingen en herwaardering.

Bitcoin wordt momenteel niet erkend als wettelijk betaalmiddel, wat maakt dat ze op basis van definitie buiten de reikwijdte van de definitie van liquide middelen valt. Doordat we vasthouden aan het principe van traditioneel geld, gaan we niet mee in een wereld die momenteel grote financiële veranderingen doormaakt. De algemene definities bij de balanscategorieën blijven rigider waardoor nieuwe producten en methoden hier buiten vallen. Dit maakt dat er onduidelijkheid komt in waar ze behoren op de balans. Dat het Europees Hof de juridische status van bitcoin zal herzien lijkt onwaarschijnlijk. Vanuit de praktijk vernemen we dat een classificatie als liquide middel in de toekomst eventueel zou kunnen, naar het voorbeeld van Tesla dat haar auto's met bitcoin liet betalen, maar hierbij wordt de aard van de bitcoinaankoop in dit onderzoek, namelijk belegging, uit het oog verloren. Als geldbelegging wordt in definitie gesteld dat er een verhandeling dient te zijn via een kredietinstelling. Gezien bitcoin zich bevindt op de blockchain wordt een classificatie als geldbelegging per definitie uitgesloten. Wel kunnen we ons de vraag stellen of, of wanneer, er in de toekomst een rol is weggelegd voor de vernieuwende blockchaintechnologie en deze dezelfde erkenning krijgt dan de kredietinstellingen momenteel. Banklicenties zouden kunnen gegeven worden aan cryptobedrijven, geeft Yermack aan tijdens een debat voor De Tijd (2024). Van Hove, die deelneemt aan datzelfde debat, slaat die deur dicht. Hij verwijst naar het recente schandaal met cryptobeurs FTX en voorspelt het risico op een crisis in het banksysteem indien de scheiding tussen het crypto en banksysteem wordt opgeheven. Toch gelooft Yermack dat de cryptomarkt te klein is om het banksysteem te doen kapseizen (De Tijd, 2024).

In de VS bitcoin wordt beschouwd als immateriële activa met een onbepaalbare levensduur, zoals goodwill. Dit werd in 2023 specifieker gemaakt door een speciale wetgeving die een categorie creëert onder de immateriële vaste activa voor cryptoactiva en door reële waarde toe te laten. Dit is een grote doorbraak in het aantrekkelijker en transparanter maken van cryptobeleggingen door bedrijven. Ook IFRS legt nadruk op reële waarde, door fair value waardering toe te laten voor materiële vaste activa, uitrusting, voorraden, immateriële activa en investeringen in verhandelbare effecten, op voorwaarde dat er een actieve markt bestaat (Prophix, 2024). We zien dus terug dat IFRS en US GAAP momenteel op één lijn liggen ten opzichte van hun visie op het boeken van bitcoinbeleggingen. Dutch GAAP volgt deze visie enkel indien het langdurig aangehouden bitcoin betreft, bijvoorbeeld voor onderzoeksprojecten, maar de Raad is van mening dat cryptovaluta's die worden aangehouden als belegging geclassificeerd worden onder 'Andere beleggingen' en gewaardeerd dienen te worden tegen kostprijs of reële waarde, waarbij waardeverminderingen ten bate of laste komen van de winsten of verliezen. Dergelijke specifieke wetgeving blijft in België uit. Onze Belgian GAAP blijft rigide vasthouden aan het voorzichtheidsprincipe, waarbij de klemtoon ligt

op historische kostprijs. Dit kan leiden tot verschillen in gerapporteerde cijfers tussen bedrijven die Belgian GAAP, US GAAP en IFRS toepassen. Het voorzien van een aparte balanscategorie, zoals onder USGAAP gedaan wordt, wordt interessant gevonden door een enkele accountant, een andere accountant vreest voor teveel administratieve rompslomp bij een uitbreiding van onze bestaande systemen. Vanuit de praktijk is er een vraag naar duidelijkheid. Luo (2022) kaartte aan dat bedrijven mogelijk onvergelijkbaar worden door onjuiste waarderingen, onvolledige rapportages en zo een mogelijk vertekend beeld van de financiële positie van ondernemingen die bitcoin als investering aanhouden (Luo, 2022). Bij gebrek aan specifieke fiscale regelgeving rond cryptomunten, moeten we terugvallen op het bestaande fiscale kader dat van toepassing is op andere beleggingsproducten. Toch blijkt in de praktijk dat het toepassen van de regelgeving voor de traditionele beleggingsproducten vaak geen oplossing te bieden, gezien bitcoin unieke eigenschappen heeft wat haar moeilijk vergelijkbaar maakt. De fiscus evenals de rulingdienst beschouwen investeringen in cryptomunten als risicovollere investeringen met veelal een speculatieve aard. Toch zouden we, na het Lernout en Hauspie verhaal, kunnen denken dat geen enkele belegging zonder risico is, hierin treden de accountants bij in visie. Een andere mening luidt dat goud en bitcoin delen dat ze schaars zijn, maar er is meer nodig om dat te vertalen in waarde. Het moet ook begeerlijk zijn. Goud is dat, als symbool van het onsterfelijke, met de twinkeling in de ogen die het creëert. Bitcoin is niet meer dan een computercode. Ook Yermack gelooft niet dat bitcoin actief is zoals goud, hoewel veel beleggers dat idee aanhangen. 'De bitcoinkoers beweegt niet zoals de koers van goud, dat in tijden van turbulentie veel kopers aantrekt' (De Tijd, 2024). De voorgestelde schaling vanuit de CBN en Valckx om bitcoinbeleggingen te classificeren als Overige Vorderingen, indiceert dat er een tegood gevormd is, waarop beide partijen akkoord moeten geven voordat de bitcoin liquide kan worden. Een vordering mag in vreemde valuta bestaan en dekt de volatiliteit, toch sluit de classificatie als vordering niet goed aan bij het lange termijn beleggingsdoel. Toch stellen de accountants, is er niet perse een vraag naar meer wetgeving, enkel naar duidelijkheid. De accountancysector heeft al even te kampen met personeelstekorten en hoge registratie- en compliancevereisten. Om daarnaast een expertise in cryptocurrencies en blockchaintechnologie te ontwikkelen achten accountants in een klimaat als vandaag niet haalbaar voor kleine of middelgrote kantoren, wel voor de grote spelers op de markt.

Vanuit de praktijk wordt een sterke voorkeur kenbaar om de beperkte bestaande richtlijnen gevolgd worden. om discussie te vermijden, en tijdefficient te werk te kunnen gaan, ondanks aangegeven wordt dat idealiter beter een case to case benadering gevolgd kan worden. Toch bestaan de richtlijnen momenteel enkel uit een advies, wat geen wetgeving is en bijgevolg niet bindend is. Eveneens is het advies in se bedoeld voor cryptomunten als betaalmiddel, wat andere toepassingen van cryptomunten in principe buiten dit advies doet vallen.

Een andere vraag die zich stelt, is of de volatiliteit waardoor de bitcoinkoers momenteel geplaagd wordt, in diezelfde mate stand houdt doorheen de jaren. In de praktijk gelooft men dat ieder beleggingsinstrument volatiliteit kent en de volatiliteit voor bitcoin wellicht zal afnemen wanneer de laatste munt gemined is. Ook uit de literatuur vinden we geloof dat de hoge volatiliteit mogelijks kan afnemen naargelang bitcoin meer ingebed geraakt. Toch lezen we eveneens dat door het vooraf bepaalde aanbod van bitcoinmunten en de decentralisatie van het systeem de munt niet gestuurd kan worden, wat een minder volatiel bestaan onwaarschijnlijk zou maken. Het blijft immers een

sentimentsgedreven koersproduct. In hoe een dergelijk koersproduct correct gewaardeerd kan worden binnen de Belgische boekhoudwet, geven accountants aan het voorzichtigheidsprincipe te volgen. Hierbij verkiezen ze te waarderen tegen historische kostprijs, met een uitgebreide vermelding in de toelichting over de belegging en haar marktwaarde, om toch een volledig beeld te schetsen aan de stakeholders. Dat de actuele waarde niet in de cijfers terugkomt, zoals bij IFRS en USGAAP wel het geval is met toepassing van fair value, vinden de Belgische accountants geen meerwaarde. Dit vooral gezien een belegging in hun ogen niet van operationeel belang is voor de onderneming.

Gezien de keuze liquide middelen vrij te maken om aan te wenden voor bitcoin met het oog op een meerwaarde op termijn, maar niet in gelden volgens definitie, wordt 'Overige beleggingen' als favoriet bestempeld door de accountants, gezien deze het beste aansluit bij de aard. Toch werd eerder aangegeven dat ze verkiezen vast te houden aan het CBN-advies, dat vordering voorschrijft. Vrijheid door de beperkte wetgeving ervaren accountants niet. Ze geven een voorkeur aan voor een registratie onder de categorie vlottende activa, gezien dit de liquiditeit van een onderneming ten goede komt. Verder zijn de potentiële voordelen van classificatiekeuze beperkt of slecht tijdelijk.

9.2 Beantwoording van de onderzoeksvraag

COV: "Welke visie heeft de Belgische accountant aangaande de classificatie van bitcoininvesteringen door niet-beursgenoteerde Belgische ondernemingen in de financiële staten binnen de huidige regelgeving?"

Wanneer gekeken wordt naar de unieke kenmerken van bitcoin, sluit geen enkele definitie van balanscategorie aan. Dit doordat de definities de evolutie van bitcoin en blockchain vooraf gingen. Indien er wordt gekeken naar aard van de activa, wordt vanuit de praktijk aangegeven te kiezen voor overige beleggingen, gelijkaardig aan aandelen of goud. Toch heerst er door de beperkte regelgeving onrust bij de accountants, waardoor ze grijpen naar de wetgeving voorhaande, bestaande uit een advies van de CBN, dat vorderingen aanduidt als geschikte classificatie. Op zich maakt de keuze van categorie weinig belang, zolang er gekozen kan worden voor een vlottende activa, wat haaks staat op de voorschriften onder IFRS en USGAAP die een vast actief voorschrijven. De accountants zien in de toekomst de druk op hun kantoren toenemen door zich dienen te verdiepen in blockchaintechnologie en cryptocurrencies. Ook wordt aangegeven dat de tools voorhanden duur zijn en niet goed aansluiten op de huidige pakketten.

9.3 Voorstellen voor best practices in bitcoinrapportering

We bevelen aan dat regelgevende instanties op het gebied van financiële verslaggeving specifieke standaarden opstellen voor cryptocurrencies in plaats van bedrijven te laten kiezen welke bestaande standaard ze willen toepassen en hoe ze dat willen doen. Cryptocurrencies staan bekend als risicovolle activa met volatiele prijzen, en er worden steeds nieuwe cryptocurrencies gecreëerd met verschillende kenmerken en rechten. We stellen daarom voor een nieuwe activacategorie en reële-waardebenadering te gebruiken om cryptocurrencies te verwerken, waarbij veranderingen in de reële waarde worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening. Bedrijven kunnen cryptocurrency-activa afzonderlijk en dicht bij de positie van 'geldmiddelen en kasequivalenten' plaatsen in volgorde

van liquiditeit, voor zowel de lange- als de kortetermijnbedoeling.

9.4 Beperkingen van het onderzoek en suggesties voor verder onderzoek

Een beperking voor mijn onderzoek ligt in het gegeven dat er geen zicht is op welke ondernemingen bitcoin bezitten als belegging, waardoor het verifiëren van jaarrekeningen van deze bedrijven niet mogelijk was. Voor verder onderzoek kan er gekeken worden naar de verantwoordelijkheid van de accountant met betrekking tot witwassen en fraude door gebruik van bitcoin, denk aan Pager Metis, waarbij de accountant van FTX, een grote cryptotrader, een grote fout maakte door de relatie met Alameda Research niet te herkennen. Verder zouden we kunnen onderzoeken wat ondernemingen gebruiken in hun keuze voor een geschikt beleggingsinstrument en waar de beslissingsbevoegdheid hierin ligt. Denk bijvoorbeeld aan toestemming van de aandeelhouders en familiebedrijven.

We kunnen een blik werpen op gedecentraliseerde finance (De-Fi). Yermack (2024) denkt dat de volgende generatie een op crypto gebaseerd betaalsysteem zal willen dat geïntegreerd kan worden in cryptobeleggingsplatformen. Maakt dit van cryptoboekhouden, naast de reguliere boekhouding, een principe van drie-dubbel-boekhouden? Er kunnen bijvoorbeeld accountantsregels en extra veiligheidsmaatregelen in betalingen worden verwerkt, er kan gebruik gemaakt worden van tijdssloten, of zelfs crowdfunding. Betalingen kunnen automatisch plaatsvinden op het moment dat aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan (Wolters Kluwer, z.d.).

Waar bitcoin vooral wordt gebruikt als beleggingsinstrument, zullen stable coins vooral gebruikt als betaalmiddel. De mogelijkheid bestaat dat stable coins in de toekomst de potentie hebben om te worden geclassificeerd als liquide middelen. Daarnaast zouden we kunnen onderzoeken waarom de wetgeving in België achter blijft, en hoe over bitcoinbeleggingen gerapporteerd dient te worden volgens ESG. Ook kunnen we een blik werpen op de kansen die onze Belgische ondernemingen krijgen op de internationale markt wanneer ze tegen historische kostprijs rapporteren.

Hoofdstuk 10: Conclusie

De Belgische boekhoudwetgeving legt de lijnen uit voor een correcte waarheidsgetrouwe en uniforme boekhouding. De vraag of extra boekhoudwetgeving nodig zijn voor bitcoinbeleggingen, wordt beantwoord door langs de ene kant een drang naar duidelijke kaders waarin accountants zich mogen bewegen, om zo niet teruggeroepen te worden door controlerende instanties, maar kent langs de andere kant een enorme druk op personeel om als accountants te voldoen aan extra regelgeving en administratieve vereisten. De vraag of meer regelgeving rondom bitcoinbeleggingen leidt tot een meer waarheidsgetrouw beeld van de financiële toestand van belgische ondernemingen, wordt negatief beantwoord.

De classificatie van bitcoinbeleggingen zal, bij uitblijven van specifieke wetgeving, problemen blijven stellen, gezien de unieke kenmerken van bitcoin zich niet aansluiten bij een ander gekend actief. Wel kunnen we ons baseren op de aard de activa, wat ons logischerwijs bij de categorie 'Andere beleggingen' zou brengen. Dit staat haaks op de voorschriften van de CBN op bitcoinbeleggingen als Vordering te boeken, en die van USGAAP en IFRS om bitcoinbeleggingen als immaterieel vast actief te boeken. Toch zien we dat bij de keuze van balanscategorie vooral een onderscheid wordt gemaakt tussen vlottende activa en vaste activa. Een keuze voor de categorie van vlottende activa draagt hierbij de voorkeur, gezien de positieve impact op de liquiditeit van de onderneming. Een keuze voor de classificatie als vaste activa wordt als minder gewenst beschouwd. Dit omdat onder de categorie immaterieel vaste activa zouden vallen die van belang zijn van de operaties van de onderneming, en de financiële vaste activa een mate van eigendomsrechten of strategie zou vragen. Als afsluiting kan er gesteld worden dat de bedoeling van de jaarrekening is om derden te informeren, niet om accountants te verwikkelen in administratie rompslomp. Een uitgebreide toelichting bij de post van de historische kostprijs en huidige marktwaarde is hierbij essentieel.

Literatuurlijst

Aernoudt, R. (2019). *Financieel management toegepast: Hoe financieer ik mijn onderneming?* (3e ed.). Intersentia.

AICPA & CIMA. (2023, July 31). *Accounting for and auditing of digital assets*.

https://assets.ctfassets.net/rb9cdnjh59cm/3f0ggNjdLhbMfgXu9NsRHp/502f260b5e3fc66801ae0820e4b4d530/digital_assets_practice_aid_update.pdf

Argotech Blockchain. (z.d.). *5 features that make Bitcoin a unique asset class*. Geraadpleegd op 19 september 2024, van <https://www.argoblockchain.com/articles/5-features-that-make-bitcoin-a-unique-asset-class>

Baur, D. G., Hong, K. J., & Lee, A. D. (2016). Bitcoin – Currency or asset? *Melbourne Business School, Financial Institutions, Regulation & Corporate Governance Conference*.
<https://ssrn.com/abstract=2736020>

Burton, E. (2021, juni 29). Parlementaire vraag nr. 514. *Fisconetplus*. Federale Overheidsdienst Financiën. <https://www.minfin.fgov.be/myminfin-web/pages/public/fisconet/document/fa0f8a22-cd08-42f9-b572-ac5252f639bb/bitcoin>

CBN – Commissie voor Boekhoudkundige Normen. (2012, 10 oktober). *Advies 2012/13 - De boekhoudkundige verwerking van immateriële vaste activa*; geactualiseerd op 4 juni 2025).
<https://www.cbn-cnc.be/nl/adviezen/de-boekhoudkundige-verwerking-van-immateriele-vaste-activa>

Commissie voor Boekhoudkundige Normen (CBN). (2021, 20 oktober). *Advies 2021/16 – Waarderen en boeken van cryptomunten gebruikt als betaalmiddel*. <https://www.cbn-cnc.be/nl/adviezen/waarderen-en-boeken-van-cryptomunten-gebruikt-als-betaalmiddel>

Chuen, D. L. K. (2015). *Handbook of digital currency: Bitcoin, innovation, financial instruments, and big data*. Academic Press. <https://www.sciencedirect.com/book/9780128021170/handbook-of-digital-currency>

Coinbase. (z.d.). *Wat is crypto mining?* Geraadpleegd op 10 november 2024, van <https://www.coinbase.com/nl/learn/crypto-basics/what-is-mining>

Curvo. (z.d.-a). *Bitcoin vs S&P 500: historical performance*. Geraadpleegd op 14 november 2024, van <https://curvo.eu/backtest/en/compare-indexes/bitcoin-vs-sp-500?currency=eur>

Curvo. (z.d.-b). *Hoe beleggen in Bitcoin in België*. Geraadpleegd op 10 november 2024, van <https://curvo.eu/nl/artikel/beleggen-bitcoin-belgie>

Daruwala, Z. (2024). *Critical investigation on the IFRS reporting requirements of cryptocurrencies*. *International Journal of Finance, Accounting and Economics Management*, 5(2), 10–23.
<https://woas-journals.com/index.php/ijfaema/article/view/952/637>

David-Law. (z.d.). *Belgium clarifies position on cryptocurrencies and NFTs*. Geraadpleegd op 10 november 2024, van <https://www.david-law.be/news/belgium-clarifies-position-on-cryptocurrencies-and-nfts>

De Lembre, E. (2010). *Grondige studie van de jaarrekening naar Belgisch recht* (pp. 366–367). Intersentia. https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/198/839/RUG01-001198839_2010_0001_AC.pdf

De Morgen. (2015, oktober 22). *EU-hof: Bitcoin is wettig betaalmiddel en dus vrijgesteld van btw*. <https://www.demorgen.be/nieuws/eu-hof-bitcoin-is-wettig-betaalmiddel-en-dus-vrijgesteld-van-btw~bf3dc63b/>

De Tijd. (2024, 15 november). *Waar eindigt de prijsexplosie van bitcoin? De Tijd*. Geraadpleegd op 10 december 2024. <https://www.tijd.be/markten-live/homepage/waar-eindigt-de-prijsexplosie-van-bitcoin/10573857.html>

De Tijd. (2024, 23 november). *De gewaagde strategie van bitcoingigant MicroStrategy*. *De Tijd*. Geraadpleegd op 10 december 2024. <https://www.tijd.be/markten-live/analyse/de-gewaagde-strategie-van-bitcoingigant-microstrategy/10575154.html>

De Tijd. (2024, 30 november). *Brengt cryptopresident Trump beleggers tranen of een revolutie? De Tijd*. Geraadpleegd op 10 december 2024.

De Tijd. (2025, 24 mei). *De 7 van de Tijd* [Audio podcast van 24 mei 2025]. *De Tijd*. <https://www.tijd.be/podcasts/de-7-van-de-tijd>

Deloitte. (2024). *Frequently asked questions about implementation of the FASB's new crypto assets standard (ASU 2023-08)*. <https://dart.deloitte.com/USDART/home/publications/deloitte/heads-up/2024/faq-fasb-crypto-assets-standard-asu-2023-08>

Dfisc. (z.d.). *Beleggen in crypto als vennootschap*. Geraadpleegd op 10 november 2024, van <https://www.dfisc.be/beleggen-in-crypto-als-vennootschap/>

Diamant, D. (2024). *De evolutie van geld*. Tilburg University Research Portal. https://research.tilburguniversity.edu/files/95134957/Diamant_De_Evolutie_14-06-2024.pdf

Dragomir, A., & Dumitru, I. (2023). *Cryptocurrency and digital money in the new era*. In S. Grima et al. (Eds.), *Digital Transformation, Strategic Resilience, Cyber Security and Risk Management (Contemporary Studies in Economic and Financial Analysis, Vol. 111B)* (pp. 179–190). Emerald Publishing. <https://doi.org/10.1108/S1569-37592023000111B013>

Exact. (z.d.). *Belgian GAAP – Externe verslaggeving voor accountants*. Geraadpleegd op 13 december 2024, van <https://www.exact.com/benl/producten/accountancy/externe-verslaggeving/belgian-gaap>

Federale Overheidsdienst Financiën. (z.d.). *Vennootschapsbelasting*. Geraadpleegd op 4 januari 2025, van <https://financien.belgium.be/nl/ondernemingen/vennootschapsbelasting/aangifte>

Fenb – Handboek Boekhoudregels. (2022, 22 november). *FSMA_2022_25 betreffende de kwalificatie van cryptoactiva als effecten, beleggingsinstrumenten of financiële instrumenten*. <https://handleidingboekhoudregels.fenb.be/aanrekeningsregels/arr-5-specifiek-uitgelichte-themas/arr-5-9-geldbeleggingen-en-liquide-middelen/>

FSMA. (z.d.). *Virtuele munten*. Geraadpleegd op 19 september 2024, van <https://www.fsma.be/nl/virtuele-munten#:~:text=Virtuele%20munten%20zijn%20geen%20wettig,op%20transacties%20met%20virtuele%20munten>

Hellinckx, K., Bergmans, A., & Van Ende, K. (2019). *Het fiscale lot van cryptomunten*. *AFT*, 2019(5), 9.

Hinkes, A., Miller, G., & Yermack, D. (2024). *Digital currency, blockchains, and the future of the financial services industry* [Syllabus]. NYU Law School & NYU Stern School of Business. Geraadpleegd op 5 november 2024, van <https://pages.stern.nyu.edu/~dyermack/courses/Hinkes%20Miller%20Yermack%20-%20Fall%202024.pdf>

Houben, R., & Snyers, A. (2018). *Cryptocurrencies and Blockchain: Legal Context and Implications for Financial Crime, Money Laundering and Tax Evasion*. European Parliament. <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=3842612>

IFRS Foundation. (2019, juni). *Holdings of cryptocurrencies*. <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/supporting-implementation/agenda-decisions/2019/holdings-of-cryptocurrencies-june-2019.pdf>

Jackson, A., & Luu, S. (2023). *Accounting for digital assets*. *Australian Accounting Review*. Advance online publication. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/auar.12402>

Katsiampa, P. (2019). *An empirical investigation of volatility dynamics in the cryptocurrency market*. *Research in International Business and Finance*, 50(May), 322–335. <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2019.06.004>

Koninklijk besluit van 21 oktober 1975 tot goedkeuring van de modellen van de jaarrekening van de ondernemingen. *Belgisch Staatsblad*, 31 oktober 1975.

Koninklijk besluit van 29 april 2019 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen, artikelen 3:19, § 2; 3:45; 3:46; 3:52; en 3:89. *Belgisch Staatsblad*.

Koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen, art. 95. *Belgisch Staatsblad*.

- KPMG België. (2022, april). *De boekhoudkundige verwerking van cryptomunten* (P. Valckx, auteur). <https://kpmg.com/be/nl/home/insights/2022/04/acc-de-boekhoudkundige-verwerking-van-cryptomunten.html>
- KPMG. (2024, februari). *Accounting and reporting for crypto intangible assets*. <https://kpmg.com/us/en/frv/reference-library/2024/accounting-and-reporting-for-crypto-intangible-assets.html>
- Lansky, J. (2018). *Possible state approaches to cryptocurrencies*. *Journal of Systems Integration*, 9(1), 19–31. <https://doi.org/10.20470/jsi.v9i1.335>
- Liu, G. N. (2024). The Development of Blockchain-Based Digital Currencies and Their Impact on the Global Financial System. *Open Journal of Social Sciences*, 12, 227-238. doi: [10.4236/jss.2024.1210018](https://doi.org/10.4236/jss.2024.1210018).
- Luo, M., & Yu, S. (2022). *Financial reporting for cryptocurrency*. *Review of Accounting Studies*, 29(2), 1707–1740. <https://doi.org/10.1007/s11142-022-09741-w>
- Milutinović, S., & Dimitrijević, D. (2022). *Trends and perspectives in recognizing cryptocurrencies according to international accounting regulation*. *Facta Universitatis, Series: Economics and Organization*, 19(4), 357–370. <https://casopisi.iunis.ni.ac.rs/index.php/FUEconOrg/article/view/12031>
- Morozova, T. (2020). *Crypto asset assessment models in financial reporting content typologies*. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 7(3), 2052–2066. https://jssidoi.org/jesi/uploads/articles/27/Morozova_Crypto_asset_assessment_models_in_financial_reporting_content_typologies.pdf
- Nakamoto, S. (2008). *Bitcoin: A peer-to-peer electronic cash system*. <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>
- PwC. (2023, december). *Crypto assets guide*. https://viewpoint.pwc.com/dt/us/en/pwc/accounting_guides/crypto-assets-guide/assets/pwccryptoassetsguide1223.pdf
- Rushita, D., Sood, K., & Yadav, U. S. (2023). *Cryptocurrency and digital money in the new era*. In S. Grima et al. (Eds.), *Digital Transformation, Strategic Resilience, Cyber Security and Risk Management (Vol. 111B)* (pp. 179–190). Emerald Publishing. <https://doi.org/10.1108/S1569-37592023000111B013>
- Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2024). *Methoden en technieken van onderzoek* (9e ed.). Pearson Benelux. https://www.pearson.com/nl/nl_NL/hoger-onderwijs/catalogus/onderzoek/methoden-en-technieken-van-onderzoek-9e-editie.html
- The Association of Chartered Certified Accountants (ACCA). (z.d.). *Cryptocurrencies*. Geraadpleegd op 21 september 2024, van <https://www.accaglobal.com/gb/en/student/exam-support->

resources/professional-exams-study-resources/strategic-business-reporting/technical-articles/cryptocurrencies.html

Valckx, P. (2022, april). *De boekhoudkundige verwerking van cryptomunten*. KPMG België. <https://kpmg.com/be/nl/home/insights/2022/04/acc-de-boekhoudkundige-verwerking-van-cryptomunten.html>

Vandelanotte. (z.d.). *Fiscale implicaties van de verhandeling van virtuele munten: btw en inkomstenbelastingen*. Geraadpleegd op 19 september 2024, van <https://www.vandelanotte.be/current/public/data/documents/pagebuilder/fiscale-implicaties.pdf>

Wet van 18 september 2017 houdende diverse bepalingen tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten, art. 4, 35°/1. *Belgisch Staatsblad*.

Wetboek van Economisch Recht. (2013). *Boek III: Vrijheid van vestiging, dienstverlening en algemene verplichtingen van ondernemingen* [art. III.93, § 1]. *Belgisch Staatsblad*, 29 maart 2013.

Yermack, D. (2013). *Is Bitcoin a real currency?* *National Bureau of Economic Research Working Paper*, No. 19747. <https://doi.org/10.3386/w19747>

Bijlagen

Bijlage 1: Interviewleiddraad

“Heeft u ooit te maken gehad met digitale activa zoals bitcoin in uw praktijk?”

“Vind u dat de huidige wetgeving voldoende houvast biedt bij de classificatie en fiscaliteit van bitcoinbeleggingen voor Belgische middelgrote ondernemingen? Wat ontbreekt er nog volgens u?”

“Hoe gaat u om met het boeken van nog onbekende activa, zoals bitcoin, onder Belgian GAAP? Waar zoekt u informatie in geval van twijfel of onduidelijkheid?”

“Grijpt u terug naar de classificatie van andere beleggingsinstrumenten zoals goud, aandelen of kunst bij de overweging in classificatie voor bitcoinbeleggingen?”

“Bij welke balanspost sluiten bitcoinbeleggingen volgens u het beste aan en waarom? Welke specifieke factoren spelen een rol in deze overweging?”

“Wat vindt u van de voorgestelde classificatie als vordering waarbij wordt gesteld dat het gaat om een akkoord voor afhandeling?”

“In welke mate voelt u de vrijheid om een classificatie voor de bitcoinbeleggingen te bepalen onder Belgian GAAP?”

“Wat kan u zeggen over de waarde en waardering van bitcoin op balansdatum? Vindt u dat de waarde van bitcoinbeleggingen op een juiste manier wordt weergegeven het voorzichtigheidsprincipe van Belgian GAAP?”

“Raadt u aan waardeverminderingen te boeken op dit actief bij dalende marktwaarde? Zou het naar het voorzichtigheidsprincipe beter zijn bitcoinbeleggingen onmiddellijk af te boeken naar waarde nul, gezien de discussie rondom de waarde van een bitcoin? Wat indien de marktwaarde aanzienlijk stijgt? Hoe kan hierin een correct beeld van de huidige stand van de ondernemingsactiva gepresenteerd worden volgens u?

“Zou uw keuze voor classificatie beïnvloed kunnen worden in functie van de ratio zoals liquiditeit of rentabiliteit of vennootschapsbelasting?”

“Hoe ziet u de toekomst op vlak van crypto en blockchain voor de financiële wereld en accountancy?”

“Is er nog iets dat u wilt toevoegen over dit onderwerp?”